

พฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

ปริญญานิพนธ์
ของ
ปานใจ จารุณิช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
กุมภาพันธ์ 2548
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

บทคัดย่อ
ของ
ปานใจ จารุวนิช

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘

ปานใจ จารุณิช. (2548). พฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง.

ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์,

รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองที่มีจุดประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง และเพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยด้านทักษะทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย และด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย -- หญิง อายุระหว่าง 4 –5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนสาธิต อนุบาลละอออุทิศ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 10 ห้องเรียน แล้วสุ่มนักเรียนจากห้องเรียนที่สุ่มได้โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายมาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 30 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test แบบ Dependent

ผลการศึกษาพบว่า

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจองมีพฤติกรรมทางการพูดหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจองมีพฤติกรรมการพูดด้านทักษะทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย และด้านการใช้ภาษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

EARLY CHILDHOOD CHILDREN ORAL LANGUAGE PRACTICE
THROUGH NURSERY RHYMES ACTIVITIES

AN ABSTRACT
BY
PANJAI JARUVNICH

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
February 2005

Panjai Jaruvnich. (2005). *Early Childhood Children Oral Language Practice Through Nursery Rhymes Activities*. Master Thesis, M.Ed. (Early Childhood Education) Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Dr. Suchinda Kajonrungsilp, Associate Professor Nipa Sripairot.

The research was an experiment aiming at finding out effect of rhymes in oral language instruction for preschooler. The comparison was done in the area of oral language fluency, comprehension, and communication proficiency before and after the application of rhyming in oral language instruction.

The subjects are 4-5-year-old 15 boys and girls in Kindergarten 2, Semester 1, 2004 of Satit Laor - Utit School under the supervision of Rajabhat Suan Dusit University, Bangkok. One out of 10 classes of about 30 children was selected through cluster random sampling and the number of students was narrowed down to 15 through simple random method. The samples were given lessons through rhyming activities for 30 minutes a day, 3 days a week for 8 weeks.

The research instruments included an authentic assessment form and lesson plans on rhyming. Data was collected and analyzed using the dependent t-test.

The research findings were as follows:

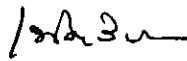
1. Preschoolers who were involved in the rhyming activities achieved higher oral language practice. The difference is statistically significant at .05.
2. Preschoolers who were involved in the rhyming activities achieved higher oral language skills in all area of fluency, comprehension and communication. The difference is statistically signification at .05.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

พฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

ของ
นางสาวปานใจ จารุวนิช

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

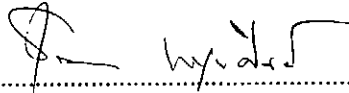

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ ๒๒ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

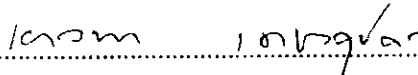
ประธาน

(อาจารย์ ดร. สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ นิภา ศรีไพโรจน์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รองศาสตราจารย์ ดร. เยาวพา เดชะคุปต์)

กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นกเนตร ธรรมบวร)

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุน
จาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จาก
ชมรมการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี จากความเมตตาอย่างสูง ของอาจารย์ ดร. สุนจินดา ขจรรุ่งศิลป์ และรองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ได้ให้การดูแลและให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดียิ่งจนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. เยาวพา เดชะคุปต์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นภเนตร ธรรมบวร ที่เมตตาและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม จนทำให้งานวิจัยในครั้งนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ละออง ชูติกร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมลมา มุสิกกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บังอร ตันปาน และอาจารย์ พรใจ สารยศ ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ในการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย และตรวจแผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจองในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตอนุบาลละออยุทิศ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จงรักษ์ อังกรภินันท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ อารยา สุขวงศ์ ที่ได้กรุณาให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการวิจัยเป็นอย่างดี และขอขอบคุณอาจารย์ รัตนาภรณ์ ภูธรเลิศ ที่ช่วยจัดบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยขณะร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง และขอขอบคุณนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ห้องอาจารย์ วาณี แซ่หุ่่น ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ คุณย่า คุณลุง คุณอาที่ให้การส่งเสริม ในเรื่องการศึกษา และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา จนกระทั่งปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ อาจารย์สุนทรียา คำหาญสุนทร อาจารย์อุไรวรรณ โชติชัชณะ ที่ให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ เป็นอย่างดี รวมถึงให้คำปรึกษา และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา ขอขอบคุณ อาจารย์ประนอม ทรงสะอาด อาจารย์ วารุณี สกฤตภารักษ์ อาจารย์ รัตนา จิวแหลม อาจารย์ต้องจิตต์ จิตดี อาจารย์วรารัตน์ นิยมไทย อาจารย์สันติศักดิ์ ผาผาย และเพื่อน ๆ ที่ได้ให้คำแนะนำและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา และขอขอบคุณผู้มีพระคุณทุกท่านที่มีได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ไว้ ณ โอกาสนี้

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้อบรมเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่น ให้โอกาสทางการศึกษา ให้กำลังใจ และพระคุณคุณอาจารย์ ทุกท่าน ทั้งในอดีต และปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย ทำให้ได้รับประสบการณ์อันทรงคุณค่ายิ่ง

ปานใจ จารุณิซ

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	3
ตัวแปรที่ศึกษา	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐาน.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา.....	8
ความหมายของภาษา.....	8
ความสำคัญของภาษา	8
พัฒนาการทางภาษา.....	9
พัฒนาการทางความคิดกับพัฒนาการทางภาษา	11
บทบาทครูกับการจัดกิจกรรมด้านภาษา.....	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาของเด็กปฐมวัย	17
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางการพูด.....	19
ความหมายของการพูด	19
ความหมายของภาษาและภาษาพูด	20
ความสำคัญของการพูด.....	21
พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย.....	22
องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย.....	30
บทบาทของพ่อแม่ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย.....	31
กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการพูด	34
เอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง.....	35
ความหมายคำคล้องจอง	35
ความสำคัญของคำคล้องจอง.....	36
ประเภทของคำคล้องจอง.....	38
การจัดกิจกรรมคำคล้องจอง.....	43

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) การจัดกิจกรรมคำคล้องจองกับพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย	46
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	50
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	50
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
วิธีดำเนินการทดลอง.....	53
รูปแบบการทดลอง	53
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	61
ความมุ่งหมายของการวิจัย	61
สมมติฐานของการวิจัย	61
ขอบเขตของการวิจัย.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
วิธีดำเนินการวิจัย	62
การวิเคราะห์ข้อมูล	62
สรุปผลการวิจัย	62
อภิปรายผล.....	62
ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย.....	65
ข้อเสนอแนะทั่วไป	66
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	66
บรรณานุกรม	67

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	72
ภาคผนวก ก.....	73
ภาคผนวก ข.....	114
ภาคผนวก ค.....	116
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	118

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลอง.....	52
2 สัปดาห์ วัน เวลา ที่ทำการทดลองและบันทึก.....	53
3 สัปดาห์ วัน เวลา และกิจกรรมที่ทำการทดลองและบันทึก.....	53
4 ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง.....	57
5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย ด้านทักษะทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย และด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ จำแนกเป็นรายสัปดาห์.....	58
6 ตารางแสดงค่าคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูด ของเด็กปฐมวัย.....	115

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ลักษณะสำคัญของภาษา.....	13
2 แสดงคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมทางการพูด ของเด็กปฐมวัย.....	58

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงมีพระราชดำรัสแก่พสกนิกรชาวไทยเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2542 เรื่องภาษาและการเข้าใจภาษาดังนี้

“...ต้องหาวิธีที่จะทำให้การเรียนการสอนให้ได้ประโยชน์และสามารถเข้าใจความจริงไม่ใช่ให้เข้าใจภาษา แต่เข้าใจวิชาการ ไม่ใช่วิชาการอย่างเดียว ต้องเข้าใจวิธีปฏิบัติตน หมายถึง จริยธรรมต่าง ๆ ต้องเรียนต้องรู้ให้รู้กว้างขวาง อันนี้เป็นข้อสำคัญในการพัฒนาการศึกษา ถ้าไม่พัฒนาการศึกษา ประเทศก็อยู่ไม่ได้ ความเข้าใจของบุคคลจะไม่มี ถ้าความเข้าใจของบุคคลไม่มี ข้อใดก็ตามที่คนไม่เข้าใจคือ สื่อความหมาย ความคิดไม่ได้ถ้าไม่มีความรู้โดยเฉพาะภาษา อันนี้ที่จะต้องแก้ไข ที่บอกว่าแก้ไขเพราะรู้อย่างไม่ดี...”

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จะเห็นว่าพระองค์ให้ความสำคัญกับภาษาในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดความรู้ ความคิดเห็น ความเข้าใจในวิชาการและการพัฒนา การศึกษามีความสัมพันธ์กับความอยู่รอดของประเทศชาติ ภาษาจึงนับได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้โลก รอบตัวของเด็กตั้งแต่เกิด และเป็นสื่อในการเรียนให้ได้ความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน การเรียนรู้ ภาษาจึงเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณา ค้นหาหนทางที่เด็กเรียนรู้แล้วได้ผลดี มีความสนใจการเรียนรู้ จนสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีความหมาย ใช้ภาษาสื่อความเชื่อมโยงกับคนที่เด็กอยู่ใกล้ชิดได้จนถึงระดับที่เด็กสามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ในยุคสารสนเทศนี้ผ่านภาษานั้นเอง นั่นคือพระราชดำรัสข้างต้น ที่ว่า “สามารถเข้าใจความจริง ไม่ใช่ให้เข้าใจภาษา แต่เข้าใจวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 12-13) ภาษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กเริ่มพัฒนาทักษะทางภาษาจากการฟังสู่การรับรู้ เกิดเป็นความจำความคิดความรู้ ความเข้าใจความรู้สึกต่างๆ ถ่ายทอดออกมาโดยผ่านภาษา (ศิริมาศ แก้วเจริญวงศ์. 2541 : 18)

การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาอย่างถูกวิธีตั้งแต่วัยอนุบาล จึงมีผลทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาต่างๆ ในอนาคต พัฒนาการทางภาษาที่สำคัญอย่างหนึ่งของเด็กปฐมวัย คือ พัฒนาการทางการพูดเนื่องจากเด็กวัยนี้จะเริ่มรู้จักใช้ภาษาพูดมากขึ้น เด็กจะเริ่มใช้คำพูดที่เกี่ยวกับตนเอง รู้จักชื่อนามสกุลของตนเอง เริ่มเลียนแบบคำพูดของผู้ใหญ่ เริ่มใช้คำศัพท์มากขึ้น เริ่มถามคำถาม การพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันพัฒนาการทางการพูดก็มีความแตกต่างกันในแต่ละคนขึ้นอยู่กับปัจจัยในตัวเด็ก นกนเทร ธรรมบวร (2544 : 113) กล่าวว่า การพูดถือเป็นการแสดงออกทางพัฒนาการทางภาษาด้านหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญพอๆ กับการเขียนเลยทีเดียว การพูดเป็นการรวมประสบการณ์ด้านต่างๆ ของเด็กเข้าด้วยกัน อันได้แก่ ความรู้สึก ความคิด การรับรู้ ความจำและความรู้ความเข้าใจ ศิริยา นิยมธรรม และประภัสร์ นิยมธรรม (2541 : 1) กล่าวว่า การพูดเป็นพฤติกรรมชนิดหนึ่งซึ่งจะช่วยสร้างโลกของเด็ก ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม ช่วยในการอบรมเด็ก ช่วย

แนะหรือบังคับเด็กให้แสดงความรู้สึกอบอุ่น หรือหวั่นกลัว ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้มีความคิด มีความรู้สึกตลอดจน มีเจตคติต่างๆ จากการใช้คำพูด การปรับตัวของเด็กก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาพูด แต่ ในปัจจุบันการเรียนรู้ภาษาของเด็กประสบปัญหาทั้งที่ ภรณ์ คุรุรัตน์ (2542 : 85) กล่าวว่าปัญหาการเรียนรู้ ภาษาของเด็กเกิดจากสอนที่คร่ำม่งเน้นสาระทางภาษาเป็นหลัก ทำให้การเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ คือ ไม่เหมาะสมกับวัย ความสนใจและความสามารถของเด็ก และเมื่อคำนึงถึงประโยชน์ที่ เด็กจำเป็นต้องใช้ภาษาในการเรียนรู้และการสื่อสารในชีวิตจริง พบว่า การสอนแบบเดิม (traditional approaches) ไม่เห็นความสำคัญของประสบการณ์และภาษาที่ใช้ในชีวิตจริง จึงไม่ได้ให้โอกาสเด็กเรียนรู้ ภาษาและใช้ภาษาเพื่อสื่อสารอย่างมีความหมายเท่าที่ควร โดยเฉพาะการพูด ดังที่ สยมพร เก-ไพบุลย์ (2544 : 40) กล่าวว่า คำพูด จิตใจ สมองและอวัยวะต่าง ๆ ของคนเรา ทำงานเกี่ยวข้องเชื่อมโยงและ สัมพันธ์กันอย่างเป็นลูกโซ่ การพูดมีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์มาก เพราะการพูดสามารถสร้างความเป็น จริงต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในชีวิตของเราได้ การพูดเป็นสิ่งที่ควบคุมจิตสำนึกและจิตใต้สำนึกของคนเรา จึงควร เปิดโอกาสให้เด็กแสดงพฤติกรรมทางการพูดและการกระทำออกมาให้มากที่สุด

ภาษาเป็นทักษะ (skill) ที่ต้องฝึกการสอนภาษาต้องอยู่บนพื้นฐานของกิจกรรมและบูรณาการ (ภรณ์ คุรุรัตน์. 2543 : 9) สำหรับกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางภาษา พัฒนาการทางการพูด และ พฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยนั้น มีหลายรูปแบบ เช่น การสนทนาพูดคุย การซักถาม การอภิปราย การเล่นเกมบทบาทสมมติ รวมทั้งการทำงานศิลปะ การร้องเพลง การท่องคำคล้องจองและเกมการเล่น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้สนทนา ซักถามและแสดงความคิดเห็น (กรมวิชาการ. 2540 : 7)

กิจกรรมคำคล้องจองเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่มีความสำคัญ และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางการพูด และพฤติกรรมทางการพูดให้กับเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับไพเราะ พุ่มมัน (2544 : 46) ที่กล่าวว่าการใช้คำ คล้องจองมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาภาษา เพื่อศึกษาความจำ เพื่อให้สนุกสนานเพลิดเพลินและฝึกระเบียบ วินัย เด็ก ๆ ชอบท่องคำคล้องจองและมีความสุขที่ได้ทำเสียงหรือทำท่าทางให้เข้ากับจังหวะของคำซึ่งจะช่วยให้ เด็กใช้ภาษาและถ้อยคำได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน มีการเรียนรู้การใช้วรรคตอนและสามารถใช้ระดับเสียง แสดงออกทางความรู้สึกได้ตรงตามความหมาย ทั้งยังเป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้แก่เด็กได้ โดยพฤติกรรมทางการพูดของเด็กจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากหากนำคำคล้องจองมาประกอบการเล่นด้วย ซึ่งจะทำให้เด็ก ๆ ยิ่งสนุกสนาน เพลิดเพลิน พอใจและมีความสุขมากขึ้นอีกด้วย (ละออ ชูติกร, 2547 : 47) การจัดกิจกรรมและคำคล้องจองทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการแยกความแตกต่างของคำพูดได้ นอกจากนั้นการสนับสนุนให้เด็กท่องบทกลอนร่วมกับเพื่อนจะทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (เยาวพา เตชะคุปต์ 2542 ก : 65)

จากความสำคัญของการส่งเสริมพฤติกรรมทางการพูดและความเหมาะสมของกิจกรรมคำคล้อง จองกับเด็กปฐมวัยดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่ากิจกรรมคำคล้องจองจะสามารถส่งเสริม พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยได้หรือไม่เพียงใด การศึกษาค้นคว้านี้เป็นข้อมูลสำคัญและเป็น ประโยชน์ให้ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยได้พิจารณาเลือกกิจกรรมและวิธีการ ในการส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย ด้านทักษะทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย และด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

ความสำคัญของการการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ครู พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกกิจกรรม และวิธีการในการส่งเสริมพัฒนาการทางการพูด และพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยได้หลากหลายยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนสาธิต อนุบาลละอออุทิศ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน จาก 10 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนสาธิต อนุบาลละอออุทิศ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มา 1 ห้องเรียน แล้วสุ่มนักเรียนจากห้องเรียนที่สุ่มได้โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจำนวน 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนสาธิต อนุบาลละอออุทิศ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน

2. คำคล้องจอง หมายถึง คำประพันธ์ อาจเป็นโคลง กลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่ายๆ และมีความยาวไม่มากนัก มีเนื้อหาสาระ เด็กท่องคำคล้องจองแล้วเกิดความสนุกสนาน ได้พัฒนาภาษาฝึกความจำ คำคล้องจอง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คำคล้องจองที่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ ทำให้เด็กมีความเข้าใจและจำเรื่องราวต่างๆ ได้ และคำคล้องจองที่มีเนื้อหาไม่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่เด็กเรียนอยู่แต่มีเนื้อหาใกล้ตัวเด็ก

3. กิจกรรมคำคล้องจอง หมายถึง กิจกรรมที่ครูจัดให้กับเด็กโดยมีสื่อเป็นแผ่นภาพคำคล้องจองที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ปกติและคำคล้องจองที่ไม่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ แต่มีเนื้อหาใกล้ตัวเด็ก หนึ่งคำคล้องจองสามารถจัดกิจกรรม 3 แบบ โดยมีวิธีการที่แตกต่างกัน ดังนี้

3.1 การจัดกิจกรรมคำคล้องจองในวันที่ 1 จะเน้นให้เด็กคิด พูดและอธิบายความหมายของคำ ประโยค และความหมายของคำคล้องจองดังนี้

3.1.1 สนทนากับเด็กและนำแผ่นภาพคำคล้องจองติดในระดับสายตาเด็กพร้อมกับสนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

3.1.2 พูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะที่สม่ำเสมอให้เด็กฟัง 1 รอบพร้อมกับชี้คำในแผ่นคำคล้องจองและให้เด็กพูดตามครูทีละวรรคจนจบ

3.1.3 สนทนาและสนับสุนนให้เด็ก แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำ ประโยค และความหมายของคำคล้องจอง

3.1.4 ร่วมกันพูดคำคล้องจองพร้อมแสดงท่าทางประกอบ

3.2 การจัดกิจกรรมคำคล้องจองในวันที่ 2 จะเน้นการพูดคำคล้องจองผ่านการเล่นเกมดังนี้

3.2.1 สนทนากับเด็กและนำแผ่นภาพคำคล้องจองติดในระดับสายตาเด็กพร้อมกับสนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

3.2.2 พูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะที่สม่ำเสมอให้เด็กฟัง 1 รอบพร้อมกับชี้คำในแผ่นคำคล้องจอง

3.2.3 เล่นเกมจากคำคล้องจองโดยครูอธิบายกติกาของเกม

- เด็กนั่งเป็นวงกลม
- เด็กคนที่ 1 พูดคำคล้องจองวรรคที่ 1
- เด็กคนที่ 2 พูดคำคล้องจองวรรคที่ 2
- เด็กคนที่ 3 พูดคำคล้องจองวรรคที่ 3
- เล่นเกมต่อจนจบโดยเด็กสามารถดูคำคล้องจองในแผ่นภาพคำคล้องจองได้

3.2.4 เล่นเกมคำคล้องจองซ้ำ 2-3 รอบ

3.2.5 เด็กแสดงความคิดเห็นจากการเล่นเกมคำคล้องจอง

3.2.6 ร่วมกันพูดคำคล้องจองพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

3.3 การจัดกิจกรรมคำคล้องจองในวันที่ 3 จะเน้นการพูดผ่านการทำงานกลุ่มกับเพื่อน ดังนี้

3.3.1 สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจองและร่วมกันพูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะสม่ำเสมอพร้อมกันชี้คำในแผ่นภาพคำคล้องจอง

3.3.2 อธิบายกิจกรรมคำคล้องจอง

- แบ่งกลุ่มตามความสนใจเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่ครูตั้งขึ้น
- ครูถามคำถามกับเด็ก โดยให้เด็ก ๆ แต่ละกลุ่ม ร่วมกันปรึกษาถึงความหมายของคำ เช่น เด็ก ๆ คิดว่า “ แซมบ้า แซมบ้า ” แปลว่าอะไร เพราะเหตุใด

- เด็ก ๆ ภายในกลุ่มร่วมกันคิดทำทางประกอบคำ “ แซมบ้า แซมบ้า ” พร้อมบอกเหตุผลประกอบการคิดทำทาง

3.3.3 เด็ก ๆ ในกลุ่มร่วมกันปรึกษา และออกมาแสดงทำเต้นหน้าห้องพร้อมบอกเหตุผลประกอบจนครบทุกกลุ่ม

3.3.4 ร่วมกันพูดคำคล้องจองอีกครั้ง พร้อมแสดงทำทางประกอบตามจินตนาการ

4. พฤติกรรมทางการพูด หมายถึง พฤติกรรมทางภาษาที่เด็กแสดงออกขณะร่วมกิจกรรมคำคล้องจองแบ่งเป็น

4.1 ทักษะการพูดประกอบด้วย

4.1.1 มีความมั่นใจในการพูด หมายถึง เด็กสามารถพูด ตอบคำถาม ท่องคำคล้องจอง

4.1.2 พูดชัดเจน หมายถึง เด็กสามารถพูดด้วยเสียงที่ชัดเจนมีจังหวะการพูดที่พอเหมาะ ไม่ช้า ไม่เร็วจนเกินไป

4.1.3 พูดถูกต้อง หมายถึง เด็กสามารถพูด อธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้อง

4.1.4 พูดคล่อง หมายถึง เด็กสามารถพูดได้อย่างไม่ติดขัด

4.2 การเข้าใจความหมาย ประกอบด้วย

4.2.1 ความหมายของคำศัพท์ หมายถึง เด็กสามารถพูดความหมายของคำที่สื่อผ่านน้ำเสียง

4.2.2 ความหมายของประโยค เด็กสามารถบอก อธิบาย ความหมายของประโยคที่อยู่ในคำคล้องจองได้ถูกต้อง

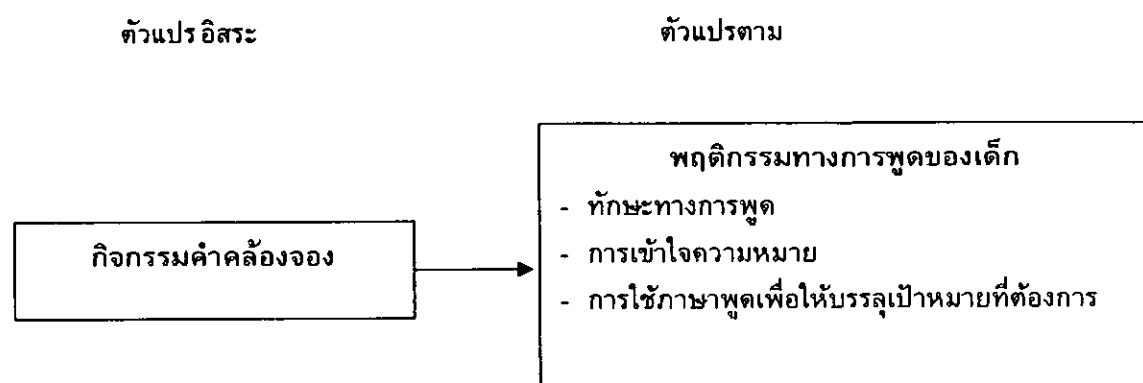
4.3 การใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ประกอบด้วย

4.3.1 สร้างประโยค หมายถึง เด็กสามารถคิดคำ รู้จักใช้คำที่เหมาะสมเรียบเรียงเป็นประโยคของตนเองด้วยภาษาที่สละสลวยงดงามโดยอาศัยการผูกจากคำ วลี และประโยคที่เขาได้ยิน และร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง

4.3.2 สร้างเรื่องราว หมายถึง เด็กสามารถ พูด อธิบาย ขยายความเพื่อสื่อสารให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจโดยการพูดตามลำดับเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจน การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียงเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังพูด

4.3.3 แสดงแนวคิด หมายถึง เด็กสามารถพูด แสดงความคิดเห็นตามแนวคิดของตนเองจากคำคล้องจองและการร่วมกิจกรรมคำคล้องจองได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจองมีพฤติกรรมทางการพูดสูงขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา
 - 1.1 ความหมายของภาษา
 - 1.2 ความสำคัญของภาษา
 - 1.3 พัฒนาการทางภาษา
 - 1.4 พัฒนาการทางความคิดกับพัฒนาการทางภาษา
 - 1.5 บทบาทของครูกับการจัดกิจกรรมด้านภาษา
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษาของเด็กปฐมวัย
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการพูด
 - 2.1 ความหมายของการพูด
 - 2.2 ความหมายของภาษาและภาษาพูด
 - 2.3 ความสำคัญของการพูด
 - 2.4 พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 2.5 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 2.6 บทบาทของพ่อแม่ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 2.7 กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการพูด
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง
 - 3.1 ความหมายของคำคล้องจอง
 - 3.2 ความสำคัญของคำคล้องจอง
 - 3.3 ประเภทของคำคล้องจอง
 - 3.4 การจัดกิจกรรมคำคล้องจอง
 - 3.5 การจัดกิจกรรมคำคล้องจองกับพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 3.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำคล้องจอง

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษา

1.1 ความหมายของภาษา

ประพจน์ อัครวิรุฬหการ (2540 : 77) กล่าวถึงภาษาไว้ว่า เป็นความสามารถในการสื่อสารที่มีอยู่ในสมองหรือจิตใจมนุษย์ ในส่วนที่แสดงออกมาเป็นรูปธรรมให้มองเห็นได้ ก็คือ คำพูด (Speech) เป็นภาษาที่สัมผัสได้ด้วยโสตประสาท หรืออาจเป็นเครื่องหมายต่าง ๆ ที่สัมผัสได้ด้วยจักขุประสาท หรืออาจเป็นเครื่องหมายที่สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส เช่น ภาษาของคนตาบอด

เปลื้อง ณ นคร (2540 : 620) ได้ให้ความหมายของภาษาว่า ภาษาคือถ้อยคำ วาจาที่กล่าวเป็นเสียงมนุษย์เปล่งออกมาต่อเนื่องกันโดยอวัยวะออกเสียงให้คนอื่นรับฟัง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน 2546 : 822) ให้ความหมายของภาษา คือ ถ้อยคำที่ใช้พูดหรือเขียนเพื่อสื่อความของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

ฟิชเชอร์ (Fisher, 1992) กล่าวว่า ภาษาประกอบด้วยทักษะสำคัญ 4 ประการ คือการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งล้วนส่งผลต่อพัฒนากระบวนการคิดของเด็กทั้งสิ้น เด็กจะสามารถคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นถ้าเด็กมีทักษะด้านการอ่าน การเขียน การพูด และการฟังดีขึ้น

สรุปได้ว่า ภาษา เป็นความสามารถในการสื่อสารอาจเป็นภาษาที่สัมผัสได้โดยโสตประสาท หรืออาจเป็นเครื่องหมายต่าง ๆ ที่สัมผัสได้ ภาษาประกอบด้วย การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

1.2 ความสำคัญของภาษา

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 111) กล่าวว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษามาก รู้จักคำศัพท์มากขึ้น พัฒนาคำพูดเดี่ยวสู่คำพูดเป็นวลีและเป็นประโยคในที่สุด

เยาวพา เตชะคุปต์ (2542ก : 60) กล่าวว่า ภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นการเตรียมความพร้อมในการสื่อสาร การพูด เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับระบบของเสียง เรียงรู้คำศัพท์ โดยเด็กจะเรียนรู้พื้นฐานของภาษาได้อย่างรวดเร็ว

เพียเจต์ และอินเฮสเตอร์ (สมาพร สามเตี้ย 2545 : 9-10; อ้างจาก Piaget and Inholder: 120-122) กล่าวว่า เด็กอายุ 2-4 ปี มีพัฒนาการเรียนรู้คำมากขึ้น การพูดคุยเป็นลักษณะการสื่อสารแบบสังคม (Social Communication) แต่เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางคือ เด็กจะพูดกับตนเองโดยไม่ฟังผู้อื่น ซึ่งเรียกการพูดคนเดียวแบบรวมหมู่ (Collection Monolanguage) เด็กจะไม่พยายามเข้าใจถึงคำพูดของผู้อื่น ในช่วงเด็กอายุ 5-6 ปี เด็กก้าวไปสู่การคิดแบบหยั่งรู้ (Initiative) ซึ่งเป็นการคิดโดยอาศัยการรับรู้ คือ การมองเห็นสิ่งต่างๆ แล้วบอกว่า สิ่งนั้นเป็นอย่างไร

ศรียา นิยมธรรม และประภัสร์ นิยมธรรม (2541 : 2) ได้ให้ความสำคัญของภาษาไว้ว่า ภาษาเป็นเครื่องมือให้มนุษย์ได้แลกเปลี่ยนความคิดที่เป็นนามธรรมต่อกัน ภาษาเป็นพฤติกรรมชนิดหนึ่งซึ่งเป็นตัวช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม ช่วยให้เด็กเกิดความอบอุ่นมั่นคง ภาษาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้มีความรู้ ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนเจตคติต่างๆ การปรับตัวของเด็กก็ได้รับอิทธิพลมาจากภาษาพูด

สรุปได้ว่า ภาษามีความสำคัญ เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือให้มนุษย์ได้แลกเปลี่ยนความคิดที่เป็นนามธรรมต่อกันทำให้มนุษย์มีสังคม เกิดความอบอุ่นมั่นคง เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้มีความรู้ ความคิด ความรู้สึก และการปรับตัว พัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัย ควรพัฒนาภาษาผ่านการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กสื่อสารได้

1.3 พัฒนาการทางภาษา

พัฒนาการด้านภาษาได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

โลแกนและโลแกน (เยาเวา เดชะคุปต์, 2542 ก : 60-62 ; อ้างอิงจาก Logan & Logan, 1974 : 207) ได้แบ่งพัฒนาการทางภาษาออกเป็น 7 ขั้น ดังนี้

1. ระยะปะปะ (Random Stage หรือ Prelinguistic Stage) อายุแรกเกิดถึง 6 เดือน ในระยะนี้เป็นระยะที่เด็กจะเปล่งเสียงต่าง ๆ ที่ยังไม่มีมีความหมาย การเปล่งเสียงของเด็กก็เพื่อบอกความต้องการของเขาและเมื่อได้รับการตอบสนองเขาจะรู้สึกพอใจ ตัวอย่างเช่น เด็กจะร้องเมื่อถูกปล่อยให้อยู่คนเดียว เมื่อรู้สึกหิว ใ้ ฯลฯ หรือเพราะรู้สึกเป็นสุขที่ได้ส่งเสียงออกมา

เมื่อเด็กอายุได้ 6 เดือน จะเริ่มออกเสียง อ้อ-แอ้ และเริ่มเปล่งเสียงต่าง ๆ ซึ่งไม่มี ผู้ใดเข้าใจ หรือแยกแยะได้นอกจากนักภาษาศาสตร์ ในช่วงนี้จะเป็นช่วงที่ดีของการสนับสนุนให้เด็กพัฒนาการทางการพูดและเด็กที่มีสุขภาพดีทั้งทางกายและใจจะมีโอกาสพัฒนาทางภาษาได้ดีกว่าเด็กที่ไม่สบาย เจ็บป่วย ร้องไห้ โยเย

2. ระยะแยกแยะ (Jargon Stage) อายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี หลังจาก 6 เดือนขึ้นไป และเด็กจะรู้สึกพอใจที่จะได้ส่งเสียงและถ้าเสียงใดที่เขาเปล่งออกมาได้รับการตอบสนองในทางบวก เขาก็จะเปล่งเสียงนั้นซ้ำอีกในบางครั้งเด็กจะเลียนเสียงสูง ๆ ต่ำ ๆ ที่มีคนพูดคุยกับเขา

3. ระยะเลียนแบบ (Imitation Stage) อายุ 1-2 ขวบ ในระยะนี้เด็กจะเริ่มเลียนเสียงต่าง ๆ ที่เขาได้ยิน เช่น เสียงของพ่อแม่ ผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด เสียงที่เปล่งออกมาอย่างไม่มีมีความหมายจะค่อย ๆ หายไปและเด็กจะเริ่มรับฟังเสียงที่ได้รับการตอบสนองซึ่งนับว่าพัฒนาการทางภาษาจะเริ่มต้นอย่างแท้จริงที่ระยะนี้

4. ระยะขยาย (The Stage of Expansion) อายุ 2-4 ขวบ ในระยะนี้เด็กจะหัดพูด โดยจะเริ่มจากการหัดเรียกชื่อ คน สัตว์ และสิ่งของที่อยู่ใกล้ตัว เขาจะเริ่มเข้าใจถึงการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายซึ่งเป็นการสื่อความหมายในโลกของผู้ใหญ่ การพูดของเด็กในระยะแรก ๆ จะเป็นการออกเสียงคำนามต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง นอก แนว หมา ฯลฯ และคำคุณศัพท์ต่าง ๆ ที่เขาเห็น รู้จัก และได้ยินซึ่งในวัยต่าง ๆ เขาจะสามารถพูดได้ดังนี้

อายุ 2 ขวบ เด็กจะเริ่มพูดเป็นคำโดยจะสามารถใช้คำนามได้ 20 %

อายุ 3 ขวบ เด็กจะเริ่มพูดเป็นประโยคได้

อายุ 4 ขวบ เด็กจะเริ่มใช้คำศัพท์ต่างๆ และรู้จักการใช้คำเต็มหน้าและลงท้ายอย่างผู้ใหญ่ใช้กัน

5. ระยะโครงสร้าง (Structure Stage) อายุ 4-5 ขวบ ระยะนี้เด็กจะเริ่มพัฒนาความสามารถในการรับรู้และการสังเกต เด็กจะเริ่มเล่นสนุกกับคำ และรู้จักคิดคำและประโยคของตนเอง โดยอาศัยการผูกจากคำวลี และประโยคที่เขาได้ยินคนอื่น ๆ พูด เด็กจะเริ่มคิดกฎเกณฑ์ในการประสมคำ และหาความหมายของคำและวลี โดยเด็กจะเริ่มรู้สึกสนุกกับการเปล่งเสียง โดยเขาจะเล่นเป็นเกมกับเพื่อน ๆ หรือสมาชิกในครอบครัว

6. ระยะตอบสนอง (Responding Stage) อายุ 5-6 ขวบ ในระยะนี้ความสามารถในการคิดและพัฒนาการทางภาษาของเด็กจะสูงขึ้น เขาจะเริ่มพัฒนาภาษาไปสู่ภาษาที่เป็นแบบแผนมากขึ้น และใช้ภาษาเหล่านั้นกับสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว

การพัฒนาการทางภาษาของเด็กในวัยนี้จะเริ่มต้นเมื่อเขาเข้าเรียนในชั้นอนุบาลโดยเด็กจะเริ่มใช้ไวยากรณ์อย่างง่ายได้ รู้จักใช้คำเกี่ยวข้องกับบ้านและโรงเรียน

ภาษาที่เด็กใช้ในการสื่อความหมาย ในระยะนี้จะเกิดจากสิ่งที่เขามองเห็นและรับรู้

7. ระยะสร้างสรรค์ (Creative Stage) อายุ 6 ปีขึ้นไป ในระยะนี้ได้แก่ระยะที่เด็กเริ่มเข้าโรงเรียนเด็กจะเล่นสนุกกับคำ และหาวิธีสื่อความหมายด้วยตัวเลข เด็กในระยะนี้จะพัฒนา วิเคราะห์และสร้างสรรค์ทักษะในการสื่อความหมายโดยใช้ถ้อยคำสำนวน การเปรียบเทียบ และภาษาพูดที่เป็นนามธรรมมากขึ้น และเขาจะรู้สึกกับการแสดงความคิดเห็นโดยการพูดและการเขียน

นภนทร ธรรมบวร (2544 : 114-115) กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กตั้งแต่แรกเกิด – 6 ปี ดังนี้

- เด็กแรกเกิด ปกติจะไม่ออกเสียง จะทำเสียงร้องไห้ สะอึก จาม เรอ
- เด็กอายุ 5-6 สัปดาห์ จะเริ่มทำเสียง เล่นเสียงโดยเฉพาะถ้ามีคนมาเล่น หลอกล้อ
- เด็กอายุ 3 เดือน ชอบเล่นเสียงและจะทำเสียงตามผู้อื่น หุตหนึ่งขณะที่ผู้อื่นทำเสียงพูดด้วย
- เด็กอายุ 6 เดือน ชอบหัวเราะและส่งเสียงถ้ามีคนมาเล่นด้วย ถ้าไม่พอใจ ก็ร้องกรี๊ดกร๊าด ชอบเล่นเสียง และออกเสียงเป็น “เกอ” “เลอ” เป็นต้น

๙ / ๕ / ๑. เด็กอายุ 9 เดือน ชอบเลียนเสียงผู้ใหญ่ ชอบออกเสียงเป็นคำ เช่น “หม่า หม่า” “ดา ดา” โดยออกเสียงซ้ำ ๆ บ่อย ๆ

เด็กอายุ 1 ปี เริ่มเข้าใจความหมายของคำ เช่น “ส่งให้แม่” และออกเสียงคำที่มีความหมายได้ 1-2 คำ เช่น “แม่” “บ๊าย บาย” พูดได้ประมาณ 6-20 คำ

เด็กอายุ 2 ปี เด็กพูดได้ประมาณ 50 คำ และบางทีก็พูดเป็นประโยคสั้น ๆ ได้ เริ่มใช้คำแทนตนเอง เริ่มตั้งคำถาม และเข้าใจเรื่องที่ผู้อื่นพูดด้วย

เด็กอายุ 3 ปี เด็กจะรู้จักคำศัพท์มากขึ้น, นับเลขได้, ช่วยพูด, บอกได้ว่าต้องการอะไร

เด็กอายุ 3.5-4 ปี เด็กพูดมากขึ้นและมีคำศัพท์ใหม่ ๆ พูดติดอ่างชั่วคราวหนึ่ง พูดประโยคยาว ๆ ได้มากขึ้น รู้จักเรื่องวางประโยคได้ถูกต้อง เข้าใจคำว่า “ข้างบน” “ข้างล่าง” รู้จักใช้คำปฏิเสธ เช่น ไม่ไป มักใช้คำว่า “สมมติ.....” ฟังนิทานได้ประมาณ 20 นาที

เด็กอายุ 4-5 ปี เด็กจะมีคำศัพท์ได้ประมาณ 1,550-1,900 คำ บอกชื่อและนามสกุลตนเองได้ รู้จักเพศของตนเอง ชอบแต่งประโยคโดยใช้คำต่าง ๆ ชอบใช้คำถาม ทำไม เมื่อไหร่ อย่างไร และสนใจความหมายของคำต่าง ๆ

เด็กอายุ 5-6 ปี เด็กจะสามารถพูดได้คล่องและถูกหลักไวยากรณ์แต่ยังออกเสียงพยัญชนะบางตัวไม่ชัดเจน เช่น ส ว ฟ สนใจคำใหม่ ๆ และพยายามค้นหาความหมายของคำนั้น ๆ จำคำศัพท์ได้ถึง 2,200 คำ บอกชื่อ ที่อยู่ อายุ และวันเกิด ของตนเองได้ ชอบท่องหรือร้องเพลง ที่มีจังหวะและเนื้อร้องที่มีคำสัมผัสกัน หรือโฆษณาทางทีวี

จากเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่า พัฒนาการทางภาษาแบ่งออกเป็นหลายขั้นตามความเห็นของนักวิชาการ โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่เด็กแรกคลอดเป็นต้นไป เริ่มจากการเปล่งเสียงต่าง ๆ ที่ยังไม่มีมีความหมายตอนแรกคลอดไปจนถึงเด็กสามารถแสดงภาษาท่าทาง แสดงภาษาพูด และทักษะอื่นๆ เช่น การฟัง และการเขียน

1.4 พัฒนาการทางความคิดกับพัฒนาการทางภาษา

พัฒนาการทางภาษาและพัฒนาการทางสติปัญญามีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างแยกไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากพัฒนาการทางภาษาถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาภาษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาด้านสติปัญญา ความคิดต่างๆ จะถ่ายทอดผ่านทางภาษา (นภเนตร ธรรมบวร. 2544 : 116) ทุก ๆ ขั้นตอนของกระบวนการการใช้ภาษา มนุษย์จะต้องใช้กระบวนการคิดควบคู่กันเสมอโดยอัตโนมัติเริ่มต้นตั้งแต่การเลือกใช้คำที่เหมาะสมกับโมภพที่เกิดขึ้นในสมองอย่างต่อเนื่องมาเชื่อมโยงปรับเปลี่ยนเรียบเรียงถ้อยคำที่เลือกสรรแล้วนั้น จนกระทั่งการถ่ายทอดเป็นเสียงหรือระบบสัญลักษณ์เพื่อให้ผู้รับสารเกิดมโนภพตรงกับผู้ส่งสารเพราะฉะนั้นการสื่อความคิดระหว่างบุคคลจึงเกิดขึ้นโดยอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญเพราะภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้แทนความคิด (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวิชาภาษาไทย. 2538 : 2)

เยาพา เดชะคุปต์ (2542 ข : 56-66; อ้างอิงจากประสาธ อิศรปริดา. 2521 : 20) ถึงพัฒนาการทางความคิดของเพียเจท์ (Piaget) ไว้ดังนี้

พัฒนาการทางสติปัญญาหรือความคิด แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ด้วยกัน ซึ่งแต่ละระยะก็จะมีกระบวนการทางสติปัญญา หรือ “โครงสร้าง (Structure)” เกิดขึ้นโครงสร้างเหล่านี้จะแตกต่างกันไปในแต่ละระยะของพัฒนาการมีดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Period) อายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ ในขั้นนี้เด็กจะรู้จักการใช้ประสาทสัมผัสทางปาก หู และตา ต่อสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว พฤติกรรมทางสติปัญญาของเด็กจะแสดงออกในรูปของการมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือพฤติกรรมสะท้อน (Reflex) ในวัยทารก ซึ่งพฤติกรรมนี้จะถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโดยความตั้งใจและความต้องการของเด็กเองในการติดต่อกับโลกภายนอก ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะพัฒนาเป็นแบบแผนของการคิดต่อไป ในระยะนี้เด็กจะสร้างแบบฉบับของการคิดที่เรียกว่า การคงที่ของวัตถุ (Object Permanence) ขึ้น กล่าวคือ เด็กจะสามารถจำได้ว่าวัตถุและเหตุการณ์บางอย่างเป็นอย่างเดียวกัน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในรูปแบบใด และสิ่งนั้นจะยังคงอยู่แม้ว่าจะมองไม่เห็น

ระยะที่ 2 ขั้นความคิดก่อนเกิดปฏิบัติการ (Pre-Operational Period) อยู่ในช่วงอายุ 2-6 ขวบ เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจเครื่องหมายต่าง ๆ หรือเข้าใจสภาพแวดล้อมบ้าน สัญลักษณ์ต่าง ๆ เด็กจะเริ่มพัฒนาความสามารถในการรู้จักสิ่งที่เป็นตัวแทน (Representative) และเด็กจะสามารถสร้างโครงสร้างทางสมองแบบง่าย ๆ โดยไม่ได้เห็นวัตถุหรือเหตุการณ์นั้นสัมพันธ์อยู่ด้วย ซึ่งจัดเป็นการคิดแบบพื้นฐานที่ยังอาศัยการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ เด็กในวัยนี้ยังไม่สามารถคิดแบบใช้เหตุผลได้

เด็กในวัยนี้จะยังมีความเห็นแก่ตัว (Egocentrism) อยู่มาก จึงมักจะย้ำความสนใจลงเฉพาะจุดใดจุดหนึ่งโดยไม่นำพากับส่วนอื่นเลย (Centration หรือ Centering) นอกจากนี้เด็กในวัยนี้จะไม่สามารถคิดย้อนกลับได้ (Irreversibility) ลักษณะของเด็กในวัยนี้ที่สำคัญอีกลักษณะหนึ่งคือ ความสามารถในการเลียนแบบคนอื่นในช่วงสั้น ๆ (Referred Initiation) ความสามารถในการเล่นสมมติ (Make Believe) และความสามารถในการหยั่งรู้ (Insight an Intuition) และความสนใจในการใช้ภาษาได้

ในขั้นของพัฒนาการระยะนี้ยังสามารถแบ่งย่อยออกเป็นขั้นก่อนเกิดความคิดรวบยอด (Pre-Conceptual) อายุระหว่าง 2-4 ขวบ ซึ่งเป็นขั้นที่เด็กจะเรียนรู้จากสัญลักษณ์เป็นสำคัญ และขั้นหยั่งรู้หรือขั้นก่อนการคิด (Intuitive) อายุระหว่าง 4-6 ขวบ ซึ่งเป็นระยะที่เด็กเริ่มเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุ

ระยะขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Period) อายุระหว่าง 7-11 ปี ในช่วงอายุดังกล่าวเด็กจะสามารถใช้เหตุผลกับสิ่งที่แลเห็น และมองความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ทั้งนี้เพราะเด็กจะพัฒนาโครงสร้างการคิดที่จำเป็นต่อการจัดการกับความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนที่เกี่ยวข้องกับระบบการทำงานต่าง ๆ โครงสร้างที่สำคัญประการหนึ่งของพัฒนาการในขั้นนี้ คือ การแบ่งกลุ่ม (Grouping) เด็กในวัยนี้จะสามารถจัดของออกเป็นกลุ่มโดยอาศัยลักษณะที่เหมือนกันซึ่งจะช่วยให้เด็กแลเห็นโลกภายนอกว่าประกอบด้วยวัตถุและเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่ามีระบบและความมั่นคง ลักษณะความเห็นแก่ตัว (Egocentrism) ในระยะที่ 2 จะถูกทดแทนด้วยความรู้สึกและความเข้าใจในสิ่งที่จริงและสิ่งที่เที่ยงตรงของโลกภายนอก การพุ่งความสนใจไปยังของอย่างใดอย่างหนึ่ง (Centering) ถูกทดแทนด้วยการขยายความสามารถที่คิดย้อนกลับได้

ระยะที่ 4 ขั้นปฏิบัติการคิดแบบนามธรรม (Formal Operational Stage) อายุ 11-15 ปี เป็นช่วงที่เด็กจะเข้าใจ ใช้เหตุผลและการทดลองได้อย่างมีระบบ และเรียนรู้เกี่ยวกับนามธรรมได้ เพื่อการคาดคะเนพยากรณ์ได้ดีขึ้น และสามารถใช้การคิดเชิงวิทยาศาสตร์โดยสามารถตั้งสมมุติฐานและแก้ปัญหา การคิดเชิงตรรกศาสตร์ (Logical Thinking) จะพัฒนาอย่างสมบูรณ์ เป็นขั้นที่เกิดโครงสร้างทางสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ เด็กในวัยนี้จะมีความคิดอ่านเท่าผู้ใหญ่แต่อาจจะแตกต่างกันที่คุณภาพ เนื่องจากประสบการณ์แตกต่างกันและด้วยเหตุผลหลายประการ (เยาวยา เดชะคุปต์.2542 ข : 65-66 ; อ้างอิงจาก ประสาท อิศรปริดา. 2521: 20)

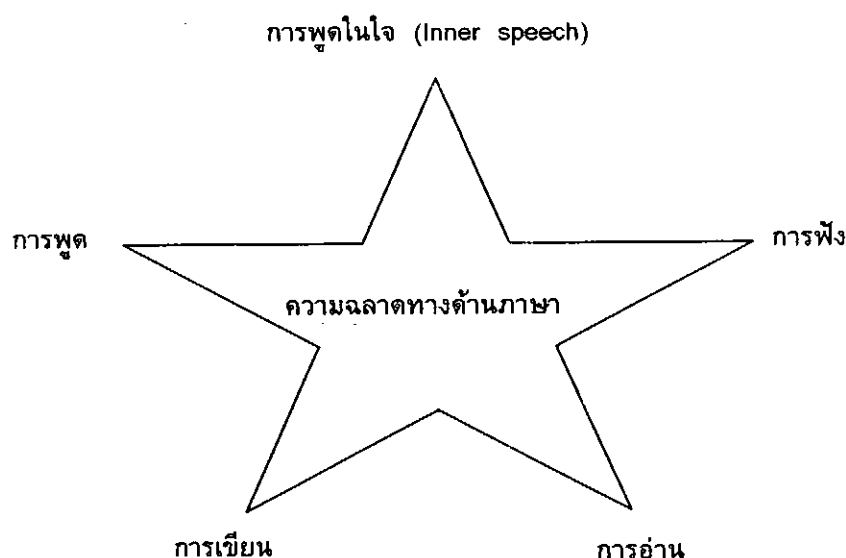
ศรีเรือน แก้วกังวาล (2540 : 215) ได้กล่าวว่า ความคิดของเด็กในวัยเด็กตอนต้นมีความเจริญก้าวหน้าเป็นลำดับขั้นโดดเด่นจากวัยทารก เพียเจต์ (Jean Piaget) เรียกลักษณะความคิดของเด็กในระบื่อนี้ว่า "Pre-Operation" เพียเจต์ อธิบายว่า ความคิดของเด็กในช่วง pre-operation แบ่งย่อยออกได้เป็น 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 อายุระหว่าง 3 ถึง 4 ปี (preconcentual stage) เป็นความคิดที่ยังยึดตนเองเป็นหลัก ไม่รู้จักจัดคิดแบบใจเขาใจเรา ไม่สามารถนึกได้ว่าคนอื่นมีความคิดแตกต่างไปจากตนอย่างไร คิดเห็นแต่ด้านที่เหมือนกัน ยังไม่เห็นส่วนที่ต่างกันวัตถุหรือเหตุการณ์ เช่น เด็กชนบทได้ยืม ผู้ใหญ่ชื่อบอกว่า "นั่นแน่ะ

นายอำเภอ” เด็กเห็นผู้นั้นใส่เสื้อกางเกงสีทากิ ต่อมาเห็นใคร ๆ ใส่เสื้อกางเกงสีทากิ ก็สำคัญว่า เป็นนายอำเภอทุกคน

ระยะที่ 2 อายุระหว่าง 4 ถึง 7 ปี (intuitive stage) เด็กรู้จักสังเกตเห็นความแตกต่าง ทำให้ความคิดพัฒนาดังขั้นรู้จักเปรียบเทียบคิดแยกวัตถุออกเป็นหมวดหมู่ขั้นตอนได้ รู้จักคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ ได้ รู้จักนับจำนวนเลข (ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2540 : 215)

ภนเนตร ธรรมบวร (2544 : 129-131) กล่าวว่า พัฒนาการทางภาษาส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การฝึกหัดโดยทั่วไป เมื่อกล่าวถึงพัฒนาการทางภาษา เรามักนึกถึงแต่เฉพาะทักษะทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเท่านั้น แต่ปัจจุบันนักการศึกษาจำนวนมาก (ภนเนตร ธรรมบวร. 2544 : 126 ; อ้างอิงจาก Fisher, 1992 : smith, 1992) กล่าวว่า ทักษะสำคัญประการหนึ่งของภาษาที่มักถูกมองข้ามไปคือ การพูดในใจ (Inner speech) ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญมากในการพัฒนากระบวนการคิด

ภาพประกอบ 1 ลักษณะสำคัญของภาษา (ดัดแปลงจาก Fisher, 1992)

การพัฒนาการคิดโดยผ่านทักษะทางภาษา

- การพูดในใจ (Inner speech)

การพูดในใจ คือ การพูดกับตนเอง ซึ่งเกิดขึ้นในบางโอกาสเมื่อมนุษย์ประสบกับปัญหา การพูดในใจหรือการพูดกับตนเองมีลักษณะที่ไม่แตกต่างจากการสนทนา พูดคุยที่เรามีกับบุคคลอื่น ทั้งนี้ เพราะการพูดทั้งสองแบบล้วนเป็นผลมาจากการคิด หรือการสะท้อนความคิดของผู้พูด การพูดในใจเป็นความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคลที่พัฒนาขึ้นอย่างช้าๆ และมีบทบาทสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ สิ่งที่บุคคลพูด หรือบอกกับตนเองจะมีผลต่อทัศนคติ การกระทำและการมองโลกของบุคคลนั้นๆ ฟิชเชอร์ (ภนเนตร ธรรมบวร. 2544 : 129 ; อ้างอิงจาก Fisher, 1992) กล่าวว่า การส่งเสริมให้เด็กพูดในใจกับตนเองขณะทำสิ่งต่างๆ จะช่วยให้เด็กมีสมาธิมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหา หรือการทำงาน การพูดในใจเป็นทักษะที่ช่วยเชื่อมโยงสิ่งที่เด็กรู้ และการกระทำของเด็กเข้าด้วยกัน ครูหรือผู้ปกครองสามารถส่งเสริมทักษะการพูดในใจแก่เด็กได้โดยการเป็นแบบอย่างผ่านกระบวนการคิดดังๆ

ซึ่งไม่จำกัดแต่เฉพาะสถานการณ์ที่ประสบความสำเร็จ หรือราบเรียบ แต่รวมถึงสถานการณ์ที่ต้องใช้ความพยายามเพื่อหาทางออกในการแก้ปัญหา การลังเลใจ การทบทวน และการตระหนักในปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้น เช่น ในขณะที่แม่กำลังนำผ้าเข้าเครื่องซักผ้า แม่อาจพูดถึงลำดับขั้นตอนในการซักผ้า อาทิ “ขั้นที่ 1 ต้องแยกผ้าสีและผ้าขาวออกจากกัน นำผ้าขาวเข้าเครื่อง หลังจากนั้นเทน้ำยาซักผ้าออกมา 2 ฝาใส่ในช่องหมายเลข 1 และน้ำยาปรับผ้านุ่ม 1 ฝาใส่ในช่องหมายเลข 2 น้ำยาปรับผ้านุ่มจะทำให้ผ้านุ่มและหอม แล้วกดปุ่มตรงกลาง”

การที่เด็กได้ยินผู้ปกครอง หรือครูดัดจ้องๆ ทำให้เด็กได้เรียนรู้การวางแผน ลำดับความคิด ว่าต้องทำอะไรก่อน-หลัง เรียนรู้ความสัมพันธ์ของงาน การตัดสินใจ รวมตลอดถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสิ่งต่างๆ ดังกล่าวถือเป็นลักษณะของการเรียนรู้อย่างแท้จริง

- การพูดและการฟัง

การเรียนรู้การพูดของเด็กเล็กๆ เกิดขึ้นเมื่อเด็กอยู่ในบริบททางสังคม นั่นคือ เด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีการสนทนา พูดคุยที่มีความหมายกับตัวเด็ก เช่น แม่หรือคนเลี้ยงพูดคุยกับเด็ก การพูดและการฟังจะพัฒนาได้ดีที่สุดเมื่อผู้ใหญ่รอบตัวเด็กพูดคุย และสนทนากับเด็กโดยตรง (นกเนตร ธรรมบวร. 2544 : 130 ; อ้างอิงจาก Robbins, 1984 ; Wells, 1985) ถ้าเด็กอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีการพูดคุย สนทนากันมาก เด็กก็จะได้ฟังมาก และเรียนรู้คำศัพท์ต่างๆ มากขึ้น ในเด็กเล็กๆ การพูดของแม่จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการพูดและการฟังที่ดีขึ้น เช่น การพูดเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของภาษา จากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องที่ยากและสลับซับซ้อน เห็นบทบาทของภาษาในการสื่อความคิด หรือเพื่อตอบสนองความต้องการของตน

เมื่อเด็กโตขึ้น ภาษาช่วยให้เด็กเรียนรู้ และทำความเข้าใจกับโลกรอบตัวโดยผ่านวิธีการต่างๆ มากมาย เช่น การถามคำถาม การตีความเกี่ยวกับประสบการณ์ใหม่ และการมุ่งความสนใจ (Focusing attention) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้กิจกรรมในชั้นเรียนจึงควรส่งเสริมให้เด็กมีการแสดงออกทางด้านภาษาอย่างหลากหลายโดยผ่านการอภิปรายกลุ่ม ทั้งในกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย การพูดคุย แก้ปัญหาร่วมกันเพื่อน รวมตลอดถึงการทำงานเดี่ยว ((นกเนตร ธรรมบวร. 2544 : 130 ; อ้างอิงจาก Lindfors, 1987)

พีชเชอร์ (นกเนตร ธรรมบวร. 2544 : 131 ; อ้างอิงจาก Fisher, 1992) ได้เสนอแนะวิธีการในการส่งเสริมการคิดของเด็กโดยผ่านการพูด ดังนี้

- การหยุด (Pausing) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้มีเวลาคิดในระหว่างการตอบคำถาม หรือการอภิปราย การรอคอยคำตอบของเด็กถือเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับเด็กเพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่า ครูมีความมั่นใจในตัวเด็กว่าสามารถตอบคำถามได้

- การอธิบาย (Clarifying) เมื่อครูไม่เข้าใจในคำตอบของเด็กหรือสิ่งที่เด็กพยายามพูด ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้อธิบายความคิดเห็น หรือคำตอบของตนเพิ่มเติม เพราะการอธิบายสิ่งที่เด็กพยายามพูดจะช่วยให้เด็กเข้าใจความคิดของตนเองได้ดีขึ้น

- การท้าทาย (Challenging) เด็กต้องการการท้าทายหรือการถามคำถามเพื่อช่วยให้เด็กได้คิดถึงเกี่ยวกับสิ่งที่ตนพูดอีกครั้งหนึ่ง ขณะเดียวกันครูก็อาจส่งเสริมให้เด็กท้าทายความคิดเห็นซึ่งกันและกันโดยการถามคำถาม เช่น “เด็กๆ เห็นด้วยกับที่แม่ปรางพูดหรือไม่ ถ้าไม่เห็นด้วยเพราะอะไร” หรือ “เด็กๆ คิดอย่างไรกับสิ่งที่ผมพูด” เป็นต้น

บลูม (Bloom) (ณรงค์ มั่นเศรษฐวิทย์, 2540 : 60 – 84 ; อ้างอิงจาก Bloom, 1956) ได้กล่าวถึงระดับการคิดของคนจะเริ่มจากขั้นพื้นฐานไปจนถึงขั้นวิจารณ์ตาม สรุปไว้เป็น 6 ขั้นดังนี้

1. ความจำ เป็นระดับความคิดในขั้นแรกสุด คือ ความจำ หมายความว่า บุคคลสามารถจำเรื่องราวเหตุการณ์หรืออาจเป็นถ้อยคำ ประโยคที่เกี่ยวข้องกับภาษาหรือสิ่งที่ได้พบเห็น ต่าง ๆ ระดับการคิดในขั้นนี้ถือเป็นระดับที่ง่ายที่สุด

2. ความเข้าใจ ระดับความคิดในขั้นนี้สูงกว่าขั้นความจำทั้งนี้ความคิดในขั้นแรกของคนจะต้องอาศัยการจดจำแต่เพียงอย่างเดียว เมื่อนานวันเข้าก็จะมีการลืมเข้ามาเกี่ยวข้อง ความคงทนในการจำจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องอาศัยความเข้าใจ ซึ่งหมายความว่า เข้าใจลำดับเหตุการณ์ว่าอะไรมาก่อนมาหลัง สามารถสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องราวได้ ระดับความคิดในขั้นความเข้าใจหากได้รับการพัฒนาหรือแนะนำจากผู้รู้ก็จะช่วยวางรากฐานในการพัฒนาความคิดในขั้นต่อไป

3. การประยุกต์เพื่อนำไปใช้ หมายความว่า บุคคลนอกจากจะเข้าใจเรื่องราวเหตุการณ์ หรือวิธีการต่าง ๆ แล้วยังเป็นการคิดที่จะนำเหตุการณ์หรือวิธีการนั้นไปใช้ประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นมากที่สุด

4. การวิเคราะห์ ระดับความคิดในขั้นนี้บุคคลจะต้องมีพื้นฐานความคิดทั้งสามขั้นเรียงลำดับ คือ ขั้นจำ เข้าใจ และการนำไปใช้แล้วก็จะสามารถวิเคราะห์ที่ได้ฟังและได้อ่าน การคิดเพื่อวิเคราะห์นั้นเป็นการแยกแยะลักษณะพิเศษของเรื่อง

5. การสังเคราะห์ ระดับความคิดในการสังเคราะห์เป็นขั้นที่สูงกว่าการวิเคราะห์ในขั้นนี้บุคคลจะต้องรู้จักพิจารณาตามเหตุการณ์ที่ได้พบเห็น ไม่ว่าจะเป็นการฟัง พูด อ่านและเขียน ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงหรือแตกต่าง จากเหตุการณ์ที่ได้เคยพบมาก่อนจะต้องรู้จักหาแนวคิดที่เหมาะสมมากที่สุด พิจารณาแนวคิดที่ไกลออกไป ซึ่งตนได้มีประสบการณ์มาแล้ว หาข้อเปรียบเทียบว่าคล้ายหรือแตกต่างกันด้วยเหตุใด นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการใช้ถ้อยคำภาษิต คติเป็นข้อสรุป จากเรื่องที่ได้ฟังหรืออ่าน

6. การประเมินค่า ระดับความคิดในขั้นนี้เป็นความคิดขั้นสูงสุด ซึ่งผู้คิดจะต้องอาศัยพื้นฐานระดับความคิดทั้ง 5 ที่กล่าวมาแล้ว การคิดประเมินค่าเป็นความคิดเกี่ยวกับการหาเหตุและผลจากการฟัง พูด อ่านและเขียน พิจารณาว่าอะไรเป็นข้อจริง อะไรเป็นข้อเท็จ คุณค่าที่ได้จากเรื่องการทำนายเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อไป สิ่งเหล่านี้ผู้เขียนถ่ายทอดความคิด การประเมินค่าออกเป็นตัวอักษร การใช้ภาษาแสดงความซาบซึ้งเกี่ยวกับการบรรยายเหตุการณ์และถ้าหากผู้อ่านมีปฏิกิริยาโต้ตอบแสดงว่ามีความเข้าใจร่วมกันและมีอารมณ์ร่วมกัน

จากเอกสารสรุปได้ว่า ภาษาและการพัฒนาทางปัญญามีความเกี่ยวเนื่องกัน เนื่องจากภาษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาด้านสติปัญญา ความคิดจะถ่ายทอดผ่านทางภาษาดังที่ เพียเจต์ (Piaget) กล่าวว่า เด็กจะเริ่มเรียนรู้ภาษาพูดและเข้าใจเครื่องหมายต่าง ๆ เด็กอยู่ในขั้นความคิดก่อนปฏิบัติการ (Pre – Operational Period) ซึ่งอยู่ในช่วง 2-6 ขวบ และภาษายังเกี่ยวข้องกับการคิดของเด็กอีกด้วยกล่าวคือ ภาษานอกจากจะประกอบด้วยทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนแล้ว ทักษะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการพูดในใจ (Inner speech) ซึ่งถือเป็นทักษะที่สำคัญมากในการพัฒนากระบวนการคิดดังที่ฟิชเชอร์ (Fisher) ได้แนะวิธีการในการส่งเสริมการคิดของเด็กโดยผ่านการพูด โดยการหยุด (Pausing) เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กคิดหรืออภิปราย, เปิดโอกาสให้เด็กได้อธิบายความคิดเห็น ฯลฯ

3 1.5 บทบาทครูกับการจัดกิจกรรมด้านภาษา

บทบาทครูมีความสำคัญกับการจัดกิจกรรมภาษา เพราะ ครูต้องเป็นผู้กระตุ้น ชี้แนะแนวทาง และ คอยส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาเป็นไปตามวัย ฉะนั้น ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมตาม ความสนใจและกิจกรรมนั้น ก็ควรจัดให้สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของเด็กเพราะจะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ ภาษาได้เร็ว ดังนั้นในทางปฏิบัติครูจึงมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

1. ต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เข้าใจถึงวุฒิภาวะและความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วยการ ดูแลเอาใจใส่ และส่งเสริมเป็นรายบุคคล
2. ควรให้กำลังใจเด็ก โดยการพยายามกระตุ้นชักจูงใจให้เด็กมีความมั่นใจที่จะพูด อ่านและ เขียนโดยไม่มีความกลัวหรือลังเลใด ๆ ทั้งสิ้น
3. จัดประสบการณ์ให้ครอบคลุมทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน ไปพร้อม ๆ กันและมีรูปแบบที่ หลากหลาย
4. ครูต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเพื่อนและครู ซึ่งเป็นการช่วย ส่งเสริมสนับสนุนและแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน
5. ครูควรจัดสภาพแวดล้อมในบรรยากาศที่เกี่ยวข้องกับภาษาเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้เลือก กระทำอย่างอิสระด้วยตัวเด็กเอง โดยครูเป็นเพียงผู้คอยแนะนำ กระตุ้น ส่งเสริมและช่วยเหลือเมื่อเด็ก ต้องการ
6. ครูควรพบปะพูดคุยกับผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแนะนำและให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติเด็กจะได้พัฒนาทักษะทางภาษาอย่างต่อเนื่องทั้งที่ บ้านและที่โรงเรียน
7. ให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอก โดยพาเด็กไปทัศนศึกษาชี้แนะ ให้ดูเครื่องหมายต่าง ๆ ให้เด็กได้พูดคุยสัมภาษณ์กับบุคคลภายนอก
8. การจัดกิจกรรมการเล่นเครื่องเล่นสนาม โดยครูอาจจะตกลงกฎกติกาง่าย ๆ ติดไว้ตาม สนาม อาจมีภาพประกอบจะช่วยฝึกการอ่านและเขียนของเด็กได้
9. จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีบรรยากาศในการฟัง พูด อ่าน เขียน เช่น เพลง คำคล้องจอง อ่านนิทานให้เด็กฟัง ให้เด็กพูดใส่เทปเพื่อเปิดฟังเสียงของตนเอง อ่านคำง่าย ๆ จากบัตรคำ ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กคุ้นเคยและพบเห็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กสามารถเดาและคาดคะเนได้
10. ครูควรสอนในสถานที่ที่เป็นธรรมชาติที่สุด สอนจากสิ่งที่เด็กรู้แล้วไปยังสิ่งที่เด็กยังไม่รู้
11. ควรสอนโดยไม่มีการแบ่งแยกกลุ่มเด็กเก่งและเด็กอ่อน การแบ่งแยกกลุ่มจะเป็นการ สร้างปมด้อย และทำลายความเชื่อมั่นในตนเองให้กับเด็ก เด็กทุกคนควรมีโอกาสในการเรียนที่เท่ากัน (นิรมล ช่างวัฒนชัย. 2541 : 193-194)

นภเนตร ธรรมบวร (2544 : 139-140) กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมด้านภาษา ดังนี้

1. ครูควรจัดสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูด และการเขียนโดยการ เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุย ยกิประวัติ วาดรูป และเล่าเรื่องในสิ่งที่ตนสนใจ

2. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้การเขียน และการอ่านวิธีการที่มีความหมายต่อตัวเด็กขณะที่เด็กสำรวจ และเรียนรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัวโดยการจัดหากระดาษ ดินสอ สมุดโทรศัพท์ นิตยสารต่าง ๆ รวมตลอดถึงวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการอ่านและการเขียนไว้ที่มุมบทบาทสมมติ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เล่นเลียนแบบสิ่งที่เด็กเห็นในชีวิตประจำวัน

3. ครูควรกำหนดช่วงเวลาของการอ่านที่แน่นอน ตามตัวเป็นประจำทุกวันโดยอาจเชิญพ่อแม่ผู้ปกครองมาอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ขณะเดียวกันก็ควรจัดหาโอกาสในการพาเด็กไปห้องสมุดโดยพยายามส่งเสริมให้เด็กเลือก และยืมหนังสือด้วยตนเอง

4. ส่งเสริมให้เด็กใช้ “ภาษา” อื่น ๆ นอกเหนือจากการใช้ภาษาพูดเพียงอย่างเดียว เด็กสามารถใช้ “ภาษา” ต่าง ๆ มากมายนอกเหนือจากภาษาพูดในการแสดงออกซึ่งความต้องการ และความรู้สึกของตนเอง เช่น ใช้การเคลื่อนไหวดนตรี ศิลปะ และภาษาเขียน เป็นต้น ภาษาต่าง ๆ เหล่านี้จะพัฒนาอย่างรวดเร็วในระดับปฐมวัย ดังนั้น ครูจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสารโดยผ่านการใช้ภาษาที่หลากหลายเพื่อช่วยให้เด็กสามารถสื่อสารได้ในทุกรูปแบบ

5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ตีความหมาย และแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยผ่านนิทาน นิทานถือเป็นเครื่องมือสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาความคิด ทักษะ และความรู้ของเด็ก (นภเนตร ธรรมบวร. 2544 : 139 ; อ้างอิงจาก Nutbrown, 1994) นอกจากนั้น นิทานยังเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และโลกรอบตัว สามารถจัดการกับความเครียดหรือความวิตกกังวลของตนเอง และโลกรอบตัว สามารถจัดการกับความเครียด หรือความวิตกกังวลของตนเอง ด้วยเหตุนี้ ครูจึงควรส่งเสริมให้เด็กตีความหมายของนิทาน และสื่อสารความเข้าใจของตนผ่านรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแสดงละครโดยใช้หุ่นมือ การวาดรูปบางตอนของนิทานที่ประทับใจ เป็นต้น ครูสามารถส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของเด็กโดยผ่านการใช้นิทานได้ อาทิ เมื่อครูเล่านิทานเรื่อง “เจ้าสาวบนดวงจันทร์” (วรวิศา อุดมสม : ม.ป.ป.) ซึ่งมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับกระต่ายหนุ่มตัวหนึ่งที่อยากช่วยกระต่ายสาวซึ่งอยู่ในพระจันทร์ลงมา ในที่สุดได้มีสัตว์ต่าง ๆ มาต่อกันเพื่อช่วยกระต่ายสาวลงมาจากพระจันทร์ เมื่อครูเล่านิทานจบลง ครูตั้งคำถาม ๆ เด็กว่า “ถ้าเด็ก ๆ อยากช่วยกระต่ายสาวลงมาจากพระจันทร์ แต่ไม่มีพวกสัตว์มาช่วยเหลือ เด็ก ๆ จะทำอย่างไร” โดยครูมอบหมายให้เด็กคิดแก้ปัญหาผ่านการทำงานกลุ่มร่วมกับเพื่อน

สรุปได้ว่า ครูเป็นผู้มีส่วนสำคัญกับความสำเร็จของพัฒนาการทางภาษาของเด็ก เพราะครูจะต้องเป็นผู้คอยกระตุ้น ชี้แนะแนวทางด้วยการจัดกิจกรรมที่ยืดเด็กเป็นศูนย์กลางให้กำลังใจเด็ก จัดประสบการณ์ให้ครอบคลุมทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน ฯลฯ

1.6 งานวิจัยเกี่ยวกับภาษาของเด็กปฐมวัย

งานวิจัยในประเทศ

มาณวิกา ผลพิรุฬห์ (2533 : 245) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์กับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์มีความสามารถในการเล่าเหตุการณ์สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้ทักษะ

พื้นฐานละครสร้างสรรค์มีความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ด้านการพูดรายละเอียดของเหตุการณ์สูงกว่าก่อนการทดลอง

กาญจนา สุวรรณธาร (2537 : 108) ได้ทำการศึกษาเรื่องความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ที่ครูมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างแบบที่ครูมีปฏิสัมพันธ์กับแบบที่ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีความสามารถทางภาษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สทิตินันท์ อยู่คงแก้ว (2541 : 121) ได้ทำการศึกษาเรื่องทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมโดยใช้เทคนิคการสร้างสมุดเล่มใหญ่ ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมโดยใช้เทคนิคการสร้างสมุดเล่มใหญ่ ก่อนและหลังการทดลองมีทักษะทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมแบบปกติก่อนและหลังการทดลองมีทักษะทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมโดยใช้เทคนิคการสร้างสมุดเล่มใหญ่กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมตามแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนไพฑูริยมศึกษา กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (แบบปกติ) มีทักษะทางภาษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยสรุปว่า มีวิธีการพัฒนาภาษาให้กับเด็กปฐมวัยหลากหลายวิธีการ เช่น การส่งเสริมความสามารถในการเล่าเหตุการณ์โดยใช้ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรค์, การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์ที่ครูมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก รวมถึงการศึกษาเรื่องทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมโดยใช้เทคนิคการสร้างสมุดเล่มใหญ่ซึ่งการศึกษา เหล่านี้ล้วนมีประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้ทั้งสิ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

เทมปลินส์ (Templin 1957 : 127) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความซับซ้อนและความยาวของประโยคในเด็กอายุ 3-6 ปี ในสหรัฐอเมริกา พบว่า ความยาวของประโยคที่เด็กพูดจะเพิ่มขึ้นตามอายุและระดับสติปัญญาและฐานะทางสังคม เศรษฐกิจที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กหญิงมีทักษะทางภาษาสูงกว่าเด็กชายเพียงเล็กน้อยและเด็กอายุ 3 ปีไม่สนใจในเรื่องไวยากรณ์

อาร์มสตรอง (Armstrong. 1960 : 373) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้คำศัพท์ที่เด็กรู้จักฟัง และการอ่านโดยศึกษาเด็กอายุ 3-6 ปี ผลปรากฏว่า เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 10 ปีลงมา จะรู้จักการใช้คำศัพท์ที่ได้จากการฟังมากกว่าการอ่าน และเมื่ออายุเพิ่มขึ้นจำนวนคำศัพท์ที่แตกต่างกันจะลดลงอย่างรวดเร็ว

กิลมอร์ (Gilmore, 1997 : Abstract) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของความสามารถในการเล่านิทาน และความเข้าใจในภาษาของเด็กเกรด 3 เนื่องจากความสามารถในด้านนี้มีความจำเป็นต่อความเข้าใจความหมายของคำ เข้าใจเนื้อหา และจะทำให้เด็กเข้าใจเนื้อเรื่องซึ่งทำให้เด็กรู้จักการใช้ภาษาประเมินความเข้าใจภาษา โดยดูจากความสามารถในการเล่าเรื่อง ผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจภาษาไม่จำเป็นต้องมีพัฒนาการทางด้านการเล่าเรื่องที่ดีก็ได้

จากการวิจัยข้างต้นสรุปได้ว่า จากการศึกษาความซับซ้อนและความสามารถประโยคในเด็กอายุ 3-6 ปี และข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการเรียนรู้คำศัพท์รวมถึงเรื่องความสัมพันธ์ของความสามารถในการเล่านิทาน และการเข้าใจภาษาของเด็กทำให้เราทราบข้อสรุปที่เป็นประโยชน์ และยังสามารถนำวิธีการมาปรับใช้ได้อีกด้วย

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางการพูด

2.1 ความหมายของการพูด

นิตยา ประพฤติกิจ (2536 : 151) ได้กล่าวว่า การพูดเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดสอบความคิดของตนเอง แสดงความรู้สึก เพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ พัฒนาความสามารถด้านการฟัง สร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ผูกพันการใช้คำและโครงสร้างภาษา และให้ความสนุกสนาน ยิ่งเด็กอายุน้อยเท่าไรก็ยิ่งพูดน้อยลงเท่านั้น เพราะเด็ก ๆ จะใช้พลังงานทางกายเพื่อให้ได้สิ่งที่เขาต้องการ เช่น เด็กจะหยิบหรือกระซอกของจากผู้อื่น เดินข้าม กัด ข่วน ร้องไห้ หรือตะเบ็งเสียง โดยไม่ใช่คำพูดเหมือนเด็กที่โตแล้ว แต่เมื่อเด็กพัฒนาทางด้านวุฒิภาวะแล้ว เด็กจะพัฒนาทางด้านการใช้ภาษา (คำพูด) ด้วย

วรรณิ โสมประยูร (2539 :99) ได้กล่าวว่า การพูดเป็นการสื่อความหมายอย่างหนึ่งโดยใช้น้ำเสียง ภาษา กิริยาท่าทาง เพื่อถ่ายทอดใจไปให้ผู้ฟังรู้หรือเข้าใจความต้องการ เพราะการพูดเป็นทักษะการส่งออกตามหลักของภาษาศิลป์

เปลื้อง ณ นคร (2540 : 2) กล่าวว่า คำพูดทำให้มนุษย์มีเสรีภาพ ผู้ใดไม่สามารถพูดแสดงความคิดเห็นของตน ผู้นั้นคือ ทาส เพราะการพูด เป็นการแสดงเสรีภาพ

รังสรรค์ จันต๊ะ (2541 : 21) ได้กล่าวถึงการพูดไว้ว่าการพูดหมายถึงกระบวนการหนึ่งในการสื่อสารของมนุษย์ ผู้พูดจะเป็นผู้ส่งสารอันเป็นเนื้อหาสาระของข้อมูล ความรู้ กับอารมณ์ ความรู้สึก ความต้องการและความคิดเห็นของตัวเองประกอบกับกิริยาท่าทางต่างๆ ส่งไปยังผู้ฟังหรือผู้รับสาร เพื่อให้ได้รับทราบและเกิดการตอบสนองในขั้นตอนสุดท้าย

สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542 : 86) ได้กล่าวว่า การพูด หมายถึง พฤติกรรมการติดต่อสื่อสารกันระหว่างบุคคล ด้วยการใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง ภาษา อากัปกิริยา ท่าทาง สีหน้า แววตา เพื่อถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ความต้องการของผู้พูดไปสู่ผู้ฟังเกิดความเข้าใจและตอบสนองได้

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 797) พุด หมายถึง เปล่งเสียงออกมาเป็นถ้อยคำ

สรุปได้ว่า การพุดเป็นการเปล่งเสียงเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทดสอบความคิดของตนเอง แสดงความรู้สึก ฯลฯ ซึ่งจัดว่าการพุดเป็นการสื่อสารชนิดหนึ่งของมนุษย์ โดยใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง ภาษา อากัปกิริยา ฯลฯ เพื่อกำหนดความรู้สึก ความคิด ความต้องการของผู้พุดไปสู่ผู้ฟัง

2.2 ความหมายของภาษาและภาษาพุด

ศรียา นิยมธรรม และประภัสร์ นิยมธรรม (2541 : 1-2) ได้ให้ความหมายของภาษาและภาษาพุด ไว้ในแง่ต่างๆ ดังนี้

ในแง่ภาษาศาสตร์ ภาษาและภาษาพุดมีความหมายอย่างเดียวกัน จึงมักจะเป็นคำที่ใช้แทนกันได้ กล่าวคือ เมื่อพุดถึงภาษา ก็หมายความว่าภาษาที่ใช้พุดเพื่อสื่อความหมายในชุมชนหนึ่งๆ ดังนั้น เมื่อศึกษาเรื่องภาษาก็มุ่งความสนใจไปที่เสียงระเบียบของเสียง และความสัมพันธ์ระหว่างระเบียบกับสถานการณ์ที่ใช้เสียงนั้นๆ

ในด้านจิตวิทยา ภาษาหมายถึงความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่น ดังนั้นภาษาจึงรวมเอาวิธีการต่างๆ อย่างที่ใช้ในการติดต่อเพื่อสื่อความหมาย หรือเพื่อแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นทั้งมวล ภาษาจึงหมายรวมถึงการพุด การเขียน การทำท่าทางประกอบ การใช้ภาษาไป การแสดงสีหน้า การแสดงออกทางศิลปะ และเป็นสิ่งที่ทำให้มนุษย์ต่างไปจากสัตว์เพราะภาษาเป็นเครื่องช่วยให้นักจิตวิทยาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่เป็นนามธรรมต่อกัน นักจิตวิทยาบางท่าน เช่น สมิธ (Smith) ได้ให้คำนิยามของภาษาไว้ว่า “ภาษาเป็นเครื่องมือของสังคม” ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่ว่าการติดต่อสัมพันธ์กันจะมีขึ้นในรูปใด ย่อมต้องอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือ เช่น การแสดงความคิดเห็น การวางแผนงาน การทำงานร่วมกัน เป็นต้น การพุดนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการใช้ภาษา ภาษาพุด หมายถึงเสียงที่เปล่งออกมาเพื่อใช้สื่อความหมายแต่เสียงที่มนุษย์เปล่งออกมาไม่จำเป็นจะต้องเป็นภาษาพุดทั้งหมด เสียงที่จัดเป็นภาษาพุดก็คือเสียงที่มีความหมายการที่เด็กเล็กๆ เปล่งเสียงอ้อๆ แอ้ๆ จึงไม่จัดเป็นภาษาพุด ภาษาพุดเป็นพฤติกรรมชนิดหนึ่ง ซึ่งจะช่วยสร้างโลกของเด็ก ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม ช่วยในการอบรมเด็ก ช่วยแนะหรือบังคับเด็กให้เกิดความรู้สึกอบอุ่น หรือ ห่วงกลัว ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้มีความคิด มีความรู้สึกตลอดจนมีเจตคติต่างๆ จากการใช้คำพุด การปรับตัวของเด็กก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาพุด และโดยนัยเดียวกันภาษาพุดก็มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็กด้วย

ในด้านการศึกษา นักการศึกษาลงความเห็นว่า ภาษาเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ การที่เด็กคิดแล้วไม่พุดจึงดูเหมือนว่าเด็กคนนั้นไม่รู้ภาษาซึ่งแท้จริงแล้ว เด็กคนนั้นเพียงแต่ไม่อาจแสดงความสามารถทางภาษาพุดได้เท่านั้น ฉะนั้น ภาษาในประเด็นนี้ จึงประกอบด้วย การติดต่อ ระเบียบของการติดต่อสัญลักษณ์ที่ใช้แสดงแทนความคิด และความเข้าใจในลักษณะของการติดต่อนั้น

ในแง่สรีรวิทยา ภาษาพุดเป็นผลมาจากการทำงานของระบบการหายใจ และการเปล่งเสียงซึ่งเกี่ยวข้องกับอวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เช่น ปอด คอ หู จมูก ปาก เป็นต้น การเปล่งเสียงนั้นเป็นพลังงานที่เกิดจากการสั่นสะเทือนของอวัยวะเหล่านี้

ในแง่ฟิสิกส์ ภาษาพุดหมายถึงแบบอย่างของเสียง ซึ่งมีช่วงคลื่นเปลี่ยนแปลงในระยะเวลาหนึ่ง การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก จนกระทั่งต้องใช้เครื่องมือพิเศษในการวิเคราะห์ส่วนประกอบของ

แต่ละหน่วยเสียงของภาษาพูด เพื่อศึกษาถึงความถี่ของคลื่นเสียงนั้นเสียงในภาษาพูดต่างจากเสียงบริสุทธิ์ (Pure Tone) ในแง่ที่ว่า เสียงในภาษาพูดมีความถี่มากกว่าและการเปลี่ยนแปลงของช่วงคลื่นก็เป็นไปอย่างรวดเร็วและซับซ้อนยุ่งเหยิงในช่วงเวลานั้นๆ

ในแง่สัทศาสตร์ (Phonetic) ภาษาพูดหมายถึงผลการทำงานของระบบการหายใจและออกเสียงรวมกัน เพื่อเปล่งออกมาเป็นถ้อยคำ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ เพื่อเป็นสื่อแสดงความคิดไปยังจิตใจของผู้รับฟังหรือผู้ที่ได้ยิน

ดังนั้นจึงนับได้ว่าภาษาและภาษาพูดจึงมีความสัมพันธ์กันหรือถือเป็นสิ่งเดียวกันเมื่อมองในแง่ภาษาศาสตร์

๑ 2.3 ความสำคัญของการพูด

วรรณ โสมประยูร (2539 : 186) ได้กล่าวว่า การพูดเป็นการสื่อสารที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากที่สุด เพราะการพูดเป็นเครื่องมือที่สื่อความถี่รวดเร็ว แพร่หลายได้ผลดียิ่งขึ้น นอกจากจะพูดทั่วไปในชีวิตประจำวันแล้ว ยังมีโอกาสอื่น ๆ ที่ต้องพูดเป็นทางการ ซึ่งเป็นการเผยแพร่ที่ถ่ายทอดความรู้ ความคิดเป็นสำคัญ

สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542 : 63-64) ได้กล่าวว่า การพูดเป็นเครื่องมือที่สำคัญของการติดต่อสื่อสารที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต การฝึกพูดเป็นพื้นฐานที่จะช่วยฝึกทักษะทางด้านภาษาเป็นอย่างดี ซึ่งจุดประสงค์ของการพูดมีดังต่อไปนี้

1. เพื่อให้เด็กพัฒนาการพูดได้คล่องเป็นธรรมชาติ ได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ
2. พัฒนาความสามารถในการพูดได้ชัดเจน ได้ฝึกเสียงที่เป็นปัญหาสำหรับเด็ก เช่น เสียง “ส” นอกจากนี้ยังคงพูดด้วยเสียงที่นำฟัง รื่นหู ไม่ดัง ไม่ค่อยเกินไป มีความมั่นใจในการพูด
3. พูดถูกต้องจนเป็นนิสัย เช่น เด็ก ๆ มักจะพูดประโยคปฏิเสธว่า “ผมเปล่าทำ” ต้องแก้เป็น “ผมไม่ได้ทำครับ” หรือ “ไม่ได้ทำค่ะ”
4. เพื่อใช้ภาษาเป็นเครื่องมือติดต่อกับสังคมกับเพื่อน ๆ และบุคคลอื่น ๆ การที่เด็กจะเป็นที่น่าคบหาสมาคมด้วยย่อมต้องมีภาษาที่สุภาพ ดังนั้น การให้การศึกษาแก่เด็กวัยนี้ย่อมจะต้องฝึกเด็กให้รู้จักใช้คำสุภาพทั้งหลาย เช่น คำว่า “ขอโทษ” “ขอบคุณ” “ขอโทษ” โดยต้องเป็นแบบแผนให้และต้องให้เด็กให้รู้จักใช้อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้จะต้องให้รู้จักกาลเทศะด้วย เสียงที่พูดในห้องเรียนย่อมจะไม่ต้องดังเหมือนเสียงที่ใช้ในสนาม
5. เพื่อพัฒนาความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่น คือไม่เพียงแต่แสดงความคิดเห็นของตนเท่านั้น แต่ยังสามารถเข้าใจสิ่งที่คนอื่นพูด
6. การฝึกเลียนเสียงคำพูดก่อนที่จะบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ หากไม่ฝึกในเรื่องนี้เด็กบางคนจะเล่าเรื่องไม่ตรงจุด เช่น เด็กอาสาจะเล่าเรื่อง “ไปเที่ยวทะเล” แทนที่จะพูดถึงการไปทะเล เด็กบางคนจะมั่วพะวงแต่จุดไม่สำคัญ
7. เรียนรู้เกี่ยวกับภาษา เช่น หลักของการออกเสียง เสียงวรรณยุกต์ การเว้นวรรค การเรียบเรียง คำให้เป็นประโยค

นภเนตร ธรรมบวร (2544 : 113 – 114) กล่าวถึง พัฒนาการทางการพูดว่า การพูดถือเป็นการแสดงออกทางพัฒนาการทางภาษาด้านหนึ่ง ซึ่งมีความสำคัญพอๆ กับการเขียนเลยทีเดียว การพูดเป็นการรวบรวมประสบการณ์ด้านต่างๆ ของเด็กๆ เข้าด้วยกัน อันได้แก่ ความรู้สึก ความคิด การรับรู้ การเรียนรู้ ความจำ และความรู้ความเข้าใจ

สรุปได้ว่า การพูด เป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญอย่างหนึ่งใช้ในการสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความคิดเห็น เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กปฐมวัย หากผู้ที่เกี่ยวข้องคือ พ่อแม่ และครู รู้จักหาวิธีที่จะส่งเสริมพัฒนาการพูดที่เหมาะสมและฝึกบ่อย ๆ ก็จะทำให้เด็กพูดได้อย่างชัดถ้อยชัดคำ กล่าวแสดงออกทางการพูด รู้จักเรียงลำดับการพูดของเรื่องราวก่อนหลังไม่วกไปวนมา ทำให้การสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตนถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น

2.4 พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย

ฉลองรัฐ อินทรีย์ (2522 : 75-76) ได้แบ่งพัฒนาการทางการพูดออกเป็น 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นปฏิบัติการสะท้อน (Reflexive Vocalization) เป็นการพูดของเด็กทารกตลอดใหม่ การออกเสียงเป็นไปได้อัตโนมัติ และยังไม่มีความหมาย ซึ่งต่อมาเมื่ออายุประมาณหนึ่งเดือนครึ่ง ทารกจะเปล่งเสียงต่าง ๆ กันได้ตามความรู้สึกของตนเอง เช่น ชอบ ไม่ชอบ ง่วง หิว เป็นต้น
2. ขั้นเล่นเสียง (Babbling Stage) เป็นการพูดของเด็กทารกอายุตั้งแต่หนึ่งเดือนครึ่งถึงอายุแปดเดือน ซึ่งอวัยวะในการเปล่งเสียง และการฟังเสียงมีการเริ่มพัฒนามากขึ้น เช่น ปาก ลิ้น หู ทารกจะได้ยินเสียงผู้อื่นและเสียงตนเอง และมีความสนุกในการเล่นเสียงที่ตนได้ยิน ทารกจะเริ่มมีความรู้สึกนึกคิด เข้าใจ แยกแยะออกได้ว่า ตนเอง และสิ่งแวดล้อมเป็นคนละส่วนกัน ซึ่งเมื่อเขาอายุน้อยกว่าแปดเดือน เขาจะมีความเข้าใจว่า ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นส่วนหนึ่งของเขา เช่น ขวดนม หมอนที่เขาใช้ ต่อเมื่อเขาอายุเพิ่มมากขึ้นจนถึงอายุแปดเดือน ทารกจะพยายามลองทำเสียงต่าง ๆ ทุกชนิด ซึ่งเป็นการซ้อมเสียงก่อนที่จะสามารถเปล่งออกมาเป็นคำพูดต่อไป
3. ขั้นเลียนเสียง (Lalling Stage) เป็นการพัฒนาการในการพูดของทารกอายุประมาณเก้าเดือนทารกจะสนุกในการเล่นเสียงที่เขาได้ยินต่อจากการเล่นเสียงของตนเอง ประสาทของการรับเสียง ที่เขาได้ยินต่อจากการเล่นเสียงของตนเอง ประสาทของการรับเสียงจะมีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น และสามารถจับเสียงผู้อื่นพูดประสาทสามารถจับภาพการเคลื่อนไหวของริมฝีปากได้แล้ว ทำให้เด็กมีความสุขที่จะเลียนเสียงผู้อื่นมากกว่าการเล่นเสียงผิด ๆ ถูก ๆ และยังไม่ค่อยเข้าใจความหมายของเสียงพูดของผู้ใหญ่ เด็กหูหนวกไม่สามารถพัฒนาทางด้านภาษาถึงขั้นที่สามนี้เป็นขั้นที่ทารกเริ่มพูดภาษาแม่ของตน (ภาษาแม่ หมายถึง ภาษาที่เราได้มาตั้งแต่แรกเราได้รับการเลี้ยงดูให้เติบโตมาในภาษาใดภาษานั้นก็กลายเป็น “ภาษาแม่” ของเรา)
4. ขั้นรู้ความหมายของเสียงที่ได้ยิน (True Speech) เป็นการพัฒนาการใช้ภาษาของทารกตั้งแต่อายุหนึ่งถึงสองปีครึ่ง โดยทารกจะใช้ความจำ การใช้เหตุผล การเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่ทารกได้รู้ได้เห็น เช่น ทารกจะเริ่มเข้าใจความหมายของคำว่า “แม่” คือ ผู้ที่เลี้ยงดูตน ให้ความรัก ความอบอุ่น ต่อมาเด็กจะค่อย ๆ หัดพูดทีละคำก่อน แล้วจึงหัดใช้วลี ต่อมาเป็นประโยค ซึ่งยังไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์เรื่อย ๆ มาจนสามารถพูดอย่างถูกต้องตามหลักภาษาของชาตินั้น ๆ

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ (2533 : 90-93) ได้กล่าวถึงความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงอายุ ดังนี้

อายุ 0-7 ปี เด็กแรกเกิดจะสื่อสารกับบุคคลอื่นด้วยภาษาท่าทาง เมื่อพูดได้สามารถพูดคำบางคำได้ชัดเจน แต่จะไม่เข้าใจความหมายของคำ 18 เดือน พูดได้ประมาณ 10 คำ และเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถึง 30 คำ

เมื่ออายุประมาณ 2 ปี ชอบตั้งคำถามว่า อะไร ทำไม และส่วนมากยังพูดไม่ชัด โดยเฉพาะตัว ร, ล และคำควบกล้ำ บางครั้งยังพูดกลับกัน ผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ไม่ควรกล่าวล้อเลียน หรือตำหนิ เพราะจะทำให้เด็กพัฒนาช้า เด็กจะสามารถเข้าใจความหมายและคำมากกว่าส่วนที่ต้องการจะพูดออกมา

อายุ 3 ปี มีพัฒนาการทางภาษาเร็วมาก สามารถตั้งคำศัพท์ใหม่ ๆ หรือเรียกชื่อสิ่งใหม่ตามความเข้าใจของตน สามารถเข้าใจคำพูดง่าย ๆ ของผู้ใหญ่ เช่น อย่า ไม่ แต่ยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่มองไม่เห็น ดังนั้น การปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้องของผู้ใหญ่ จึงยังไม่สม่ำเสมอ และยังไม่ลิ้มคำถามว่าทำไมจะพยายามทำความเข้าใจกับคำถามที่ตนเองถามไปเช่นกัน

อายุ 4 ปี ในด้านภาษาเด็กวัยนี้ เริ่มเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความสนใจคำพูดของผู้ใหญ่ และชอบเลียนแบบ เริ่มพูดประโยคที่ยาว และใช้คำถามที่มีเหตุผลมากขึ้น ชอบฟังนิทานซ้ำ ๆ โดยไม่เบื่อ

อายุ 5 ปี สามารถเข้าใจคำพูด ข้อความยาว ๆ ของผู้ใหญ่ได้ดี และพยายามพูดยาว ๆ โดยเลียนแบบผู้ใหญ่ในการจะสร้างประโยค ชอบฟังนิทานประเภทเทพนิยาย และชอบแสดงบทบาทสมมุติประกอบ

อายุ 6 ปี เด็กส่วนใหญ่จะสนใจในการพูด ชอบสนทนากับเพื่อน ๆ หรือผู้ใหญ่ มากกว่าการเล่นสิ่งของ และมีความสุขมากเมื่อได้สนทนากับผู้อื่น และไม่ชอบถูกวิจารณ์ต่อหน้าผู้อื่นหรือชุมชน ชอบฟังเรื่องราวต่างๆ โดยเฉพาะเกี่ยวกับธรรมชาติ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ เริ่มสนใจการอ่าน โดยเฉพาะนิยายที่มีภาพประกอบ

เนสเซล และคณะ (हरष्ठा नीलवीर, 2535 : 207 – 208 ; อ้างอิงจาก Nesel, 1989) ได้อ้างถึงผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยว่าประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นแรกเริ่ม (Prelanguage) เด็กอายุ 1-10 เดือน

ขั้นนี้จะมีความสามารถจำแนกเสียงต่างๆ ได้แต่ยังไม่มีความสามารถควบคุมการออกเสียง เด็กจะทำเสียงอ้อแอ้ หรือเสียงที่แสดงอารมณ์ต่างๆ เด็กจะพัฒนาการออกเสียงขึ้นเรื่อยๆ จนใกล้เคียงกับเสียงในภาษาจริงๆ มากขึ้นตามลำดับ เรียกว่าเป็นคำพูดเทียม (Pseudoword) พ่อแม่ที่ตั้งใจฟังและพูดตอบจะทำให้เด็กเพิ่มความสามารถในการสื่อสารมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 1 อายุ 10 – 18 เดือน

เด็กจะควบคุมการออกเสียงคำที่จำได้ สามารถเรียนรู้คำศัพท์ในการสื่อสารถึงห้าสิบคำ คำเหล่านี้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งของ สัตว์ คน หรือ เรื่องราวในสิ่งแวดล้อม การที่เด็กออกเสียงคำหนึ่งคำหรือสองคำ อาจมีความหมายรวมถึง ประโยคหรือวลีทั้งหมด การพูดชนิดนี้มีชื่อเรียกว่า Holophrastic

ขั้นที่ 2 อายุ 18 – 20 เดือน

การพูดขั้นนี้จะเป็นการออกเสียงคำสองคำและวลีสั้น ๆ มีชื่อเรียกว่า Telegraphic Speech คล้าย ๆ กับกับการโทรเลข คือมีเฉพาะคำสำคัญสำหรับสื่อความหมาย เด็กเรียนรู้คำศัพท์มากขึ้นถึง 300 คำ รวมทั้งคำกริยาและคำปฏิเสธ เด็กจะสนุกสนานกับการพูดคนเดียวในขณะที่ทดลองพูดคำ และโครงสร้างหลาย ๆ รูปแบบ

ขั้นที่ 3 อายุ 14 – 30 เดือน

เด็กจะเรียนรู้คำศัพท์เพิ่มขึ้นถึง 450 คำ วลีจะยาวขึ้น พูดประโยคความเดียวสั้น ๆ มีคำคุณศัพท์รวมอยู่ในประโยค

ขั้นที่ 4 อายุ 30 – 36 เดือน

คำศัพท์จะเพิ่มมากขึ้นถึง 1,000 คำ ประโยคเริ่มซับซ้อนขึ้น เด็กที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงามทางด้านจำนวนคำศัพท์ และรูปแบบของประโยคอย่างชัดเจน

ขั้นที่ 5 อายุ 36 – 54 เดือน

เด็กสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพในครอบครัวและกับผู้คนรอบข้าง จำนวนคำศัพท์ที่เด็กรู้มีประมาณ 2,000 คำ เด็กใช้โครงสร้างของประโยคหลายรูปแบบ เด็กจะพัฒนาพื้นฐานการสื่อสารด้วยวาจาอย่างมั่นคง และเริ่มต้นเรียนรู้ภาษาเขียน

เบญจมาศ พระธานี (2540 : 9-11) ได้สรุปขั้นตอนของพัฒนาการด้านการพูดไว้ดังนี้

1. เสียงแสดงปฏิกิริยาสะท้อน (reflex sounds) อายุ 0-2 เดือน เป็นขั้นแรกของการเรียนรู้ภาษาและการพูดเริ่มมีตั้งแต่เด็กร้องไห้ตอนแรกคลอด ซึ่งเป็นการแสดงถึงการพัฒนาการทำงานของอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงและหายใจที่จะเป็นพื้นฐานของการพูดต่อไป การร้องไห้ระยะต่อมาจะแสดงถึงความต้องการของเด็กได้หลายอย่าง เช่น หิว เปียก หรือตกใจ เป็นต้น

2. เสียงอ้อแอ้ (babbling) อายุ 2 เดือน – 2 ½ ปี เป็นขั้นที่เด็กส่งเสียงด้วยความพอใจที่ได้เคลื่อนไหวอวัยวะที่ใช้ในการพูด โดยจะเลียนแบบเสียงของตัวเองซ้ำ ๆ เสียงอ้อแอ้นี้เกิดขึ้นโดยสัญชาตญาณของความเป็นมนุษย์ จึงพบได้ในเด็กทุกคนแม้กระทั่งเด็กหูหนวกหูตึง แต่การส่งเสียงอ้อแอ้ในเด็กเหล่านี้จะไม่พัฒนาต่อไปตามปกติเพราะไม่ได้ยินเสียงของตัวเอง

3. การส่งเสียงเพื่อสื่อความหมาย (Socialized vocal play) อายุ 5-6 เดือน เป็นขั้นที่เด็กเริ่มส่งเสียงเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นโดยเด็กจะฟังเสียงผู้อื่นและส่งเสียงโต้ตอบเป็นครั้งคราว ขั้นนี้เป็นขั้นที่คาบเกี่ยวกับการส่งเสียงอ้อแอ้ ซึ่งบางครั้งเด็กจะส่งเสียงอ้อแอ้เล่นคนเดียวบางครั้งส่งเสียงเพื่อโต้ตอบคนรอบข้าง

4. คำแรกที่มีความหมาย (the first meaningful word) อายุ 10-18 เดือน เป็นขั้นที่เด็กเริ่มเข้าใจคำพูดที่เคยได้ยินจากการเชื่อมโยงคำพูดกับเหตุการณ์ต่าง ๆ แล้วสะสมเป็นความรู้ภายใน เมื่อเด็กมีความพร้อมเด็กจะเลียนแบบการออกเสียงผู้อื่น และออกเสียงพูดคำคำนั้นได้ถูกต้องในเวลาต่อมา

5. วลี ประโยค และภาษาเด็ก (phrases, sentences, and jargon) อายุ 12-24 เดือน เป็นขั้นที่เด็กเริ่มพูดเป็นคำที่ยาว 2 พยางค์ หรือ คำ 2 คำรวมกันเป็นวลี และประโยค ซึ่งมีความซับซ้อนมากขึ้นตามอายุ โดยเฉลี่ยเด็กอายุ 1 ปี จะพูดวลีหรือประโยคที่ยาว 1 คำ เด็กอายุ 2 ปี จะพูดวลีหรือประโยคที่ยาว 2 คำ เด็กอายุ 3 ปี จะพูดวลีหรือประโยคที่ยาว 3 คำ และเด็กอายุ 4 ปี จะพูดวลีหรือประโยคที่ยาว 4 คำ แต่ในบางครั้งเด็กจะมีการทดลองใช้คำศัพท์ใหม่ ๆ ซึ่งอาจจะมึลักษณะของการหยุดคิด (pause) พูดซ้ำ ๆ ใช้คำเอื้ออำ บ่อย ๆ คล้ายคนพูดติดอ่าง (normal disfluency) ลักษณะการพูดเช่นนี้เกิดขึ้นได้ในช่วงที่เด็กอายุ 2-6 ปี ซึ่งจะค่อย ๆ หายไปเมื่อเด็กเรียนรู้การพูดคำศัพท์ต่าง ๆ มากขึ้น หรือในบางครั้งเด็กเองอยากพูดอยากอธิบายบางสิ่งบางอย่างแต่ไม่ทราบว่าจะใช้คำศัพท์อะไร เด็กจะใช้พยางค์ที่ไม่มีความหมายปนกับพยางค์ที่มีความหมาย (jargon) การพูดลักษณะเช่นนี้ควรจะหายไปเมื่อเด็กมีอายุ 2 ½ ปี เพราะเด็กมีการขยายคำศัพท์มากขึ้นแล้ว

6. พัฒนาการแปรเสียง เสียง จังหวะ และภาษา (articulation, voice, rhythm, and language development) อายุ 5-7 ปี เป็นขั้นที่เด็กมีการเรียนรู้การใช้เสียงพูดให้ถูกต้องและมีการขยายคำศัพท์โครงสร้าง และความซับซ้อนของประโยคมากขึ้น เด็กจะพัฒนาสิ่งเหล่านี้ได้ก่อนข้างสมบุรณ์ใกล้เคียงผู้ใหญ่ราวอายุ 7-8 ปี

ตรีเรื่อน แก้วกังวาล (2540 : 229-230) ได้กล่าวว่า พัฒนาการทางภาษาพูด ตั้งแต่วัยทารกจนถึงสิ้นสุดระยะวัยเด็กตอนต้น มีดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นปฏิกิริยาสะท้อน (reflexive vocalization)

การใช้ภาษาของเด็กในระยะนี้ คือ ตั้งแต่คลอดถึงอายุหนึ่งเดือนครึ่ง เป็นแบบปฏิกิริยาสะท้อน เทียบเท่ากับภาษาหรือการสื่อความหมายของสัตว์ประเภทอื่น ๆ เสียงนี้เป็นไปโดยอัตโนมัติและไม่มี ความหมายในขั้นแรก แต่เมื่ออายุราวหนึ่งเดือนแล้ว ทารกอาจเปล่งเสียงต่างกันได้ตามความรู้สึก เช่น ชอบ ไม่ชอบ ง่วง หิว ฯลฯ

ขั้นที่ 2 ขั้นเล่นเสียง (babbling stage)

อายุเฉลี่ยของทารกในขั้นนี้ ต่อจากขั้นที่ 1 จนถึงอายุราว 8 เดือน อวัยวะในการเปล่งและฟัง เสียงของทารก เช่น ปาก ลิ้น หู เริ่มพัฒนามากขึ้น เป็นระยะที่ทารกได้ยินเสียงผู้อื่นและเสียงตนเอง สนุกและสนใจ ลองเล่นเสียง (vocal play) ที่ตนได้ยิน โดยเฉพาะเสียงของตนเอง แต่เสียงที่เด็กเปล่งไม่มีความหมาย ในเชิงภาษา ระยะนี้ทารกทุกชาติทำเสียงเหมือนกันหมด แม้เสียงที่เด็กเปล่งยังคงไม่มีความหมาย ในเชิงภาษา สำคัญในกระบวนการพัฒนาการพูด เพราะเป็นระยะที่เด็กได้ลองทำเสียงต่าง ๆ ทุกชนิด เปรียบเสมือน การซ้อมเสียงของนักสิขก่อนการเล่นซอที่แท้จริง

ขั้นที่ 3 ขั้นเลียนเสียง (lalling stage)

ระยะนี้ทารกอายุประมาณ 9 เดือน เขาเริ่มสนุกที่จะเลียนเสียงผู้อื่น นอกจากเล่นเสียงของ ตนเองระยะนี้ประสาหรับฟังพัฒนามากยิ่งขึ้นจนสามารถจับเสียงผู้อื่นพูดได้ดีถ้วนยิ่งขึ้นประสาทตาจับภาพ การเคลื่อนไหวของริมฝีปากได้แล้ว จึงรู้จักและสนุกที่จะเลียนเสียงผู้อื่น ระยะนี้เขาเลียนเสียงของตัวเอง น้อยลง การเลียนเสียงผู้อื่นยังผิด ๆ ถูก ๆ และยังไมู้จะเข้าใจความหมายของเสียงที่เปล่งเลียนแบบผู้ใหญ่ เด็กหูหนวกไม่สามารถพัฒนาทางด้านภาษามาถึงขั้นนี้ ขั้นนี้เป็นระยะที่ทารกเริ่มพูดภาษาแม่ของตน

ขั้นที่ 4 ขั้นเลียนเสียงได้ถูกต้องยิ่งขึ้น (echolalia)

ระยะนี้ทารกอายุประมาณ 1 ขวบ ยังคงเลียนเสียงผู้ที่แวดล้อมเขา และทำได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น เลียนเสียงตัวเองน้อยลง แต่ยังรู้ความหมายของเสียงไม่แจ่มแจ้งนัก

ขั้นที่ 5 ขั้นเห็นความหมายของเสียงที่เด็กเลียน (true speech)

ระยะนี้ทารกอายุตั้งแต่ 1 ขวบขึ้นไป ความจำการใช้เหตุผล การเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่ ทารกได้รู้เห็นพัฒนาขึ้นแล้ว เช่น เมื่อเปล่งเสียง “แม่” ก็รู้ว่า คือผู้หญิงคนหนึ่งที่อยู่ดูแลตน การพัฒนามาถึง ขั้นนี้เป็นไปอย่างบังเอิญ (ไม่ได้ตั้งใจ) แต่ต่อมาจากการได้รับการตอบสนองที่พอใจและไม่พอใจทำให้การเรียนรู้ ความสัมพันธ์ของเสียงกับความหมายก้าวหน้าสืบไป ในระยะตอนแรก ๆ เด็กพูดคำเดียวก่อน ต่อมาจึงอยู่ใน รูปของวลีและรูปของประโยค ตั้งแต่ยังไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ไปจนถึงถูกหลักไวยากรณ์ของภาษา นั้น ๆ

ศรียา นิยมธรรม และประภัสร นิยมธรรม (2541 : 5-10) กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาพูด และลักษณะที่สำคัญของพัฒนาการทางภาษาพูดว่า การที่เด็กจะเรียนรู้ด้านการพูดนั้น จะต้องขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้ คือ

1. ความเข้าใจภาษาที่ผู้อื่นพูด

ความสามารถที่จะเข้าใจคำพูดของผู้อื่น ต้องอาศัยความรู้ศัพท์ต่างๆ เป็นพื้นฐานทำนองเดียวกับที่ ผู้ใหญ่เรียนภาษาต่างประเทศ ก็ต้องรู้ศัพท์มากพอควร จึงจะจับความได้ และอาจเข้าใจภาษาก่อนจะพูดได้ เด็กก็เช่นกัน เด็กอาจเข้าใจท่าทางจะพูด การกระทำ แต่อาจไม่เข้าใจคำประโยคที่พูด ฉะนั้น เวลาพูดด้วยเด็กจะเงิบ ทว่าพอจะเข้าใจได้ว่าผู้พูดมีความเป็นมิตร หรือโกรธเคือง

ในการพัฒนาการความเข้าใจนั้นเด็กจะมีอาการตอบสนองต่อทั้งลีลาการพูดและสำเนียงที่เขาได้ยินในสภาพการณ์ต่าง ๆ เด็กจะเรียนรู้ความหมายของคำจากสถานการณ์ จากท่าทาง เช่น การยิ้ม สัมผัสเสียงที่พูด จากการค้นคว้าของบอสซาร์ด (Bossard : 1954) พบว่าเด็กและแม่จะติดต่อสื่อความหมายกันได้จากภาษาพูดของแม่สีหน้าและท่าทางของแม่

เป็นการยากที่จะทราบว่าเด็กเข้าใจคำพูดผู้อื่นแค่ไหนเช่นเมื่อแม่บอกว่า “อย่า...อย่า” หรือ “หยุด หยุดนะ” หรือ “นอนลง” ทั้งนี้ เพราะคำพูดสัมพันธ์กับท่าทางอยู่มาก เช่น การเงยมือส่ายหน้า ฯลฯ เด็กอาจแปลเอาจากน้ำเสียงที่เกรี้ยวกราดขึ้น การพูดกับเด็กเล็กก่อนอายุ 2 ขวบ จึงมักต้องใช้ท่าทางประกอบ คำพูดเสมอ หากต้องการให้แน่ใจว่าเด็กเข้าใจคำพูดนั้น แม้แต่คำสั่งง่าย ๆ เช่น “วางช้อนลงบนโต๊ะ” ก็ต้องใช้ท่าทางประกอบ

จากแบบทดสอบสติปัญญาฉบับมาตรฐานและผลรายงานสรุปที่ได้จากการหาปกติวิสัยทำให้เห็นแนวโน้มของระดับความเข้าใจที่อาจคาดหวังจากเด็กในระดับอายุต่าง ๆ ดังนี้ คือ

อายุประมาณ 16 อาทิตย์ เด็กจะรู้จักหันศีรษะไปยังทิศทางที่ได้ยินเสียงคนพูด และแสดงอาการจำหน้าแม่ได้โดยการยิ้ม

อายุประมาณ 6 ถึง 8 เดือน สามารถปรับตัวเข้ากับคำพูดต่าง ๆ ได้ เช่น “ยิ้มหวาน”

อายุประมาณ 12 เดือน สามารถทำตามคำสั่งง่าย ๆ ได้

ก่อนเข้าโรงเรียน มีความรู้คำศัพท์มากพอที่จะเข้าใจคำพูดเรื่องราวที่คนเล่าหรืออ่านให้ฟังได้ สามารถแยกความเหมือนและแตกต่างในคำง่าย ๆ ได้ การได้ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ จะช่วยในการพัฒนาภาษาและความเข้าใจคำศัพท์ของเด็ก

2. การเรียนรู้คำศัพท์

การเรียนรู้คำศัพท์ พิจารณาได้ 2 ด้าน คือ ศัพท์ทั่ว ๆ ไป และศัพท์เฉพาะ

ก) ศัพท์ทั่ว ๆ ไป ได้แก่คำที่มีความหมายทั่ว ๆ ไป และใช้ได้หลายกรณีแล้วแต่สภาพการณ์ เช่น คน สวย ไป

เนื่องจากศัพท์ทั่ว ๆ ไปมีประโยชน์มากกว่าศัพท์เฉพาะ เด็กจึงเรียนศัพท์ทั่วไปก่อนในทุกะดับอายุ เด็กจะเรียนรู้ศัพท์ทั่วไปมากกว่าศัพท์เฉพาะ ในการพัฒนาคำศัพท์ทั่วไป เด็กไม่ได้เรียนรู้ถึงลักษณะ หน้าที่ของคำไปพร้อม ๆ กันทีเดียวเด็กจะเรียนรู้คำที่มีประโยชน์ต่อตัวเองมากที่สุด และสามารถเข้าใจได้ง่ายก่อน เช่น ชื่อคน ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของ แล้วเรียนรู้ส่วนต่าง ๆ ของภาษาพูดหลังสุด เพราะมีประโยชน์ต่อเขาน้อยที่สุดและใช้ยาก เช่น คำสรรพนาม เขาอาจใช้คำนามหรือท่าทางประกอบได้เด็กจะเรียนรู้คำนามก่อนสุดและ มักจะเป็นคำนามที่มีเพียงพยางค์เดียวโดยเลือกจากเสียงที่เขาชอบที่สุด ในขณะที่กำลังเล่นเสียง ต่อจากนั้นก็อาจเป็นคำ 2-3 พยางค์ ต่อมาก็เรียนรู้คำที่ใช้เรียกแทนบุคคลหรือสิ่งของที่อยู่ใน

สิ่งแวดล้อม เช่น “แม่” “พ่อ” “พี่” “น้อง” ขึ้นต่อไปก็เรียนรู้คำกริยา โดยเฉพาะคำกริยาที่ใช้แทนท่าทาง “ให้” “เอา” “ถือ” ฯลฯ

คำศัพท์ และคำกริยาวิเศษณ์ จะเริ่มพบในเด็กอายุ 1½ ขวบขึ้นไป คำที่ชอบใช้มากที่สุด ได้แก่ “ดี” “ไม่ดี” “น่ารัก” “ชน” “ร้อน” ฯลฯ

คำบุรพบท และสรรพนาม มักพบหลังสุด

เมื่อวิเคราะห์ส่วนประกอบของภาษาของเด็กเริ่มหัดพูดพบว่า เด็กอายุประมาณ 18 เดือน จะใช้ คำนามมากที่สุด อายุ 12 ขวบ ใช้คำนามน้อยลงแต่ใช้คำกริยาสรรพนามและคำเชื่อมประโยคมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้คำนี้จะเห็นได้ชัดก่อนอายุ 3 ขวบ เมื่อเด็กสามารถพูดเป็นประโยคที่ถูกต้องได้ การรู้จักลักษณะการใช้คำก็จะช่วยให้เด็กมีภาษาที่ดีขึ้น

ในด้านจำนวนคำศัพท์ของเด็กในวัยเด็ก ๆ มักขึ้นอยู่กับสติปัญญาความเฉลียวฉลาดของเด็ก และโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ ซึ่งไม่เพียงแต่จะเพิ่มจำนวนคำหากแต่หมายถึงการเรียนรู้ความหมายของคำนั้น ๆ ในแง่ที่ต่างออกไป ตัวอย่างเช่นคำว่า “ส้ม” ความหมายที่เรียนรู้คือผลไม้ชนิดหนึ่ง ต่อมาอาจรู้ว่าหมายถึงสี จากนั้นอาจเรียนรู้ต่อไปอีกว่า สีส้มเกิดจากสีแดงผสมกับสีเหลือง เป็นต้น ฉะนั้นในการศึกษาเรื่องจำนวน คำศัพท์ของเด็กจึงต้องคำนึงทั้งด้านจำนวนคำที่เด็กรู้จักและความหมายในแง่ต่าง ๆ

ในช่วงสองปีแรก เด็กเรียนรู้คำศัพท์ได้ช้า หลังจากนั้นในระยะก่อนเข้าโรงเรียนจะเรียนรู้เร็วขึ้น และจะเรียนรู้อย่างรวดเร็วหลังจากเข้าโรงเรียนแล้ว ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับการสอนโดยตรงจากครู และจากการได้รับการสอนโดยตรงจากครู และจากการได้พบเห็นสิ่งต่างๆ มากขึ้นผลจากการศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยาหลายท่านพบว่า โดยเฉลี่ยเด็กประถมศึกษปีที่ 1 จะรู้จัก คำประมาณ 20,000 ถึง 24,000 คำ หรือ 5-6 เปอร์เซ็นต์ ของคำในพจนานุกรมฉบับมาตรฐาน ครั้นโตถึงชั้น จะรู้คำศัพท์ประมาณ 50,000 คำและรวม 80,000 คำ หรือ 22% ของคำในพจนานุกรมฉบับมาตรฐานสำหรับเด็กที่เริ่มเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ความแตกต่างของการเรียนรู้คำศัพท์ของเด็กแต่ละคนนั้น เริ่มเห็นได้ตั้งแต่เมื่ออายุ 18 เดือน และเพิ่มจนเห็นชัดมากขึ้นตามอายุ สิ่งที่ทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องนี้อย่างมากก็คือ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม โอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ แรงกระตุ้นและสติปัญญาของเด็กเอง

จำนวนคำศัพท์ที่เด็กเรียนรู้ ส่งผลถึงภาษาพูดของเด็กและยังรวมไปถึงภาษาเขียนด้วย การใช้ถ้อยคำในการเขียนจะสะท้อนให้เห็นถึงจำนวนคำที่เด็กรู้จักและพูดได้ ดังนั้นความสำเร็จในการเขียนจึงขึ้นอยู่กับความสำเร็จทางการใช้ภาษาพูดด้วย

ข) ศัพท์เฉพาะ ได้แก่คำที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง และใช้ได้บางสถานการณ์เท่านั้น ในวัยเด็กตอนต้นเป็นระยะที่เด็กมุ่งพัฒนากับการใช้คำศัพท์ทั่วไป จึงไม่ได้มุ่งจะเพิ่มคำศัพท์เฉพาะมากนัก จากวัย 3 ขวบเป็นต้นไป คำศัพท์เฉพาะต่าง ๆ จึงเริ่มมีบทบาทควบคู่ไปกับการใช้คำศัพท์ทั่ว ๆ ไป คำศัพท์เฉพาะดังกล่าวจะมีพัฒนาการไปตามวัยคือ

1. คำศัพท์ประเภท “ลวงตา” เป็นการเลือกใช้คำที่เด็กต้องใจ โดยที่คำนั้นอาจเป็นคำยาก ยาว และเด็กอาจไม่รู้อรรถาธิบาย การเอามาพูดก็เพียงเพื่อจะแสดงออกว่าตนรู้คำนั้น จึงพบว่าบางทีก็นำมาพูดผิด ๆ ปรากฏการณ์เช่นนี้จะเกิดขึ้นกับเด็กในวัย 1-2 ขวบ เช่นเด็กอาจได้ยินผู้ใหญ่พูดคำว่า “หุหุหุ” จึงจำมาพูดในสถานการณ์อื่นซึ่งอาจผิดหรือถูกก็ได้ แต่เด็กรู้สึกภูมิใจว่าตนรู้จักคำนั้น

2. คำศัพท์ประเภทแสดงจรรยาบรรณชาติ ได้แก่คำว่า ขอบคุณ ขอโทษ สวัสดี ฯลฯ คำเหล่านี้เด็กควรเรียนรู้การใช้โดยถูกต้อง การใช้คำเหล่านี้ได้ถูกต้องแค่ไหนขึ้นอยู่กับฝึกฝนที่เด็กได้รับ

3. คำศัพท์เกี่ยวกับสี เด็กเล็กๆ มักสนใจเรื่องสี ชื่อของสีจึงได้รับความสนใจด้วยตัวมันเอง เด็กส่วนมากจะรู้จักชื่อสีก่อนอายุ 4 ขวบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเด็กสนใจเพียงไรและมีโอกาสเรียนรู้เรื่องสีแค่ไหน

4. คำศัพท์เกี่ยวกับตัวเลข เด็กอายุ 2 ½ ขวบ หลาย ๆ คน สามารถนับเลขได้ถึง 10 แต่จะเข้าใจความหมายเพียงไรนั้นยังน่าสงสัย คำศัพท์ของเด็กพวกนี้น่าจะเป็นการนับแบบ “นกแก้ว” มากกว่า อย่างไรก็ตามเมื่อเข้าโรงเรียนแล้วเด็กจะค่อย ๆ เรียนรู้ความหมายไปเอง โดยทั่วไปแล้วเด็กปกติจะสามารถนับได้จริง ๆ ราว 5 ขวบ และรู้ความหมายตัวเลขในราว ๆ 9 ขวบ

5. คำศัพท์เกี่ยวกับเวลา เด็กอายุประมาณ 6-7 ขวบ จะเข้าใจความหมายของคำว่า “เช้า” “บ่าย” “เย็น” “กลางคืน” “หน้าร้อน” “หน้าฝน” และเมื่อไปโรงเรียนก็จะรู้จักชื่อ วัน เดือน ปี

6. คำศัพท์เกี่ยวกับเงิน เมื่อยังเล็ก เหรียญหรือธนบัตรทั้งหลายก็คือเงินเหมือนกันหมด จากการศึกษาพบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวยากจนจะเรียนรู้คำศัพท์ด้านค่าของเงินได้เร็ว และมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวซึ่งฐานะดี ทั้งนี้อาจจะเพราะว่าชีวิตต้องพัวพันกับค่าของเงินมากกว่า เช่นอาจถูกใช้ไปซื้อของอย่างใดก็ได้ก่อนระยะสิ้นสุดวัยเด็ก เด็กควรรู้จักชื่อของค่าของเงินที่ใช้กันในประเทศ และอาจรู้จักค่าของเงินตราประเทศด้วย

7. ศัพท์แสลง เป็นคำพูดซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นภาษาที่ถูกต้องควรแก่การพูด คำพวกนี้ได้แก่คำสบถ คำที่นำมาเพี้ยนความหมาย เป็นต้น การใช้คำประเภทนี้ของเด็กเล็ก ๆ เป็นเพียงการเล่นแบบโดยไม่รู้ความหมายที่แท้จริงเด็กใช้เพียงเพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ใหญ่ให้ผู้ใหญ่ตกอกตกใจหรือเพียงเพื่อทำตัวให้เหมือนกับเด็กรุ่นโต ๆ เด็กที่มาจากครอบครัวยากจนจะเรียนคำแสลงได้มากด้วยการเรียนรู้จากเพื่อนบ้าน

ในช่วงอายุ 7-8 ปี การใช้คำแสลงไม่ใช่เป็นการเลียนแบบ หรือต้องการอวดเด่นอีกต่อไป หากแต่มุ่งแสดงความสามารถ ความรู้สึกทางอารมณ์ เด็กอาจใช้คำใหม่ ๆ โดยเลียนคำจากเด็กโต และจะรู้สึกพึงพอใจที่สามารถทำอย่างเด็กโต ๆ ได้เช่นการกล่าวคำหยาบ หรือคำพูดที่มีความหมายสองนัย

8. ภาษาลับเฉพาะ มักพบในเด็กวัยก่อนวัยรุ่น เด็กพวกนี้มักมีภาษาเฉพาะกลุ่มของตน โดยเฉพาะ อาจเป็นทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน หรือการให้สัญญาณเป็นรหัสต่าง ๆ เพื่อไม่ให้คนอื่นรู้ความลับในหมู่ของตน ภาษาลับมักเริ่มตอนเด็กอายุราว 8 ขวบไปจนถึง 15 ปี และจะมีมากที่สุดในช่วงอายุ 10-13 ปี เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงจะมีรหัสของภาษาที่ใช้ต่างกันไป และพบว่าเด็กผู้หญิงนิยมใช้ภาษาลับเฉพาะมากกว่าเด็กผู้ชาย ภาษาลับเฉพาะนั้นนอกจากจะช่วยให้เด็กเกิดความพึงพอใจ และมีความรู้สึกปลอดภัยแล้วยังช่วยกระตุ้นการทำงานของสมองในแง่ให้เกิดการคิดสมมติอีกด้วย

3. การสร้างประโยค

เมื่อเด็กเริ่มพูดเป็นประโยค ก็มักทำโดยเอาคำมาต่อกัน ซึ่งเด็กจะเริ่มทำได้ก่อนอายุ 2 ขวบ ระยะแรกๆ มักใช้คำเดียวก่อน อาจเป็นคำนามหรือกริยามาประกอบกับท่าทาง กล่าวคือ เมื่อพูดก็จะทำท่าประกอบไปด้วย เพื่อบ่งบอกถึงความต้อง เช่น “ขอ...” แล้วชี้ไปยังตุ๊กตาหรือลูกบอล เพื่อแทนประโยคว่า “ขอตุ๊กตา” “ขอลูกบอล” เป็นต้น

ในช่วงอายุ 12-18 เด็กมักใช้คำคำเดียวมาประกอบท่าทาง หลังจากนั้นอาจใช้คำมากขึ้น แต่ก็ยังมีท่าทางประกอบ

เมื่อเด็กอายุ 2 ขวบ เด็กจะรวมคำมาต่อประโยคแต่ไม่สมบูรณ์ ประโยคมักประกอบด้วย คำนาม และคำกริยา บางครั้งอาจมีคำคุณศัพท์ หรือกริยาวิเศษณ์ด้วย คำที่ไม่เอามาใช้คือบุรพบท สรรพนาม และ คำเชื่อมประโยค ตัวอย่างเช่น นม-ตู้ น้ำ-ตู้ ฯลฯ เป็นต้น

วัย 4 ขวบ เด็กพูดเป็นประโยคได้เกือบสมบูรณ์ และรู้จักใช้คำเกือบทุกประเภท

อายุ 6 ขวบ เด็กรู้จักใช้ประโยคเกือบทุกแบบ ประโยคที่ใช้ตอนแรก ๆ มักเป็นประโยคง่าย ๆ แล้วค่อย ๆ ซับซ้อนขึ้นตามลำดับ ความยาวของประโยคก็เช่นกันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนอายุ 9 ½ ปี แล้วจะคงที่หรือลดลงเล็กน้อย

เด็กเล็ก ๆ จะเพิ่มความยาวของประโยคโดยการใช้ “และ” มาเชื่อม แต่เด็กโตจะมีวิธีรวมประโยคโดยใช้ “อนุประโยค” อย่างไรก็ตาม ความยาวและลักษณะของประเทศที่ใช้จะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลทุกระดับอายุเด็กฉลาดที่มาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มักใช้ประโยคซับซ้อนมากกว่าเด็กที่ไม่ฉลาดหรือมาจากครอบครัวซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ นอกจากนี้เด็กผู้หญิงมีความสามารถในการสร้างประโยคเหนือกว่าเด็กผู้ชายในทุกระดับอายุ

การพูดผิดไวยากรณ์ มักพบเสมอในเด็กเล็ก ๆ ที่หัดพูดไปจนถึง 3 ขวบ และถือเป็นเรื่องปกติ ลักษณะการพูดเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความยุ่งยากที่เด็กต้องประสบในการเอาคำรวมกัน ปัญหาใหญ่คือการใช้คำสรรพนาม การใช้ลักษณะนามและการใช้คำกริยาให้ถูกต้องตามกาลเวลาเช่น กินแล้ว กำลังกิน ยังไม่ได้กิน เป็นต้น

4. การออกเสียง

เด็กจะพูดเลียนเสียงตามที่ตนได้ยิน ดังจะเห็นได้ว่าเด็กจะพูดภาษาได้ตามลักษณะภาษาที่ตนได้ยินจากสิ่งแวดล้อม ในช่วงอายุ 12-18 เดือน เด็กส่วนมากมักพูดฟังไม่รู้เรื่อง นอกจากคนใกล้ชิด ในช่วง 18 เดือน - 3 ขวบ การออกเสียงดีขึ้นมาก การไม่เข้าใจสิ่งที่เด็กพูดทำให้เข้าใจผิด ไม่รู้ว่าต้องการอะไรแน่ มักทำให้เด็กเกิดความคับข้องใจได้ง่าย และทำให้เด็กมีพฤติกรรมถอยหลัง คือใช้วิธีร้องไห้เหมือนเมื่อยังเล็กอีกครั้ง โดยปกติเด็กหลังวัย 3 ขวบ จะออกเสียงชัดขึ้นแต่มีบางคนยังคงออกเสียงบางเสียงไม่ชัดเช่น “พ่อ-บ้อ” “ช้าง-ช้าง” “ฉี่-สึ” เป็นต้น แต่หลังจาก 5-6 ปี ไปแล้วอาการพูดแบบนี้จะค่อย ๆ หดไป เด็กมักพูดชัดเหมือนผู้ใหญ่อย่างไรก็ดีการพูดชัดจนแค่นั้นยังขึ้นอยู่กับอัตราส่วนในการพัฒนาการของอวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงซึ่งมักจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล โดยทั่วไปการที่เด็กได้รับคำแนะนำช่วยเหลือจากพ่อแม่ผู้ใกล้ชิดก็ทำให้เด็กสามารถพูดได้ชัดเจนขึ้น

ศรียา นิยมธรรม และประภัสร นิยมธรรม (2541 : 42) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าเด็กทุกคนจะมีพัฒนาการ ด้านการพูดเป็นไปในทำนองเดียวกัน แต่ก็ยังมีความแตกต่างกันในอัตราการพัฒนาการ ขนาด และคุณภาพของคำศัพท์ตลอดจนความถูกต้องในการออกเสียงในทุกระดับอายุองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้สิ่งเหล่านี้แตกต่างกันได้แก่

1. สุขภาพ การเจ็บป่วยเรื้อรังหรือรุนแรงในช่วงสองปีแรกของชีวิต มักทำให้การเริ่มพูดและการรู้จักใช้ประโยคช้าไปราว 1-2 เดือน ทั้งนี้เพราะการที่เด็กป่วยรุนแรงหรือเรื้อรังนั้น ทำให้เด็กถูกตัดขาดจากการคบค้ากับเด็กอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้พัฒนาการทางภาษาล่าช้าลงได้

2. สถิติปัญญา ความสัมพันธ์ระหว่างสติปัญญาและภาษาพูดนั้นเกี่ยวเนื่องกันอย่างเด่นชัด จนบ่อยครั้งที่มีผู้อ้างภาษาพูดของเด็กเป็นเครื่องชี้ระดับสติปัญญาข้อเท็จจริงอันนี้ไม่เพียงแต่จะเรียนรู้ในระดับอายุต่าง ๆ ตลอดวัยเด็ก สำหรับเด็กเล็ก ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพูดและระดับสติปัญญาจะเพิ่มมากขึ้น จนอายุ 2 ขวบ หลังจากนั้นความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางภาษาและสติปัญญาจะเป็นไปอย่างแน่นแฟ้น (Spiker & Irwin)

3. ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวพบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะมีพัฒนาการทางภาษาล่าช้ากว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่สูงกว่า

4. เพศ ในช่วงปีแรกของชีวิต ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศในการพูดให้ปรากฏจนกระทั่งเริ่มปีที่ 2 ความแตกต่างระหว่างเพศเริ่มแสดง เด็กผู้หญิงเริ่มแสดงการใช้เสียงพูดได้เร็วกว่าเมื่ออยู่ในวัยเด็กตอนต้น เด็กผู้ชายจะเริ่มพูดได้ช้ากว่าเด็กผู้หญิง ประโยคที่พูดก็มักจะสั้นกว่าและผิดไวยากรณ์มากกว่า ความเข้าใจศัพท์น้อยกว่า การออกเสียงก็ถูกต้องน้อยกว่า

5. ความสัมพันธ์ในครอบครัว จากการศึกษาเด็กในสถานเลี้ยงดูเด็กและเด็กกำพร้าพบว่า ความสัมพันธ์ของครอบครัวมีผลต่อพัฒนาการด้านการพูดเป็นอย่างยิ่ง ทารกในสถานเลี้ยงดูเด็กจะร้องไห้มากกว่าเด็กที่เลี้ยงอยู่ที่บ้าน เด็กพวกนี้จะเล่นเสียงน้อยกว่า และจะเล่นเสียงแปลก ๆ น้อยกว่าเด็กที่อยู่กับครอบครัว

6. การพูดหลายภาษา คนส่วนใหญ่มักมีความเชื่อว่า การจะหัดเรียนภาษาอื่นนั้นต้องหัดพูดให้เหมือนเจ้าของภาษามากที่สุด และหากผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนตั้งแต่อายุก่อน 5 ขวบ แล้วจะเรียนได้ดีกว่าให้เรียนเมื่อโต ผู้ปกครองส่วนใหญ่จึงพยายามให้ลูกเรียน ภาษาอื่นควบคู่ไปกับการที่เด็กเรียนภาษาของตนเอง ความจริงแล้วการทำเช่นนั้นกลับทำให้เด็กพูดได้ช้า เนื่องจากเกิดเกิดความสับสนในการพูด

สรุปได้ว่า มีนักการศึกษาได้ศึกษาพัฒนาการทางการพูดไว้มากมาย และจากการศึกษาได้แบ่งพัฒนาการทางการพูดไว้หลายขั้นตอน เริ่มจากเด็กแรกคลอดซึ่งมีพัฒนาการด้านการพูดจากการร้องไห้พยายามเปล่งเสียง ฟังพูดจากการเลียนแบบ และพัฒนาภาษาพูดจากการอยู่ร่วมกับบุคคลรอบข้างด้วยการพูดเป็นคำ และเป็นประโยคที่สมบูรณ์ได้

2.5 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย

ดาวนิง และแธคเคย์ (Downing & Thackray 1971: 14-15) ได้แบ่งองค์ประกอบของความพร้อมไว้ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกาย (Physical Factor) ได้แก่ การบรรลุนิติภาวะด้านร่างกายทั่วไป เช่น การมองเห็น การได้ยิน อวัยวะที่ใช้พูด
2. องค์ประกอบทางสติปัญญา (Intellectual Factor) ได้แก่ ความพร้อมด้านสติปัญญา โดยทั่วไปความสามารถในการรับรู้ (Perception) ความสามารถในการจำแนกภาพ และเสียง (Discrimination) ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลเกี่ยวกับการแก้ปัญหาด้านการเรียนการอ่าน
3. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) ได้แก่ ความสามารถทางภาษาที่ได้รับจากที่บ้านและประสบการณ์ทางสังคม
4. องค์ประกอบด้านอารมณ์ แรงจูงใจ และบุคลิกภาพ (Emotional Factors, Motivation and Personality Factors) ได้แก่ ความมั่นคงทางอารมณ์และความต้องการที่จะเรียนรู้ภาษา

สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญ และมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยในแต่ละคน นั้นมีความแตกต่างกัน เด็กบางคนก็พูดได้ช้า และเด็กบางคนก็พูดได้เร็ว ทั้งนี้เกิดจากปัจจัยภายในตัวเด็กเอง ที่มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้าน จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา และปัจจัยภายนอกที่แวดล้อมตัวเด็ก เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู และเพื่อน ก็มีผลช่วยให้เด็กมี

พัฒนาการทางการพูดที่แตกต่างกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ่อ แม่ เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุดย่อมจะต้องมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กมีพัฒนาการทางการพูดที่เหมาะสมตามวัย

2.6 บทบาทของพ่อแม่ที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย

พัฒนาการทางการพูดของเด็กจะเป็นไปด้วยดีเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพ่อแม่ เป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางการพูดของเด็กเริ่มต้นจากที่บ้าน การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ที่อยู่แวดล้อมเพียงใด เด็กจะพัฒนาการฟัง และการพูดมากเพียงนั้น (ฉันทนา ภาคบงกช. 2532 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า ผู้ปกครองไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ หรือผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองมีอิทธิพลโดยตรงต่อพัฒนาการเด็ก (กุลยา ตันติผลชีวะ. 2542 : 10) ซึ่งจากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับความสามารถทางด้านสติปัญญาของเด็ก อายุระหว่าง 4-7 ปี พบว่าสิ่งแวดล้อมทางบ้านส่งผลต่อการเรียนรู้ความสามารถทางด้านสติปัญญาของเด็กวัยนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกระตุ้นเด็กให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการพูดตอบสนองของแม่ที่มีต่อเด็ก จะทำให้เด็กมีความสามารถทางด้านสติปัญญาสูงขึ้น (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. 2542 : 63) ดังนั้นพ่อแม่ จึงควรให้ความสนใจและช่วยส่งเสริมการพูดของเด็กให้มากที่สุด ในการส่งเสริมการพูดนั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น ให้ออกาสเด็กฝึกเล่นเสียง สนใจและหาวิธีศึกษาการเลียนเสียง ว่าเสียงใดมีความหมายใช้ประโยชน์ได้ และเลี่ยงการใช้ท่าทางให้น้อยลงแต่ฝึกให้เด็กนำคำศัพท์มาใช้แทน (ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. 2541 : 48) ทั้งนี้เพราะ พ่อ แม่ เป็นผู้ที่ใกล้ชิดที่สุดของเด็ก จึงทำหน้าที่เสมือนเป็นแบบอย่างในการหัดพูด หัดเลียนแบบต่าง ๆ การเป็นตัวอย่างที่ดีนั้นจะต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้มีการแสดงออกอย่างเต็มที่ ทั้งด้านการพูด การแสดงออกทางท่าทางและการเล่น (พัชรี สวนแก้ว. 2536 : 105) ในเด็กที่มีปัญหาในการพูดนั้น มักเป็นเด็กที่พ่อแม่ขาดความสนใจ จึงทำให้เด็กมีพัฒนาการทางการพูดช้ากว่าปกติ และไม่เหมาะสมกับวัย

สิ่งที่พ่อแม่ ควรปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย (ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม. 2541 : 52-55) มีดังนี้ คือ

1. พูดให้ชัดเจน พ่อแม่ควรออกเสียงให้ชัดเจน พูดช้าพอประมาณเพื่อให้เด็กมีโอกาสนำเลียนแบบได้ง่ายขึ้น
2. พูดให้ถูกต้อง พ่อแม่ไม่ควรแก้งพูดไม่ชัด หรือใช้ภาษาพูดแบบเด็ก ๆ ในขณะที่สนทนาโต้ตอบกับเด็ก แม้จะล้อเลียนก็ตาม แต่ควรช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ภาษาที่ถูกต้องโดยการเป็นแบบอย่างที่ดี การพูดที่ไม่ชัดหรือใช้ภาษาพูดแบบเด็ก ๆ จะทำให้เด็กขาดโอกาสในการเรียนรู้ในสิ่งที่ควรจะได้เรียน
3. ใช้ภาษาที่ก้าวหน้าขึ้นตามลำดับ ภาษามักซับซ้อนขึ้นตามวัย พ่อแม่ควรสังเกตและใช้ภาษาที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก ไม่ควรใช้ภาษาที่ทำให้เด็กเกิดสับสนขณะเดียวกันก็ควรให้เป็นประโยคสมบูรณ์มากตามวัย เช่น จาก น้ำ-ขอน้ำ-ขอน้ำน้อยค่ะ ฯลฯ
4. พูดบ่อย ๆ ควรพูดกับเด็กถึงทุก ๆ อย่างที่ผ่านเข้ามาในสายตา และความสนใจของเด็ก แม้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อจะเอาเด็กเข้านอน ก็พูดว่า “นอนกันเถอะ” หรือ “แม่เอาน้องหนูนอน” “หนูนอนกับแม่” ฯลฯ ให้เด็กได้ยินซ้ำ ๆ กันจะช่วยให้เด็กเข้าใจความหมาย พร้อม ๆ กับจำคำไว้
5. พูดให้ถูกหลักไวยากรณ์ พ่อแม่จะต้องแก้ไขข้อผิดพลาดในการออกเสียงของลูกทั้งในการใช้คำและประโยค เพราะเป็นการจัดหาแบบอย่างที่ถูกต้องดีงามให้ ช่วยกระตุ้นให้เด็กเลียนแบบแทนการดู ซึ่งทำให้เกิดความคับข้องใจอันจะนำไปสู่การติดอ่างได้ ควรให้เด็กรู้สึกปลอดภัยไปเรื่อย ๆ ไม่เครียดจนเกินไป อย่างไรก็ตามการพูดตะกุกตะกักนั้นถือว่าเป็นเรื่องปกติในการพัฒนาภาษาในระยะที่พ่อแม่กระตุ้น การฝึกนั้นต้องระวัง

อย่าให้เปลี่ยนความรู้สึกเป็นเกลียดชัง เด็ก 4-5 ขวบ ที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เช่น คือ เกเร ก็มักติดอ่าง หรือพูดตะกุกตะกักไปด้วย พ่อแม่ควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี ใช้ภาษาง่าย ๆ ในการติดต่อกัน ให้อาสาใจกับเด็ก ทำเป็นไปสนใจต่ออาการตะกุกตะกักเสียบ้าง ก็จะช่วยแก้ปัญหาให้หลุดลื่นไปได้

6. ฟังอย่างสนใจ เด็กต้องการโอกาสในการฝึกพูด ครอบครัวสมัยใหม่ พ่อแม่มักสนใจต่อกิจกรรมของลูกและมักเร่งรัดเด็กจนแทบไม่มีเวลาสำหรับจะฟังเด็กเป็นเหตุให้เด็กขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาก่อให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมด้วยความเชื่อมั่นด้วยภาษานั้นอาศัยประสบการณ์ ช้า ๆ โดยเริ่มมาตั้งแต่วัยเด็ก ฉะนั้นการเล่นเกมส์ช้า ๆ โดยหาคำมาเปลี่ยนก็เป็นการฝึกใช้ภาษาเช่นกัน

7. อ่านอย่างสม่ำเสมอ เด็กต้องการประสบการณ์ในการฟัง ฉะนั้น พ่อแม่ควรใช้เวลาเร็ว ๆ วันละ 15 นาที ช่วยเด็กเล็กในการพัฒนาการออกเสียง ด้วยการอ่านให้เด็กฟังโดยให้ดูภาพประกอบ และถามให้โต้ตอบบ้าง ขณะเดียวกันก็คอยแก้ไขคำผิด หรือเสียงที่ไม่ชัดไปด้วย แต่ไม่จำเป็นต้องแก้ตลอดเวลาจนเด็กหมดสนุก และไม่กล้าพูด

8. หัดเรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ พ่อแม่จะช่วยเพิ่มคำศัพท์ให้ลูกได้ด้วยการบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัว ที่เด็กได้พบได้เห็นหรือจากหนังสือที่มีภาพประกอบหรือให้ทำกิจกรรมประจำวันในบ้าน หากคำศัพท์ใหม่ ๆ ที่มีความหมายทำนองเดียวกับศัพท์ที่เด็กรู้แล้วมาพูดให้เด็กเข้าใจในความหมายที่ต่างกันออกไป เช่น ใช้คำเดียวกันในลักษณะนาม หรือกริยา หรือคุณศัพท์ เช่น แม่รักหนู หนูหิบบดกรักให้แม่ หนูของแม่เป็นเด็กน่ารัก เป็นต้น แล้วให้เด็กพูดตาม

9. กระตุ้นบ่อย ๆ พ่อแม่สามารถจัดสิ่งแวดล้อมหลาย ๆ อย่างให้เป็นที่น่าสนใจหรือเกิดความประทับใจ เพื่อให้เด็กมีโอกาสพูดถึง ยังมีสิ่งเร้าให้เด็กมากเท่าไรก็เท่ากับช่วยกระตุ้นให้เด็กได้ใช้ภาษาพูด ซึ่งช่วยพัฒนาการทางภาษามากขึ้นเท่านั้น การจัดประสบการณ์ให้เด็ก ทำให้เด็กมีความคิดใหม่ ๆ ซึ่งเป็นเสมือนกุญแจในการสร้างภาษา

10. การให้รางวัล ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความหมายและใช้แทนพฤติกรรมได้ เด็กควรได้เรียนรู้ความจริงข้อนี้ เช่น เวลาโกรธ อาจใช้คำพูดแทนการชกต่อย การขอสิ่งที่อยากได้ แทนการหยิบฉวยตามอำเภอใจ ฯลฯ เด็กควรได้รับรางวัลเสมอ ๆ หรือบ่อย ๆ ทันทีที่เขาใช้ภาษาพูดในการสื่อความหมาย

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางการพูดของเด็กต้องอาศัยแบบอย่างเป็นปัจจัยสำคัญ ในกรณีที่เด็กมีพ่อแม่เป็นไป จำเป็นต้องอาศัยแบบอย่างจากสถานเลี้ยงดูเด็ก ครู เพื่อนบ้าน ญาติพี่น้อง และเพื่อนร่วมชั้น แต่แบบอย่างที่สำคัญรองจากพ่อแม่ ก็คือครู ครูสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการพูดให้กับเด็กเมื่อเขาอยู่ที่โรงเรียน การเป็นแบบอย่างที่ดีของครูนั้นก็ต่ออาศัยกิจกรรมเป็นเครื่องมือในการส่งเสริม และกระตุ้นให้เด็กมีพัฒนาการพูดที่ดีขึ้นดังจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

2.7 กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย

สำหรับกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดให้กับเด็กนั้น มีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยซักถามและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนาครบทุกด้าน (กรมวิชาการ, 2540 ก : 36-37) ตามแนวการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่สามารถจัดได้หลากหลายวิธี เช่น

1. การสนทนา อภิปราย เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาในการพูด การฟัง รู้จักแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ
2. การเล่านิทาน เป็นการเล่าเรื่องต่าง ๆ ส่วนมากจะเป็นเรื่องที่เน้นการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น ในการเล่านิทานสื่อที่ใช้อาจเป็นรูปภาพ หนังสือ นิทาน หุ่น การแสดงท่าทางประกอบการเล่าเรื่อง
3. การสาธิต เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้สังเกตและเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมนั้น ๆ ในบางครั้งครูอาจให้เด็กอาสาสมัครเป็นผู้สาธิตร่วมกับครู เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริง เช่น การเพาะเมล็ด การเป่าลูกโป่ง การเล่นเกมการศึกษา
4. การทดลอง/ปฏิบัติการ เป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตการเปลี่ยนแปลง ฝึกการสังเกต การคิดแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นและค้นพบด้วยตนเอง เช่น การประกอบอาหาร การทดลองวิทยาศาสตร์ง่าย ๆ การเลี้ยงหนอน ผีเสื้อ การปลูกพืช ฯลฯ
5. การศึกษานอกสถานที่ เป็นการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่งด้วยการพาเด็กไปทัศนศึกษาสื่อต่าง ๆ รอบโรงเรียน หรือสถานที่นอกโรงเรียนเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์แก่เด็ก
6. การเล่นบทบาทสมมติ เป็นตัวละครต่าง ๆ ตามเนื้อเรื่องในนิทาน หรือเรื่องราวต่าง ๆ อาจใช้สื่อประกอบการเล่นสมมติเพื่อสร้างความสนใจ และก่อให้เกิดความสนุกสนาน เช่น หุ่นสมมติตัวละครที่คาดศีรษะ รูปคน และสัตว์รูปแบบต่าง ๆ เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ของจริงชนิดต่าง ๆ
7. การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง เป็นการจัดให้เด็กได้แสดงออกเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และเรียนรู้เกี่ยวกับภาษาและจังหวะ

นิรมล ช่างวันชัย (2541 : 26) ได้แนะนำตัวอย่างกิจกรรมที่ส่งเสริมการพูดดังนี้

1. กิจกรรมการอธิบายหรือเล่าถึงภาพที่เห็น
2. ทำท่าประกอบคำการพูด
3. เล่านิทาน
4. ลำดับเรื่องตามนิทาน
5. เรียกชื่อและอธิบายลักษณะสิ่งของ
6. จำและอธิบายลักษณะสิ่งของ
7. อธิบายขนาดและสีของสิ่งของ

!-! เยาวพา เดชะคุปต์ (2542 ก : 75-76) เสนอแนะวิธีส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อการจัดโปรแกรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดคือ ตัวครู การจัดบรรยากาศ และจุดมุ่งหมายของกิจกรรม ในการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกพูดควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. การฝึกพูดควรฝึกในกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อให้มีการตอบสนองระหว่างครูและนักเรียนให้มากที่สุด
2. คำพูดของครู ควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก
3. การฝึกพูดควรอยู่ในลักษณะที่เป็นธรรมชาติที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการสนทนาในกลุ่มย่อยหรือขณะที่เด็กกำลังเล่น

4. การส่งเสริมพัฒนาการทางการพูด ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เด็กคิดและใช้เหตุผล
 5. บรรยายภาพและสิ่งแวดล้อมในการพูด ควรเป็นบรรยายภาพที่เด็กรู้สึกอบอุ่นปลอดภัยสบายใจจะแสดงออก สนุกสนาน และมีความเป็นอิสระ

6. วิธีการส่งเสริมการพูด คือ การสนทนากับเด็ก ครูถามคำถามให้เด็กตอบครูอ่านนิทานหนังสือ หรือเปิดเทปให้เด็กฟัง, ให้เด็กเล่าประสบการณ์ของตนเอง ให้เด็กท่องจำบทหรือกรอง เพลง ฯลฯ และทำท่าทางประกอบ

สรุปได้ว่า กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดของเด็กมีหลายกิจกรรม เช่น การสนทนา การเล่านิทาน การอธิบาย การร้องเพลง ท่องหรือ พูดคำคล้องจอง หรือแม้แต่การเปิดเทปให้เด็กฟัง การส่งเสริมพัฒนาการทางการพูดจึงควรฝึกพูดในกลุ่มเล็กๆ โดยฝึกพูดให้เป็น ธรรมชาติที่สุด โดยมีครูเป็นต้นแบบที่ดีในการพูด การฝึกพูดควรส่งเสริมควบคู่กับการคิดด้วย

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางการพูด

งานวิจัยในประเทศ

จุฬารัตน์ อินุพัฒน์ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบ และมุมบล็อกแบบปกติ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัยชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ขวบ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบเต็มรูปแบบและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นมุมบล็อกแบบปกติ มีพัฒนาการทางการพูดไม่แตกต่างกัน

17/ นางเยาว์ คลีกคล้าย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาถึงความสามารถด้านการฟัง และการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัยชาย-หญิงอายุระหว่าง 5-6 ขวบ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประสบการณ์โดยใช้เพลงประกอบมีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามปกติ

สนอง สุทธาอามาตย์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุระหว่าง 5 - 6 ปี ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหารมีความสามารถด้านการฟังและการพูดสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

สมาพร สามเตี้ย (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการเล่นเกมทางภาษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เด็กปฐมวัย ชาย - หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 10 คน ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยทางการเล่นเกมทางภาษามีพัฒนาการทางการพูดโดยเฉลี่ยรวม ก่อนการจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพัฒนาการทางการพูด ในแต่ละด้านทั้งทางด้านการเข้าใจความหมาย ด้านการสร้างประโยค มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนผลการสังเกตพัฒนาการทางการ

พูด ในระหว่าง การจัดกิจกรรมเล่นเกมทางภาษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งด้านการเข้าใจความหมายและการสร้างประโยค

1.8 งานวิจัยในต่างประเทศ

จอห์นสตัน (Johnston, 1995 : Abstracts) ได้ทำการศึกษาความสามารถทางการพูดและพฤติกรรมการอ่านหนังสือของเด็กปฐมวัยต่อการมีปฏิสัมพันธ์การอ่านกับโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จากการศึกษาพบว่าการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทำให้มีการพัฒนาความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อเด็กได้ใช้เวลาอย่างน้อย 42 นาทีต่อสัปดาห์ แต่การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ให้เด็กไม่มีผลต่อพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย

ซิมสัน (สนอง สุทธาอามาตย์. 2545 : 17; อ้างอิงจาก Simpson. 1998) ได้ศึกษา ลักษณะภาษาพูดของเด็กปฐมวัย 4 ปี ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบเล่าเรื่องซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า การเล่าเรื่องซ้ำช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการสื่อสารมากขึ้น กล่าวคือ ช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการถ่ายทอดภาษาให้ชัดเจนละเอียดละออ ครอบคลุม ความหมายที่ต้องสื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจซึ่งความสามารถนี้วัดได้เป็นจำนวนคำต่อประโยค (Length of a T-unit) ไม่ได้วัดที่ปริมาณคำซึ่ง มิลเลอร์ (Miller. 1951) ถือว่า ความสามารถนี้เป็นเครื่องมือที่สามารถวัดความซับซ้อนของรูปประโยคได้เป็นอย่างดี

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

3.1 ความหมายของคำคล้องจอง

คำคล้องจอง (Nursery Rhymes) หรือร้อยกรองสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นได้มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 25) ให้ความหมายของคำคล้องจองว่าเป็นคำประพันธ์ต่าง ๆ อาจเป็นโคลง กลอน กาพย์ ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ มีเนื้อหาสาระง่าย ๆ เด็กได้ท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก

กिल्ลี วรณจิตย์ (2535 : 43) คำคล้องจองเป็นคำที่มีเสียงสัมผัสสระ ทำให้ง่ายต่อการออกเสียงง่ายต่อการจดจำ และหากนำมาเรียงเป็นเรื่องเป็นราวต่าง ๆ ก็จะเป็นเรื่องที่น่าสนใจติดตามอ่าน เด็ก ๆ จะชอบอ่านข้อความที่มีเสียงคล้องจองกันมาก นอกจากนี้การฝึกเขียนคำคล้องจองยังเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการเขียนหรือแต่งคำประพันธ์ประเภทร้อยกรองต่าง ๆ ต่อไปในอนาคตด้วย

ไพเราะ พุ่มมัน (2544 : 46) กล่าวถึงความหมายของคำคล้องจองว่า หมายถึง คำประพันธ์อาจเป็นโคลง กลอน ฯลฯ ซึ่งใช้ถ้อยคำง่าย ๆ และมีความยาวไม่มากนัก มีเนื้อหาสาระ เด็กท่องแล้วเกิดความสนุกสนาน

เครือรัตน์ เรืองแก้ว (2547 : 1) คำคล้องจอง หมายถึง คำที่รับสัมผัสกัน ไม่ขัดกัน คล้องจองสัมผัสกันด้วยรูปสระและตัวสะกด เช่น ก่อร่างสร้างตัว คุณงามความดี

สรุปได้ว่าคำคล้องจองเป็นคำที่มีเสียงสัมผัสกันด้วยรูปสระ และตัวสะกดทำให้ง่ายต่อการออกเสียง เด็กๆ จะชอบฟังและชอบพูดตาม เนื่องจากคำคล้องจองเป็นถ้อยคำง่ายๆ และมีความยาวไม่มากปรากฏในรูปของคำประพันธ์ต่างๆ เช่น โคลง กลอน กาพย์ ฯลฯ

3.2 ความสำคัญของคำคล้องจอง

การสอนคำคล้องจองสำหรับเด็กปฐมวัยนั้นถือว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นมาก ตามที่นักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 33) กล่าวถึงประโยชน์และความสำคัญของคำคล้องจองไว้ดังนี้

- ทำให้เด็กสนุกสนาน
- ช่วยให้การใช้ภาษาดีขึ้น
- เตรียมความพร้อมสู่การอ่าน
- ฝึกคิด ฝึกจำ

สุริวงศ์ พงษ์ไพบูลย์ (2542 : 65-68) กล่าวถึงความสำคัญของเพลงกล่อมเด็กหรือคำคล้องจองสำหรับเด็กไว้ดังนี้

1. ชับกล่อมให้เด็กนอนหลับเร็วและหลับสนิท
2. สร้างความบันเทิงใจ
3. ใช้เป็นเครื่องสื่อสารชาวบ้าน
4. ปลูกฝังคุณสมบัติความเป็นกุลบุตรกุลธิดา
5. ปกป้องรักษาปทัสถานของสังคม
6. การปกป้องสิทธิและหน้าที่อันพึงมีพึงได้โดยชอบธรรม

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 45-51) กล่าวถึงความสำคัญของร้อยกรองประกอบการเล่นหรือคำคล้องจองไว้ดังนี้

1. เป็นบทเพลงสำหรับให้เด็กร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินหรือร้องล้อเลียนกัน
2. เป็นการช่วยให้เด็กได้บริหารอวัยวะต่าง ๆ ให้แข็งแรง มีพละนามัยสมบูรณ์
3. เป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักเล่นกันเป็นหมู่คณะ เป็นการฝึกเข้าสังคมไปในตัว
4. ช่วยส่งเสริมความจำ โดยเริ่มจากข้อความสั้น ๆ ง่าย ๆ และนับเป็นการให้การศึกษาแก่เด็กทางหนึ่งด้วย

สุนนา พานิช (2531 : 100) กล่าวถึงความสำคัญของคำคล้องจองไว้ว่า คำคล้องจองมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อพัฒนาภาษา
2. เพื่อฝึกฝนความจำ

3. เพื่อให้เข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น
4. เพื่อให้สนุกสนานเพลิดเพลิน
5. เพื่อฝึกระเบียบวินัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2532 : 461) กล่าวถึงความสำคัญของคำคล้องจองไว้ว่า วัตถุประสงค์ของกิจกรรมคำคล้องจองมีดังนี้คือ

1. เพื่อให้เด็กมีความสนุกสนานจิตใจร่าเริงแจ่มใส
2. เพื่อพัฒนาด้านภาษาของเด็ก
3. เพื่อฝึกความจำให้แก่เด็ก
4. ฝึกการเคลื่อนไหวเป็นจังหวะคำคล้องจอง

พัฒนา ชัยพงศ์ (2535 : 8) กล่าวว่า การท่องคำคล้องจองนั้นมีจุดประสงค์ดังนี้

1. เพื่อเตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก) เป็นเทคนิคที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการจัดกิจกรรม สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนั้น ถ้านำคำคล้องจองมาให้เด็กท่องในช่วงกิจกรรม การทักทาย การนำเข้าสู่บทเรียนระหว่างดำเนินกิจกรรม และการสรุปบทเรียน หรือก่อนกลับบ้านนั้นมีความสำคัญมากทีเดียว ตามที่ พัชรี เจตนเจริญรักษ์ (2537 : 39) กล่าวว่า ครูสามารถใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบในช่วงหนึ่งของกิจกรรมก็ได้ที่เห็นว่าเด็กไม่สนใจทำกิจกรรม เช่น ช่วงเริ่มต้น กิจกรรมหลัก หรือช่วงต่อระหว่างกิจกรรม การใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ จึงเป็นเทคนิคที่ควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การเชิดหุ่น การให้ท่าทาง การร้องเพลง การท่องคำคล้องจอง การเล่นเกม ฯลฯ ทั้งนี้ต้องคำนึงความสอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถ ตามวัยและความพอใจของเด็กเป็นหลักเสมอ

2. เพื่อพัฒนาภาษา เพราะภาษาถือเป็นรากฐานที่สำคัญยิ่งสำหรับการพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ของเด็กเริ่มตั้งแต่การฟังไปสู่การรับรู้ เกิดเป็นความจำ ความคิด ความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกต่าง ๆ จะถ่ายทอดออกมาโดยผ่านภาษา การพูด (ศิริมาศ แก้วเจริญวงศ์. 2541 : 18) ถือเป็นการแสดงออกทางพัฒนาการทางภาษาด้านหนึ่ง แล้วพัฒนาไปสู่การเขียน และการอ่านต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้ คือการพัฒนาทักษะทางภาษา ซึ่งสอดคล้องกับบันลือ พงษ์ชนะวัน (2536 : 22) ที่กล่าวว่าพัฒนาการทางภาษา หมายถึง ทักษะทางภาษาที่รวมเอาความเข้าใจ ความสามารถที่จะหาคำศัพท์ การออกเสียง สามารถที่จะผูกประโยคได้ ใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การให้เด็กได้ท่องคำคล้องจองแล้วเด็กมีพัฒนาการทางภาษา เนื่องจากเด็กได้ฝึกการออกเสียง การเลียนเสียงซ้ำ ๆ บ่อย ๆ เด็กจะเกิดความจำ และเข้าใจ ความหมายคำศัพท์ และเนื้อหาในคำคล้องจองที่ท่องได้

3. เพื่อฝึกความจำ การท่องคำคล้องจองนั้น เด็กได้ฝึกความจำ ตามที่กิลฟอร์ด (Guilford) ได้กล่าวถึงความหมายของการจำ (Memory) เป็นความสามารถทางสติปัญญาของมนุษย์ในการสะสมเรื่องราวหรือข่าวสาร และสามารถระลึกได้เมื่อเวลาผ่านไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 106) ซึ่งสอดคล้องกับพรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช (2543 : 131) ที่กล่าวว่า การท่องจำคือ กฎของการฝึกฝน และการกระทำซ้ำ (Law of practice) ที่ตรงกับทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงของธอร์นไดค์ ในกฎของการเรียนรู้ที่เป็นกฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ย่อมจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ถูกต้อง (อารี พันธุ์ณี. ม.ป.ป. : 124) เช่นเดียวกันหากเด็กได้ท่องคำคล้องจองอย่างสม่ำเสมอ ก็ย่อมจะเกิดความจำและเป็นความเข้าใจในที่สุด

4. เพื่อทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน การท่องคำคล้องจองทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีอารมณ์และจิตใจที่ดี ดังที่ณรงค์ ทองปาน (2526 : 51) กล่าวว่า ร้อยกรองสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นข้อความคล้องจองแบบคำกลอน แต่มีขนาดสั้น ให้เด็กร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินนั่นเอง ถ้ามีการท่องคำคล้องจองประกอบท่าทางและจังหวะ หรือท่องคำคล้องจองประกอบการเล่นนิ้วมือก็จะยิ่งเพิ่มความสนุกสนานให้กับเด็กมากขึ้น เด็กจะลืมเรื่องอื่น ๆ ไปชั่วขณะ เนื่องจากมีความเพลิดเพลินกับการได้ท่องคำคล้องจอง ทั้งนี้เด็กบางคนอาจมีจินตนาการคล้อยตามไปกับเนื้อหาในคำคล้องจองนั้นด้วย

5. เพื่อฝึกระเบียบวินัยและพร้อมที่จะทำกิจกรรมต่อไป การท่องคำคล้องจองเพื่อให้เด็กมีระเบียบวินัยกล่าวคือ ในขณะที่เด็กกำลังเล่นส่งเสียงดัง เมื่อได้ยินคำคล้องจองเด็กจะค่อย ๆ สงบลงและกลับมานั่งอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ถ้าครูฝึกอย่างสม่ำเสมอเด็กจะปฏิบัติจนติดเป็นนิสัยซึ่งคำว่า "วินัย" (Discipline) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 1077) หมายถึง ระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ และกฎหมาย สาร (2525 : 402) ได้กล่าวถึง วินัย หมายถึง ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาได้ปฏิบัติตามนั่นเอง

จิระประภา บุญนิษฐ์ ละออ-ชุตินทร และศรีสมบัติ เทพกาญจนา (2544 : 73-74) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายหรือความสำคัญในการสอนร้อยกรองหรือคำคล้องจองให้แก่เด็กไว้ดังนี้

1. เพื่อสนองความต้องการทางธรรมชาติในเรื่องของจังหวะ เด็ก ๆ มีความสนใจ มีความสุขที่ได้ทำเสียงหรือท่าทางให้เข้ากับจังหวะหรือได้ฟังเสียงที่เป็นจังหวะ
2. เพื่อช่วยปกป้องและส่งเสริมพัฒนาการทางด้านจิตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
3. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็ก ช่วยให้เด็กใช้ภาษาได้ดี ใช้ถ้อยคำที่ถูกต้องชัดเจน สามารถใช้ระดับเสียงแสดงออกซึ่งความรู้สึกได้ตรงความหมาย เช่น ประหลาดใจ ดีใจ กลัว ตกใจ เสียใจ ฯลฯ
4. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้การใช้วรรคตอน ก่อนที่จะอ่านหนังสือ ซึ่งเป็นการฝึกฝนตามธรรมชาติเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยฝึกฝนเด็กให้รู้จักสังเกต
5. เพิ่มพูนความรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็ก
6. ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์มากขึ้น
7. ช่วยให้ผู้ใหญ่และเด็กมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน

สรุปได้ว่า การสอนคำคล้องจองมีความสำคัญสำหรับเด็กปฐมวัยมาก เพราะทำให้เด็กได้พัฒนาเรื่องจังหวะ พัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ นอกจากนี้เด็กยังได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน เด็กได้ฝึกความจำทำให้เข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือเด็กได้พัฒนาการทางภาษาที่ดียิ่งขึ้น

3.3 ประเภทของคำคล้องจอง

กิฟลี วรจียี (2535 : 43) ได้จัดแบ่งประเภทของคำคล้องจองตามจำนวนของคำไว้ดังนี้

1. คำคล้องจองที่มี 2 คำ คือ กลุ่มคำที่มีคำกลุ่มละ 2 คำ และมีเสียงคล้องจองกันระหว่างกลุ่มโดยคำท้ายของกลุ่มคำหน้าสัมผัสกับคำแรกของกลุ่มคำหลังเรื่อยไป

2. คำคล้องจองที่มี 3 คำ คือ กลุ่มคำที่มีคำกลุ่มละ 3 คำ และมีเสียงคล้องจองกันระหว่างกลุ่ม โดยคำท้ายของกลุ่มคำหน้าสัมผัสกับคำที่ 1 หรือ 2 ของกลุ่มคำหลังเรื่อยไป

3. คำคล้องจองที่มี 4 คำ คือ กลุ่มคำที่มีคำกลุ่มละ 4 คำ และมีเสียงคล้องจองกันระหว่างกลุ่มโดยคำท้ายของกลุ่มคำหน้าสัมผัสกับคำที่ 1 หรือ 2 ของกลุ่มคำหลังเรื่อยไป

เกริรธัน เรืองแก้ว (2547 : 1-10) ได้จัดประเภทของคำคล้องจองไว้ดังนี้

1. คำคล้องจองที่เป็นสำนวนไทย เช่น
ล้มลุกคลุกคลาน ขับไล่ไล่ส่ง
2. คำคล้องจองที่เป็นบทร่ายกรอง เช่น
เพื่อนกันมีมาก ถ้าหากจะหา
เพื่อนตายนั้นหนา หายากเต็มที
3. คำคล้องจองที่เป็นสำนวนไทย ได้แบ่งเป็น 2 ชนิด
 - สำนวนแบบธรรมดา เช่น รักดีห้ามจั่ว รักชั่วห้ามเสา
 - สำนวนแบบอุปมาอุปไมย เช่น ผมขาวราวกับดอกเลา
4. คำคล้องจองที่เป็นคำพังเพย เช่น /
ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด
5. คำคล้องจองที่เป็นคำภาษิต สุภาษิต เช่น
น้ำพึ่งเรือเสือพึ่งป่า
6. คำคล้องจองที่เป็นคำขวัญ เช่น
สามัคคีมีวินัย ใฝ่ศึกษาจรรยางาม
7. คำคล้องจองที่เป็นคำโฆษณา เช่น
บริการทุกระดับประทับใจ

ปราณี เขียงทอง (2526 : 56-60) กล่าวถึงประเภทของคำคล้องจองไว้ว่า คำคล้องจองประเภทด้วยบทกล่อมเด็ก บทเด็กเล่น และบทกลอน (Nursery Thymes) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บทกล่อมเด็ก เป็นบทกลอนที่หลังไหลมาจากอารมณ์ โดยไม่ได้คิดตกแต่งให้มีความประณีตแต่อย่างใด เป็นการผูกคำให้สัมผัสคล้องจองกันไปเรื่อย ๆ ไม่มีลักษณะบังคับให้ลึกซึ่งซับซ้อน นึกสิ่งใดได้ก็ว่าออกไปตามใจชอบ บทกล่อมเด็กเป็นคำคล้องจองที่บรรยายถึงความรักและความห่วงใยที่มารดาพึงมีต่อบุตรน้อย อย่างเหลือล้น จนต้องระบายออกมาเป็นถ้อยคำที่อ่อนหวานไพเราะจับใจ และใช้สรรพนามเรียกบุตรน้อยด้วยการแสดงความห่วงหาอย่างที่สุด ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทกล่อมเด็ก

เจ้าเนื้ออ่อนเอย

อ่อนแอจะกินนม

แม่จะอุ้มเจ้าออกชม

กินนมแล้วนอนเปลเอย

2. บทปลอบเด็กและบทขู่เด็ก มักจะยกเอาชื่อสัตว์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ใกล้ตัวเด็กมาแต่งเป็นคำคล้องจองในยามที่เด็กไม่ยอมนอนหลับง่าย ๆ มารดาจะขู่ด้วยความรักและความเอ็นดู ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทกลอนเด็ก เมื่อยามเด็กงอแง หรือหกล้ม มีดังนี้

จิงโจ้เอย	มาไล่สาเกา	หมาในไล่เห่า
จิงโจ้ตกน้ำ	หมาในไล่ซ้ำ	จิงโจ้ตำหนิ
ไต่กล้วยสองหวี	ทำขวัญจิงโจ้	ให้อ้าวให้อ้าว

ตัวอย่างบทพูดเด็ก

อ้ายแมวหง่าวเอย	ตัวมันยาวไม่น้อย
เด็กนอนไม่หลับ	มากินตับเสี้ยสั๊กหน้อย
หนึ่งเกิดอ้ายแมวหง่าวเอย	

3. บทเด็กเล่น เด็กเล็ก ๆ รู้จักร้องรำทำเพลง และรู้จักสร้างคำหรือบทเด็กเล่นมาประกอบการเล่นของตน เป็นธรรมชาติของเด็กที่ชอบบทกลอนและดนตรี เด็กถูกสอนให้คุ้นเคยกับคำคล้องจองมาตั้งแต่ยังนอนเปล เด็กจึงชอบคำคล้องจองและรู้จักคิดถ้อยคำคล้องจองมาร้องเล่นกัน ตัวอย่างบทเด็กเล่น

ตัวอย่างบทเด็กเล่น

โพงพางเอย	ปลาเข้าลอด
ปลาตาบอด	เข้าลอดโพงพาง

บทเด็กเล่นนั้นมีแทบทุกเรื่องที่เป็นที่สนใจในชีวิตประจำวันของเด็กไทยในสมัยก่อน บทเด็กเล่นหรือบทกล่อมเด็กมีในทุกชาติทุกภาษา ตามที่ณรงค์ ทองปาน (2526 : 46) กล่าวว่าเพลงกล่อมเด็กนั้นมีทุกชาติทุกภาษาทั่วโลก กล่าวคือ เป็นของสากล ชาติทางยุโรปเรียกว่า Mother Goose ในอเมริกาเรียกว่า Lullaby ชนชาติเก่าแก่ เช่น อินเดียแดงหรือในประเทศแถบเอเชียใกล้ ๆ ไทย เช่น พม่า เขมร ลาว มอญ สำหรับของชาวยุโรปก็มี เช่น บทเด็กเล่นสำหรับเล่นนิ้วมือนิ้วเท้าของเด็ก ๆ โอลิเวอร์ โกลด์สมิธ (Oliver Goldsmith) ชาวอังกฤษ ได้สอนให้เด็ก ๆ ทุกคนที่เขารู้จักเล่นเกมนิ้วมือ (ปรางค์ เชียงทอง.2526 : 61) สำหรับประเทศไทยของเรานั้น เป็นชาติที่มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมที่คึกคัก ประกอบกับภาษาไทยมีเสียงเป็นดนตรี และคนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนรักสนุก จึงมีเพลงเพลงกล่อมเด็กมาตั้งแต่สมัยโบราณแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับสุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ ที่กล่าวว่า เพลงกล่อมเด็ก (Lullaby) เป็นคติชนวิทยา หรือคติชาวบ้าน (Folklore) แขนงหนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในประเภทที่ใช้ภาษาเป็นสื่อ (Verbal) มีการสืบทอดจากปากต่อปากสืบทอดกันโดยไม่มีการขีดเขียนเป็นลายลักษณ์ จึงเป็นพวกมุขปาฐะ (Oral Tradition) เพลงกล่อมเด็กมีลักษณะเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีบทบาทหน้าที่และเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ (สุทธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. 2524 : 7)

ณรงค์ ทองปาน (2526 : 45-52) กล่าวถึงประเภทของคำคล้องจองไว้ว่า คำคล้องจองหรือร้อยกรอง (Poetry) สำหรับเด็กนั้นอาจจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ร้อยกรองสำหรับเด็กเล็ก (Nursery Rhymes)

1.1 เพลงกล่อมเด็ก เป็นวรรณคดีประเภทมุขปาฐะ (Oral Literature) ซึ่งน่าจะมีวิวัฒนาการมาจากการเล่านิทานหรือนิยายให้เด็กฟังเวลาก่อนนอน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน นอนหลับง่ายและอบอุ่นใจว่า ขณะที่ตนนอนหลับนั้นมีคนอยู่เป็นเพื่อนคอยทะนุถนอมอยู่ข้าง ๆ ด้วย แต่การเล่านิทานนั้นย่อมเป็นภาระแก่ผู้เล่า จึงมีผู้คิดเอาทำนองเพลงที่มีลีลาซ้ำ ๆ แทรกเข้าไปด้วยเพื่อความไพเราะ และสร้างบรรยากาศให้เด็กนอนหลับง่ายขึ้น ตัวอย่างเพลงกล่อมเด็ก เช่น

นอนไปเกิดแม่จะกล่อม	นวลละม่อมแม่จะไกว
ทองคำแม่อย่ารำร้องไห้	สายสุดใจเจ้าแม่เอย

1.2 เพลงปลอบเด็ก เป็นบทเพลงที่ผู้ใหญ่ใช้ร้องล้อเลียนหรือปลอบเด็กอย่างหนึ่งกับเด็กใช้ร้องล้อเลียนกันเองอย่างหนึ่ง บทเพลงบางบทแสดงถึงจิตใจอันสูงส่งของคนไทย ความรักใคร่ผูกพัน ความกตัญญู ฯลฯ เช่น ร้องปลอบหรือล้อเลียนเด็ก

แม่ไครมา	น้ำตาใครไหล
ได้เบ๊ยสองไพ	ติดกันแม่มา

2. ร้อยกรองสำหรับเด็กรุ่นเยาว์ ประกอบด้วย

2.1 เพลงประกอบการเล่นของเด็ก ตัวอย่างเช่น

จ้ำจ๊ะเขือเปราะ

จ้ำจ๊ะเขือเปราะ	กะเทาะหน้าแว่น
พายเรือออกแอ่น	กระทั้งตันกุ่ม
สาวสาวหนุ่มหนุ่ม	อาบน้ำท่าไหน
อาบน้ำท่าวัด	เอาบั้งที่ไหนผัด
เอากระจกที่ไหนส่อง	เยี่ยมเยี่ยมมองมอง
นกขุนทองร้องวู้	

2.2 ปริศนาคำทาย เป็นการละเล่นที่ให้ความเพลิดเพลินและพักผ่อนหย่อนใจ นิยมเล่นในเวลาว่างกลางคืน โดยเฉพาะคืนเดือนหงาย ปริศนาคำทายนอกจากจะเป็นการเล่นแล้วยังสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มคน สำหรับเด็ก ปริศนาคำทายเป็นเสมือนแบบฝึกหัดสำหรับฝึกทักษะ สติปัญญา ทำให้เด็กฉลาด รู้จักการสังเกตและมีไหวพริบในการแก้ปัญหา ทั้งยังทำให้ผู้ทายเกิดความเพลิดเพลิน ตัวอย่างปริศนาคำทาย เช่น อะไรเอ๋ย

- คนทำไม่ได้ใช้ คนใช้ไม่ได้ทำ (โลงศพ)
- สูงเทียมฟ้า ต่ำกว่าหญิงนิตเดียว (ภูเขา)

2.3 บทกลอนสำหรับเด็กวัยเยาว์ (Poetry for young reader) เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก เพลงประกอบการเล่น และปริศนาคำทายนั้นเป็นบทกลอนมาตั้งแต่โบราณ แต่ในปัจจุบันนี้มักจะเขียนขึ้นมาเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เช่น วันเด็กแห่งชาติ เช่น นิทานร้อยบรรทัด กลอนสักวา กลอนบทดอกสร้อย ตัวอย่างเช่น

เด็กน้อย

เด็กเอ๋ยเด็กน้อย
 ความรู้เรายังด้อยเร่งศึกษา
 เมื่อเติบโตใหญ่เราจะได้มีวิชา
 เป็นเครื่องหาเลี้ยงชีพสำหรับตน
 ได้ประโยชน์หลายสถานเพราะการเรียนรู้
 จงพากเพียรไปเด็กจะเกิดผล
 ถึงลำบากตรากตรำก็จำทน
 เกิดเป็นคนควรหมั่นขยันเอย

ไพเราะ พุ่มม้น (2544 : 46-47) แบ่งประเภทของคำคล้องจองเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำคล้องจองที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับเรื่องที่สอน ทำให้เด็กมีความเข้าใจ และจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้ เช่น ฝนตกแดดออก กลัวย่นน้ำว่า เป็นต้น
2. มีเนื้อหาไม่สัมพันธ์กับวิชาที่สอน แต่ต้องการให้เด็กท่องเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เช่น ตะกร้อของใคร เป็นต้น

ตัวอย่างคำคล้องจอง

ฝนตกแดดออก

ฝนตกพริ้ว พริ้ว	แม่ตำกางร่ม
แกลเดินก้ม ก้ม	อยู่ข้างกำแพง
ประเดี๋ยวแดดออก	แกลบอกพ่อแดง
ฉันไม่มีแรง	หุ้บร่มให้ที่

ตะกร้อของใคร

ตะกร้อของใคร	มันใหญ่จริงจริง
พอเตะมันก็กลิ้ง	ไปโดนตะกร้า
กระโดดไปเตะครูบ	หล่นปืบลาดท่า
ตะกร้อถูกหน้า	หล่นจมโคลน

สรุปได้ว่า ประเภทของคำคล้องจองสามารถจัดแบ่งได้หลายประเภท และไม่มีรูปแบบที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับการเก็บรวบรวมและค้นคว้าของนักการศึกษา จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่จัดแบ่งประเภทเพื่อให้สะดวกต่อ

การนำไปใช้เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนและง่ายต่อการจดจำทั้งความต้องการของเด็กในการนำคำคล้องจองไปใช้

3.4 การจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาศราช (2532 : 461) ได้แบ่งรูปแบบในการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. คำคล้องจองประกอบการเล่นนิ้วมือ การเล่นนิ้วมือเป็นการแต่งนิ้วท่าทางประกอบคำคล้องจองนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ให้เด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือควบคู่กันไปกับด้านภาษา การเล่นนิ้วมืออาจเล่นโดยขยับนิ้วต่าง ๆ แสดงบทบาท หรืออาจแต่งตัวนิ้วให้เป็นตัวละครแล้วเล่นตามบทบาทก็ได้ นิ้วมือสามารถใช้เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนให้เด็กเกิดความสนุกสนาน และเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ให้แก่เด็กได้ดี โดยเฉพาะในด้านภาษาเพราะการเล่นนิ้วมือส่วนใหญ่จะใช้ประกอบคำพูด คำคล้องจอง โดยครูสามารถใช้นิ้วมือได้ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ และเนื้อหาที่ต้องการสอนเด็กด้วย

2. คำคล้องจองประกอบท่าทาง การทำท่าทางประกอบคำคล้องจองมีวิธีการเสนอคล้ายกับการเคลื่อนไหวประกอบเพลง คือ ครูและเด็กพูดคำคล้องจองพร้อมกับท่าทางประกอบไปด้วย

ไพเราะ พุ่มมัน (2544 : 47) กล่าวถึงลำดับขั้นการสอนคำคล้องจองไว้ดังนี้

1. ครูกล่าวคำคล้องจองให้เด็กฟัง พร้อมทั้งอธิบายความหมาย
2. ให้เด็กพูดตามที่ละวรรคจนจบและพูดตามซ้ำอีก 2 – 3 ครั้ง เมื่อเด็กจำได้บ้างแล้วให้พูดพร้อม ๆ กับครู

3. ขณะที่พูดคำคล้องจองครูท่าทางประกอบไปด้วยโดยให้เด็กท่าทางประกอบตามครู

4. เมื่อเด็กพูดคำคล้องจองและท่าทางประกอบได้แล้วจึงให้เด็กทำเอง

จิระประภา บุญยนิษฐ์ และคณะ (2544 : 80 – 82) กล่าวถึงวิธีสอนบทร้อยกรองแก่เด็กวัยก่อนเรียนไว้ว่า เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังอ่านหนังสือไม่ออก ผู้สอนจึงต้องพูดให้เด็กฟัง ซึ่งอาจทำได้โดยพูดให้เด็กพูดตามมาทีละประโยคซ้ำหลาย ๆ เทียวจนเด็กจำได้ แต่วิธีนี้เด็กจะท่องได้แบบสอนให้นักพูดเด็กอาจจะพูดได้แต่ไม่เข้าใจเนื้อหาความ อีกวิธีหนึ่งซึ่งมีกระบวนการที่ฝึกให้เด็กคิด และ สังเกต ช่วยให้เด็กสามารถท่องได้และเข้าใจเนื้อหาความ ซึ่งมีวิธีการดังนี้

ก่อนอื่นแบ่งบทร้อยกรองที่จะสอนออกเป็นตอน ๆ ตามลำดับความยากง่ายก่อน ดังนี้

นิ้วมือของฉัน	เรียงกันเป็นแถว
ฉันนั่งดูแล้ว	สิบนิ้วพอดี
นิ้วมือของฉัน	เคลื่อนไหวได้คล่อง
หยิบฉวยจับต้อง	ว่องไวด้วยชี
พนมมือก็ได้	ไหวสวยทุกที
ชี้เล็บไม่มี	สะอาดดีจริง

1. พูดย่อหนึ่งจบ ชักถามเด็กเกี่ยวกับเนื้อหาของกลอนบทนั้น
2. เมื่อเด็กไม่สามารถตอบจนได้ ก็ถือโอกาสพูดย่อให้เด็กฟังซ้ำอีกครั้งหนึ่ง แล้วชักถามดัง
ครั้งแรก
3. ถ้าเป็นบทที่ยากหรือยาวก็อาจจะต้องพูดย่อให้ฟังและชักถามอีกครั้ง แต่ถ้าเป็นบทสั้นๆ หรือง่าย ๆ
พูดย่อ 2 ครั้งก็พอ แล้วให้เด็กพูดจนที่ง่ายที่สุดก่อน แล้วจึงค่อยตอบที่ยากขึ้น ดังตัวอย่าง

ครู

“นิ้วมือของฉัน	เรียงกันเป็นแถว
ฉันนับดูแล้ว	สิบนิ้วพอดี
นิ้วมือของฉัน	เคลื่อนไหว ได้คล่อง
หยิบฉวยจับต้อง	ว่องไวด้วยชี

เด็กเข้าร่วมพูดด้วย

พนมมือก็ได้	ไหวสวยทุกที
ชีเล็บไม่มี	สะอาดดีจัง

ครู

“นิ้วมือของฉัน	เรียงกันเป็นแถว
ฉันนับดูแล้ว	สิบนิ้วพอดี

เด็กเข้าร่วมพูดด้วย

นิ้วมือของฉัน	เคลื่อนไหวได้คล่อง
หยิบฉวยจับต้อง	ว่องไวด้วยชี
พนมมือก็ได้	ไหวสวยทุกที
ชีเล็บไม่มี	สะอาดดีจัง”

4. ครูและเด็กพูดพร้อมกันทั้งบท 2 หรือ 3 จบตามความเหมาะสม
- การสอนคำคล้องจองหรือบทร่ายกรองแก่เด็กนั้น ไม่จำเป็นต้องให้เด็กพูดได้คล่องในบทเรียนเดียวในการเรียน
ครั้งต่อไป ควรจะได้มีการทบทวนบทเก่าก่อน ที่จะสอนบทใหม่ เด็กก็จะพูดได้คล่องขึ้นตามลำดับ

ละอ อ ชุติกร (2547 : 47 – 48) กล่าวถึงการเล่นประกอบคำคล้องจอง ดังนี้

1. เล่นคำคล้องจอง

วิธีเล่น ถามแล้วให้เด็กตอบสลับกันไปเรื่อย ๆ

ถาม	:	มีบ้านที่หลัง
เด็กตอบ	:	หลัง
ถาม	:	มีช้างที่เชือก
เด็กตอบ	:	เชือก
ถาม	:	มีเผือกที่หัว
เด็กตอบ	:	หัว

ถาม : มีนมวัว ที่กระป๋อง

เด็กตอบ :กระป๋อง

ถาม : มีน้ำองกีคน

เด็กตอบ :คน

ถาม : มีถนนที่สาย

เด็กตอบ :สาย

ถาม : มีผ้าลายที่ผืน

เด็กตอบ :ผืน

ถาม : มีปิ่นที่กระบอก

เด็กตอบ :กระบอก

อยากได้ มะกอก หรือ มะดัน : ให้เด็กเลือกว่าอยากได้มะกอกหรือมะดัน

ถ้าเด็กตอบว่า อยากได้ มะกอก ให้ผู้ถามกำมือข้างหนึ่ง

พร้อมกับพูดว่า ตอกลงไป โป๊ก โป๊ก

ถ้าเด็กตอบว่า อยากได้ มะดัน ให้ผู้ถามทำท่าสั่นกระดิ่ง

พร้อมกับพูดว่า สั่นกระดิ่ง กริ่ง กริ่ง

2. คำคล้องจอง “เธอจะไปไหน”

วิธีเล่น เป็นการเล่นถามตอบเป็นคำคล้องจอง ซึ่งนอกจากเด็กจะสนุกกับการพูดคำคล้องจองแล้วเด็กจะได้เรียนรู้ชื่อของจังหวัดบางจังหวัดในประเทศไทย รวมทั้งได้ฝึกการจำเสียงร้องของสัตว์ต่าง ๆ ที่กล่าวถึงอีกด้วย

ถาม : เธอจำ เธอจะไปไหน (หรือถามว่าหนูจำ หนูจะไปไหน)

ตอบ : ฉันอยากจะไปเชียงใหม่ ฉันอยากจะไปดู เอ้ก อี เอ้ก เอ้ก

ถาม : เธอจำ เธอจะไปไหน

ตอบ : ฉันอยากไปร้อยเอ็ด ฉันอยากจะไปดูเปิด ก๊าบ ก๊าบ ก๊าบ ก๊าบ

ถาม : เธอจำ เธอจะไปไหน

ตอบ : ฉันอยากไปสงขลา ฉันอยากจะไปดูลูกหมา บ๊อก บ๊อก บ๊อก บ๊อก

ถาม : เธอจำ เธอจะไปไหน

ตอบ : ฉันอยากไปหนองบัวลำภู ฉันอยากจะไปดูหมู อู๊ด อู๊ด อู๊ด อู๊ด

ถาม : เธอจำ เธอจะไปไหน

ตอบ : ฉันอยากไปนครนายก ฉันอยากจะไปดูนก จิบ จิบ จิบ จิบ

ยังมีอีกหลาย ๆ แห่ง ซึ่งอาจจะให้เด็กช่วยกันคิดได้ ถ้าเด็กมีความรู้และความสามารถในการจำชื่อจังหวัดต่าง ๆ ที่จะนำมาทำเป็นคำคล้องจอง เช่น ไปยะลา - ไปดูม้า ไปเมืองสิงห์ - ไปดูลิง และถ้าเด็กเข้าใจวิธีเล่นดีแล้ว อาจแบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งเป็นผู้ถาม อีกกลุ่มหนึ่งเป็นผู้ตอบ

3. คำคล้องจอง “ลูกจ๋า มากันกี่คน”

วิธีเล่น เป็นการเล่นถามตอบเป็นคำคล้องจอง และลงท้ายด้วยคำถามถึงจำนวนและลักษณะนามของสิ่งนั้น ๆ ให้เด็กเลือกตอบตามจำนวนที่ต้องการ และลงท้ายด้วยคำลักษณะนามของสิ่งนั้นเช่นกัน เป็นการฝึกให้เด็กได้เรียนรู้ลักษณะนามของสิ่งต่าง ๆ ไปด้วย

- ถาม : ลูกจ๋ามากันกี่คน (อาจเปลี่ยนเป็นเด็ก เด็กจ๋า หรือนักเรียนจ๋า)
 เด็กตอบ :คน (1 คน 2 คน 3 คน หรือกี่คนก็แล้วแต่ตามจำนวนที่เด็กต้องการ)
 ถาม : มีรถยนต์กี่คัน
 เด็กตอบ :คัน

4. คำคล้องจอง “แขนอ่อนเวลาพ้อนรำ”

วิธีเล่น เป็นการเล่นถามตอบเป็นคำคล้องจอง พร้อมทั้งท่าประกอบโดยมีข้อความดังนี้

- ถาม : แขนอ่อนเวลาพ้อนรำ ใครสอนให้ทำ หรือว่ามันอ่อนเอง
 เด็กตอบ : อ่อนเอง อ่อนเอง อ่อนเอง (เด็กจะทำท่าเหยียดแขนข้างหนึ่งออกมาข้าง ๆ พร้อมทั้งขยับแขนให้อ่อนขึ้นลง)
 ถาม : คิ้วโก่งดังวงพระจันทร์ ใครสอนให้กัน หรือว่ามันโก่งเอง
 เด็กตอบ : โก่งเอง โก่งเอง โก่งเอง (ใช้นิ้วชี้ลูบไปที่คิ้ว)
 ถาม : หวาน หวาน เสียงหวาน เธอใส่น้ำตาล หรือว่ามันหวานเอง
 เด็กตอบ : หวานเอง หวานเอง หวานเอง

การจัดกิจกรรมคำคล้องจองมีวิธีการจัด และเทคนิคการจัดที่สอดคล้องกัน เช่น การจัดกิจกรรมคำคล้องจอง เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา ให้เด็กสามารถเรียนรู้และมีพัฒนาการด้านภาษาจากการร่วมกิจกรรมที่สนุกสนาน ด้วยการใช้คำที่คล้องจองกัน รวมทั้งการทำให้มีจังหวะขณะพูดคำคล้องจอง และการนำคำคล้องจองมาเป็นสื่อในการเล่นเกมนต่าง ๆ ด้วย

3.5 การจัดกิจกรรมคำคล้องจองกับพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยเห็นความสำคัญ และชื่นชอบในความสนุกสนานขณะจัดกิจกรรมคำคล้องจองจึงได้นำกิจกรรมคำคล้องจองมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กกลุ่มตัวอย่าง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมทางการพูดดังนี้

1. คำคล้องจองที่จัดมีทั้งคำคล้องจองแบบสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ที่เด็กเรียน และคำคล้องจองเสริมที่ไม่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ แต่เป็นคำคล้องจองที่มีเนื้อหาสนุกสนานและใกล้ตัวเด็ก
2. กิจกรรมคำคล้องจองเป็นการผสมผสาน การท่องคำคล้องจองแบบเดิมคือ ท่องแบบสนุกสนานเพื่อให้เด็กจำได้ กับหลักการสอนภาษาแนวใหม่ คือ เน้นให้เด็กคิดและกล้าพูด
3. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมคำคล้องจอง 1 คำคล้องจองแบ่งเป็น 3 วัน คือ
 วันที่ 1 เน้นการคิดและพูดความหมายของคำ ประโยค และความหมายของคำคล้องจอง
 วันที่ 2 เน้นการพูดเป็นประโยคจากการเล่นเกม
 วันที่ 3 เน้นการสร้างเรื่องราวจากการร่วมงานแบบกลุ่ม

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

วันที่ 1

1. ชื่นนำ

- นำแผนภาพคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้นปฏิบัติการ

- พูตกำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอ 1 รอบพร้อมกับชี้คำ

ในแผนภาพคำคล้องจอง

- ให้เด็กพูดตามที่ละวรรคจนจบ
- สนทนาและสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำที่

ปรากฏในคำคล้องจอง

- สนทนาและสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของประโยค

ที่ปรากฏในคำคล้องจอง

- สนทนาและสนับสนุนให้เด็ก แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของ

คำคล้องจอง

3. ขั้นสรุป

- ร่วมกันพูตกำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

หมายเหตุ : * นำแผนภาพคำคล้องจองติดไว้ในศูนย์ภาษา ตามจินตนาการ

วันที่ 2

1. ชื่นนำ

- นำแผนภาพคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้นปฏิบัติการ

- พูตกำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอให้เด็กฟัง 1 รอบ

พร้อมกับชี้คำในแผนภาพคำคล้องจอง

- ให้เด็กพูดตามที่ละวรรคจนจบ
- เล่นเกมจากคำคล้องจอง เช่น เกมจากคำคล้องจอง "ร่างกายของฉัน"

1. เด็กนั่งเป็นวงกลม

2. เด็กคนที่ 1 พูตกำคล้องจองวรรค ที่ 1 "นี่คือ ผม" เด็กคนที่ 2 พูตกำคล้องจองวรรคที่ 2 "นี่คือหน้าผาก" ต่อไปเรื่อย ๆ จนจบ โดยเด็กสามารถดูคำคล้องจองในแผนภาพคำคล้องจองได้

3. เล่นเกมจากคำคล้องจองซ้ำ 2-3 รอบ

- เด็กแสดงความคิดเห็นจากการเล่นเกมคำคล้องจอง

3. ขั้นสรุป

- ร่วมกันพูตกำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

หมายเหตุ : * นำแผนภาพคำคล้องจองติดไว้ในศูนย์ภาษา

วันที่ 3

1. ชื่นนำ

- นำแผ่นภาพคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้นปฏิบัติการ

- ร่วมกันพูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอพร้อมกับชี้คำใน

แผ่นภาพคำคล้องจอง

- แบ่งกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่ครูถาม เช่น

คำคล้องจองร่างกายของฉัน

นี่คือผม

นี่คือหน้าผาก

นี่คือปาก

นี่คือลูกตา

นี่คือขา

นี่คือแขน

อันแบนแบน

เขาเรียกสะโพก

เอาไวโยก

แฮมบ้า แฮมบ้า

- ครูตั้งคำถามว่า เด็กคิดว่า แฮมบ้า แฮมบ้า แปลว่าอะไร? เพราะเหตุใด
- เด็ก ๆ จะแสดงท่าทางประกอบคำว่า แฮมบ้า แฮมบ้า อย่างไร? เพราะเหตุใด
- เด็กร่วมปรึกษาภายในกลุ่มและออกมานำเสนอหน้าห้องจนครบทุกกลุ่ม

3. ขั้นสรุป

- ร่วมกันพูดคำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

หมายเหตุ : * นำแผ่นภาพคำคล้องจองติดไว้ที่ศูนย์ภาษา

3.6 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จุฑา สุขใส (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมายและการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมายก่อน และหลังการทดลองมีพัฒนาการทางการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบปกติก่อนและหลังการทดลองมีพัฒนาการทางการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมาย และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบปกติมีพัฒนาการทางการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมาย และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบปกติมีความก้าวหน้าของพัฒนาการทางการพูดเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้น

งานวิจัยในต่างประเทศ

จาเคียล (Jakiel. 1971 : 6279) ได้ทำการวิเคราะห์ค่าคลังจองที่เป็นที่นิยมในการเรียนในระดับ 9 โดยคำนึงถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ พอสรุปได้ดังนี้

1. ควรทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. ควรยกตัวอย่างประกอบการเรียน ควรมีการเปรียบเทียบให้เห็นจริง
3. ครูแนะนำเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำ สำนวนโวหารต่างๆ
4. วรรณกรรมร่วมสมัยที่ให้นักเรียน ควรเป็นเรื่องที่ดี
5. ถ้าวรรณกรรมที่ครูต้องการให้นักเรียนนั้นยาวมาก ครูควรเลือกเฉพาะตอนที่เห็นว่าดีที่สุดมา

ให้นักเรียนเรียน

6. ควรจัดให้มีการอบรมครู ให้รู้จักวรรณกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ

สำหรับการศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคลังจอง นั้น ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคลังจอง ซึ่งการจัดกิจกรรมคำคลังจองกับการอ่านคำคลังจองนั้น มีวัตถุประสงค์ที่ใกล้เคียงและสอดคล้องกันกับงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น

จากการศึกษาเอกสารข้างต้นสรุปได้ว่าภาษาเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ เนื่องจากภาษาเป็นสื่อที่ทำให้เข้าใจผู้อื่น ภาษามีความหมายรวมถึง ภาษาท่าทาง ภาษาพูด และภาษาเขียนด้วย การฝึกทักษะทางภาษาเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นจึงควรฝึกตั้งแต่เด็ก ภาษาที่ควรฝึกควรฝึกควบคู่กันทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน เนื่องจากนักภาษาศาสตร์สมัยใหม่ค้นพบว่าทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ เกิดขึ้นแบบเกี่ยวพันกันคือ เด็กต้องมีทักษะในด้านการฟัง เลียนแบบเสียงที่ได้ฟัง และพัฒนาเป็นภาษาพูด อ่าน และเขียนต่อไป

การศึกษาพฤติกรรมทางการพูดพบว่าเด็ก 4-5 ขวบ มีพัฒนาการทางการพูดที่ดี เด็กสามารถพูดบอก อธิบาย สิ่งต่าง ๆ ที่ตนสนใจให้ผู้อื่นฟังได้ การส่งเสริมพฤติกรรมทางการพูดด้วยวิธีการที่เหมาะสมเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่ควรส่งเสริมให้กับเด็ก

กิจกรรมคำคลังจองเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมหนึ่งที่เหมาะสมในการส่งเสริมพัฒนาการทางการพูด เนื่องจากเป็นกิจกรรมทางภาษาที่เด็กคุ้นเคย ครูนิยมใช้คำคลังจองมาพูดให้เด็กฟังเพื่อเก็บเด็กให้เงียบหรือเพื่อนำเข้าสู่กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนาน หรือใช้เมื่อครูต้องการเปลี่ยนกิจกรรม แต่เมื่อนำมาคำคลังจองมาปรับให้เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการนำคำคลังจองมาจัดทำเป็นแผ่นภาพคำคลังจองที่สวยงามรวมกับวิธีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ทั้งการพูดคำคลังจอง การค้นหาความหมายของคำ และประโยคที่อยู่ในคำคลังจอง รวมถึงการปรับให้คำคลังจองสามารถนำมาเป็นสื่อในการเล่น และการทำงานกลุ่ม กิจกรรมคำคลังจองจึงเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมหนึ่งที่สามารนำมาใช้ในการส่งเสริม พฤติกรรมทางการพูดได้ดี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. แบบแผนการทดลองและวิธีดำเนินการทดลอง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน จาก 10 ห้องเรียน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย หญิง อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 15 คน โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มา 1 ห้องเรียน แล้วสุ่มนักเรียนจากห้องเรียนที่สุ่มได้ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) มาจำนวน 15 คน เป็น กลุ่มตัวอย่าง

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1. แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง
2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูด

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้
 - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีพัฒนาการของเด็กปฐมวัย จากแผนการจัดประสบการณ์ และแนวการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ของกรมวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2536 ข : 1 - 176)

1.2 ศึกษาแนวการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง จากแนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540 ข : 36 – 37), ลำดับชั้นการสอน คำคล้องจองของ ไพเราะ พุ่มมัน (2544 : 47), การสอนบทร้อยกรองแก่เด็กวัยก่อนเรียนของ จิระประภา บุญนิทย์ และคณะ (2544 : 80-82) และศึกษาการเล่นประกอบคำคล้องจองของ ละอ อ ชุตติกร (2547 : 47-48)

1.3 ศึกษาคำศัพท์พื้นฐานที่เด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปี 2 รู้จักจากศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ พบว่า มีคำศัพท์จำนวน 252 คำศัพท์ ที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในงานวิจัย

1.4 สร้างแผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง จำนวน 24 แผน ซึ่งประกอบด้วย จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผล

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ละอ อ ชุตติกร ที่ปรึกษาสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมลา มุสิกกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

3. อาจารย์พรใจ สารยศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

1.6 แก้ไขและปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

- ปรับปรุง เนื้อหาของคำคล้องจองให้เหมาะสมกับเด็ก
- ให้เพิ่มรายละเอียดของขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม
- ภาษาที่ใช้ในแผนการจัดกิจกรรม ควรมีความเหมาะสมตั้งแต่ ขั้นนำ ขั้นดำเนิน

กิจกรรมและขั้นสรุป

1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจองไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 15 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พบว่าแต่ละกิจกรรมใช้เวลามากกว่าแผนที่กำหนดผู้วิจัยปรับเวลา แต่ละแผนเป็นช่วง 30-35 นาที ขึ้นอยู่กับเนื้อหาคำคล้องจองและกิจกรรม

ผู้วิจัยดำเนินการใช้แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจองกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ รวม 24 ครั้งๆ ละ 30 นาที ในวันอังคาร พุธ พฤหัสบดี ช่วงเวลา 11.00 – 11.30 น. ตั้งแต่ 10 สิงหาคม – 3 ตุลาคม 2547

2. แบบสังเกตพฤติกรรมการพูด ดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 2.1 มากำหนดขอบเขตของลักษณะพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในข้อ 2.1 และ 2.2 มาสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

2.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ผู้ทำวิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ดังนี้

1. รองศาสตราจารย์ ดร. เปาวพา เดชะคุปต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นภเนตร ธรรมบวร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บังอร ต้นปาน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

2.5 แก้ไขและปรับปรุงแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญดังนี้

- ให้ปรับทักษะด้านการพูดของเด็กปฐมวัยจาก กล้าพูด พูดชัดเจน มีความมั่นใจในการพูดเป็น กล้าพูด พูดชัดเจน พูดถูกต้อง พูดคล่อง

2.6 ตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกต โดยให้นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูด ของเด็กปฐมวัยของผู้วิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่านตรวจสอบแล้วนำคะแนนที่ได้จากการลงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์ โดยคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่าหรือ เท่ากับ 0.5 จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

2.7 นำแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ที่โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ ด้วยวิธีหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย 1 คน ร่วมกันสังเกตแล้วนำคะแนนมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry – Stock, 1996: 256) และในการทดลองครั้งนี้ได้ค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต .87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียวจากที่เบอร์กและเกล (Barnett and Johnson, 1996 : 31 ; citing Borg and Gall, 1989 : Education Research, An Introduction P. 31 : 29) ได้กล่าวว่ารูปแบบการทดลองกลุ่มเดียวจะมีความเหมาะสมเป็นพิเศษกับการทดลองที่ต้องการเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมหรือกระบวนการภายในดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการทดลองโดยใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวทำการทดลอง และเก็บข้อมูลจากสถานการณ์จริงขณะทดลอง เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบ One – Group Pretest – Posttest Design (ลวัน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 249) ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	ก่อนทดลอง	เงื่อนไขการทดลอง	หลังก่อนทดลอง
E	T ₁	X	T ₂

E แทน กลุ่มตัวอย่าง

X แทน การจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

T₁ แทน พฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

T₂ แทน พฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

วิธีดำเนินการทดลอง

ในการทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ในวันอังคาร, วันพุธ, และวันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. จัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) โดยการจัดกิจกรรมคำคล้องจองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ได้แก่ วันอังคาร, วันพุธ, และวันพฤหัสบดี วันละ 30 นาที โดยจัดบันทึกพฤติกรรมการพูดของกลุ่มตัวอย่างมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

2. ดำเนินการทดลองโดยการจัดกิจกรรมคำคล้องจองกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน พร้อมทั้งจัดบันทึกพฤติกรรมการพูดของเด็กทุกวันที่ทำการทดลองและนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัย

ตาราง 2 สัปดาห์ วัน เวลา ที่ทำการทดลองและบันทึก

การจัดกิจกรรม	ระยะเวลาที่ทำการทดลอง	วันที่ทำการทดลอง	เวลา
การจัดกิจกรรมคำคล้องจอง	1 สัปดาห์ ก่อนการทดลอง	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	11.00 น. – 11.30 น.
การจัดกิจกรรมคำคล้องจอง	8 สัปดาห์ จำนวน 24 ครั้ง	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	11.00 น. – 11.30 น.

รูปแบบการทดลอง

ตาราง 3 สัปดาห์ วัน เวลา และกิจกรรมที่ทำการทดลองและบันทึก

สัปดาห์	วัน	กิจกรรมคำคล้องจอง	เวลา
สัปดาห์ก่อนการทดลอง	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	คำคล้องจอง “แมงมุม”	11.00 – 11.30 น.
สัปดาห์ที่ 1	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	คำคล้องจอง “ร่างกายของฉัน”	11.00 – 11.30 น.
สัปดาห์ที่ 2	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	คำคล้องจอง “นิ้วมือของฉัน”	11.00 – 11.30 น.
สัปดาห์ที่ 3	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	คำคล้องจอง “อารมณ์ของฉัน”	11.00 – 11.30 น.
สัปดาห์ที่ 4	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	คำคล้องจอง “ลูกหนู”	11.00 – 11.30 น.
สัปดาห์ที่ 5	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	คำคล้องจอง “เปิด”	11.00 – 11.30 น.
สัปดาห์ที่ 6	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	คำคล้องจอง “แม่”	11.00 – 11.30 น.
สัปดาห์ที่ 7	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	คำคล้องจอง “ถาม - ตอบ”	11.00 – 11.30 น.
สัปดาห์ที่ 8	วันอังคาร, วันพุธ, วันพฤหัสบดี	คำคล้องจอง “อึเล้ง เค้งโค้ง”	11.00 – 11.30 น.

3. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ เพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง และ หลังการทดลอง ไปวิเคราะห์วิธีการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (IOC)
2. หาค่าสถิติพื้นฐานพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยนำข้อมูลไปหาเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 73, 79)
3. ศึกษาพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลอง และหลังการทดลองภายในกลุ่มการทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ t – test แบบ Dependent Samples

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

1.1 หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์. 2526 : 89)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย โดยการนำแบบสังเกตไปทดลองใช้ (Try out) กับเด็กอนุบาลปีที่ 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน วิธีหาความเชื่อมั่นของผู้สังเกต 2 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry-Stock. 1996 : 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum^K \sum^N |R_{1kn} - R_{2kn}|}{KN(I-1)}$$

เมื่อ	$R_{1kn} \cdot R_{2kn}$	แทน	ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	K	แทน	จำนวนพฤติกรรมย่อย
	I	แทน	จำนวนช่วงคะแนน (0, 1, 2)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หาค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2.2 หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538:79)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองและหลังการทดลองภายในกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร t - test แบบ Dependent Samples (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N\sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N	แทน	จำนวนคู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเรื่องพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน t – distribution
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการวิเคราะห์แปรผลข้อมูลในการทดลองครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง โดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการพูดเด็กปฐมวัยด้านทักษะทางการพูดด้านการเข้าใจความหมายและด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง โดยรวมและรายด้าน

การวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมคำคล้องจองโดยใช้ การทดสอบทางสถิติ t-test for dependent Sample ของ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2538 : 104) ผลปรากฏดังตาราง 4 -5 และภาพประกอบ 2

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

พฤติกรรมทางการพูด	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	
ด้านทักษะทางการพูด	15	1.07	1.16	7.67	0.87	17.580*
ด้านการเข้าใจความหมาย	15	1.00	1.07	5.18	1.04	10.859*
ด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ	15	0.60	0.51	4.31	1.43	9.485*
รวม	15	2.67	2.23	17.16	2.94	15.216*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

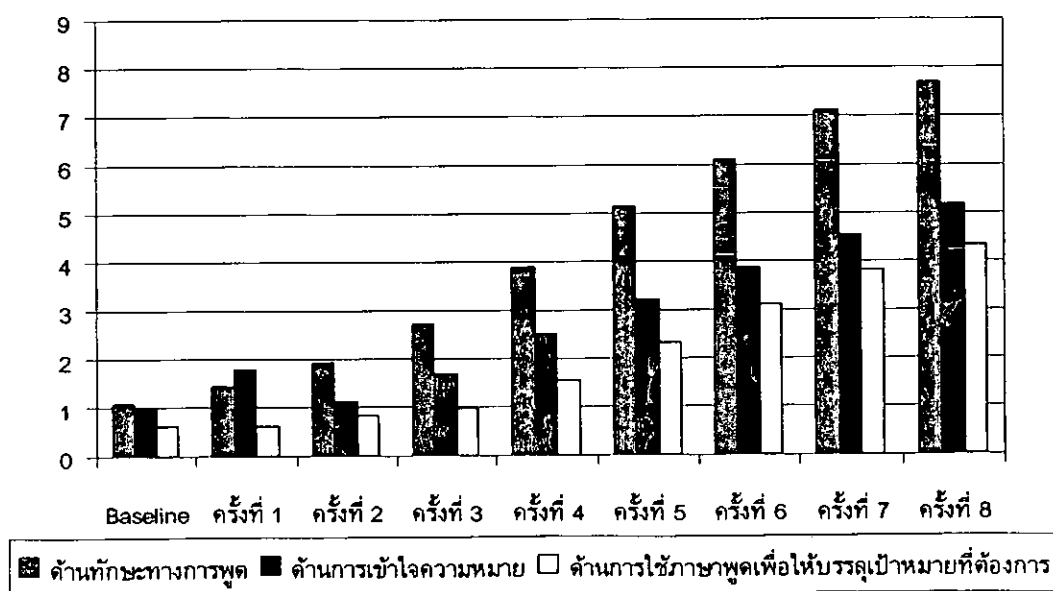
จากตาราง 4 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจองมีพฤติกรรมทางการพูดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย และด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ หลังการทดลองสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยใช้สูตรของ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73) ผลปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย ด้านทักษะทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย และด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ จำแนกเป็นรายสัปดาห์

พฤติกรรมทางการพูด		Baseline	ระยะเวลา (สัปดาห์)							
			1	2	3	4	5	6	7	8
ทักษะทางการพูด	$\bar{x}$	1.07	1.42	1.93	2.71	3.91	5.16	6.11	7.09	7.67
	SD	1.16	1.00	1.23	1.52	1.33	1.57	1.56	1.20	0.87
การเข้าใจความหมาย	$\bar{x}$	1.00	1.18	1.09	1.67	2.49	3.22	3.84	4.53	5.18
	SD	1.07	1.01	1.04	0.82	0.93	0.90	1.28	1.20	1.04
การใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ	$\bar{x}$	0.60	0.62	0.82	0.98	1.53	2.31	3.11	3.82	4.31
	SD	0.51	0.60	0.87	1.08	1.44	1.36	1.34	1.54	1.43
รวม	$\bar{x}$	2.67	3.22	3.84	5.36	7.93	10.69	13.06	15.44	17.16
	SD	2.23	2.35	2.62	3.05	3.36	3.43	3.76	3.57	2.94

จากตาราง 5 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ย ของพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย ด้านทักษะทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย และด้านการใช้ภาษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ก่อนและตลอดช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์ มีแนวโน้มสูงขึ้นที่เห็นเด่นชัดได้แก่ ด้านทักษะทางการพูด ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมทางการพูด ของเด็กปฐมวัยด้านทักษะทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย และด้านการใช้ภาษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการพูดเด็กปฐมวัยด้านทักษะทางการพูดด้านการเข้าใจความหมายและด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

จากการใช้แบบสังเกต และการบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย พบว่า

1. พฤติกรรมทางการพูดด้านทักษะทางการพูด ซึ่งประกอบด้วยความมั่นใจในการพูด การพูดคล่อง พูดชัดเจนและพูดถูกต้อง เด็กกลุ่มตัวอย่างสามารถพัฒนาทักษะด้านนี้ได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากเด็กมีประสบการณ์เดิมในเรื่องของความมั่นใจในการพูด และการพูดคล่อง เด็กกล้าพูด กล้าอธิบายในช่วงแรก (สัปดาห์ที่ 1 - 2) เด็กจะพูดในสิ่งที่คิดและพยายามอธิบายในสิ่งที่ตนเองคิดบางครั้งใช้ท่าทางประกอบการอธิบาย เช่น ครูถามว่าหัวไหล่หมายถึงอะไร เด็กอธิบายว่าตรงนี้นะแล้วใช้มือชี้ที่หัวไหล่ การอธิบายสิ่งต่างๆ เป็นไปได้น้อย เด็กใช้คำซ้ำๆ เช่น ครูถามว่า ผมหมายถึงอะไร เด็กคนแรกตอบว่าเส้นต่างๆ ที่อยู่บนหัว เด็กคนต่อมาจะตอบซ้ำกับคนเดิมหรืออาจแปลงเป็น ผมเส้นๆ แสดงว่าเด็กยังคิดและพูดได้ไม่กว้างนัก และในช่วงหลัง (สัปดาห์ที่ 3 - 8) ของการทดลอง พบว่า เด็กจะมีพัฒนาในเรื่องการพูดชัดเจน พูดได้ถูกต้องตามหลักภาษาคือมีประธานขึ้นต้น มีกริยาหรือสิ่งที่ประธานทำ (กรรม) มีการขยายประโยคให้ยาวขึ้น และใส่จังหวะการพูดเลียนแบบครู ส่งผลให้เด็กสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ตามความคิด และ มีความมั่นใจในการพูดได้อย่างไม่ติดขัด เช่น นิ้วก้อยวิ้งหนิ นิ้วก้อยรู้สึกผิดไปของโทษพ่อแม่ นิ้วก้อยไปบอกพ่อแม่ว่าจะไม่เกรงกับพ่อแม่กับเพื่อนอีก

2. พฤติกรรมทางการพูดด้านการเข้าใจความหมาย พฤติกรรมทางการพูดด้านการเข้าใจความหมาย ซึ่งประกอบด้วย การเข้าใจความหมายของคำ ความหมายของประโยค และความหมายของคำคล้องจองโดยรวม พบว่า ในช่วงแรก (สัปดาห์ที่ 1 - 2) ของการทดลองจัดกิจกรรมคำคล้องจองทักษะด้านนี้พัฒนาได้ค่อนข้างช้า เด็กส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอธิบายความหมายของคำ ประโยค และความหมายโดยรวมของคำคล้องจองได้ มีเด็กเพียงไม่กี่คนที่อธิบายได้ แต่จากการสนับสนุนของครู และการเลียนแบบเพื่อนที่สามารถอธิบายได้ ทำให้เด็กพยายามอธิบายความหมายของคำ ประโยค และความหมายโดยรวมของคำคล้องจอง เช่น ครูถามคำถามว่า เด็กๆ คิดว่า แซมบ้า แซมบ้าแปลว่าอะไร เด็กตอบว่า ซิมบ้าใจอยู่ใน CD เพราะชื่อเหมือนกัน ครูถามว่าจิ้มลิ้ม หมายถึงอะไร เด็กตอบว่าหมายถึงถื เพื่อนคนอื่นไม่ตอบ ในช่วงหลัง (สัปดาห์ที่ 3 - 8) เด็กคุ้นเคยกับกิจกรรม และแผ่นภาพคำคล้องจองที่มีภาพประกอบคำที่มีความหมาย เด็กจึงใช้ภาพประกอบในการอธิบายความหมายของคำ เช่น ประโยค “นิ้วนางจิ้มลิ้ม ยิ้มสวยกว่าใคร” เด็กดูภาพนิ้วนางที่สวย และโบหน้ายิ้มแย้มก็สามารถใช้ภาพประกอบคำอธิบายคำ ประโยค และความหมายโดยรวมของคำคล้องจองได้อย่างละเอียด เช่น ครูถามว่าหนูในคำคล้องจองมันทำอะไร เด็กสามารถตอบได้ว่าหนูซ่อนอยู่ใต้ตุ้ และเมื่อครูถามความหมายของคำศัพท์ว่า ซ่อนหมายถึงอะไร เด็กตอบได้ว่า หมายถึง แอบ ซ่อนไม่ให้เห็น และแอบให้ใครหาไม่เจอ นอกจากนี้เด็กสามารถอธิบายลักษณะของหนูได้ว่า หนูตัวเล็ก ตาเล็ก หูเล็ก มีหนวดสั้นๆ มีขาเล็กๆ มีขนตามตัวสีดำ

3. พฤติกรรมทางการพูดด้านการใช้ภาษาพูด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการพฤติกรรมทางการพูดด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งประกอบด้วย การสร้างประโยค การสร้างเรื่องราว และการแสดงความคิดเห็น เด็กกลุ่มตัวอย่างพัฒนาทักษะเหล่านี้โดยเริ่มจากการกล้าแสดงความคิดเห็นขณะร่วมกิจกรรมคำคล้องจองทั้งการแสดงความคิดเห็นกับครู และการแสดงความคิดเห็นในกลุ่มเพื่อน ในการสร้างเรื่องราวที่กำหนดในช่วงแรกของการทดลอง (สัปดาห์ที่ 1 - 3) เด็กแสดงความคิดเห็นที่สั้น หรือถ้าเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือการสร้างเรื่องราวที่ยาวก็จะดูสับสนเด็กพูดวนไปวนมา การสร้างประโยคเป็นประโยคที่ยังไม่สมบูรณ์ มีประธาน กริยา และ การขยาย แต่ในช่วงหลัง (สัปดาห์ที่ 4 - 8) เด็กสามารถ

คิดคำ และนำคำที่คุ้นเคยจากการร่วมกิจกรรมคำคล้องจองมาสร้างเป็นเรื่องราวด้วยประโยคที่สมบูรณ์มีประธาน กิริยา และ กรรม รวมทั้งสามารถขยายความเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจโดยลำดับเหตุการณ์อย่างต่อเนื่องได้ดีขึ้นตามลำดับ ในสัปดาห์ที่ 3 เด็กแต่งนิทานเรื่อง “นิ้วก้อยเกเร” โดยใช้การพูดอธิบายไม่มากนัก ดังตัวอย่าง

อยู่มาวันหนึ่งมีนิ้วก้อยอยู่นิ้วหนึ่ง ชอบไปทูปตีคนอื่นและเกรกับพ่อแม่ คี้อยากเลยไม่มีใครเล่นด้วย นิ้วก้อยอยู่คนเดียวเล่นไม่สนุก เลยไปหาเพื่อน เพื่อนไม่อยู่นิ้วก้อยก็ร้องไห้ พ่อแม่มาเจอ นิ้วก้อยหนีไปเด็ดดอกไม้โยนใส่กบ แล้วนิ้วก้อยก็กลับบ้านมาเกรกับพ่อแม่และเพื่อนอีก นิ้วก้อยเดินเข้าไปในป่าไปหาบ้านใหม่ และในสัปดาห์ที่ 6 เด็กแต่งนิทานเรื่อง “แพะ” เด็กสามารถอธิบายพร้อมแสดงความคิดเห็นของตนเองกับกลุ่มเพื่อนได้เป็นอย่างดี ดังตัวอย่าง

มีแพะตัวหนึ่งเดินมาอาบน้ำที่ลำธาร แล้วแพะก็กลับไปที่บ้านแล้วเจอแพะอีกตัวหนึ่ง แพะสองตัวก็สวัสดีกัน แล้วแพะตัวหนึ่งก็เดินไปกินหญ้าใกล้แม่น้ำ แพะอีกตัวก็หาเพื่อนไม่เจอ มันเลยเดินไปหา แล้วมันก็เห็นเพื่อนมันกำลังจะจมน้ำ มันก็กระโดดไปช่วยเพื่อน แล้วแพะก็ช่วยเพื่อนได้ทัน แล้วมันก็ชวนกันกลับบ้าน แล้วฝนก็ตกลงมา แล้วมันก็ไม่รู้ว่าอะไรตกลงมา มันได้ยินเสียงน้ำตกลงมาเสียงดังเปาะแปะ แล้วมันก็รู้ว่าเสียงฝนหล่นลงมาเสียงดังเปาะแปะ มันจึงมาเล่นน้ำฝน แล้วมันก็เล่นกันอย่างมีความสุข พอฝนหยุดตกก็อย่างมีความสุขตลอดไปกลับบ้าน

จากการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยและการจดบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยตลอดระยะเวลา 8 สัปดาห์พฤติกรรมทางการพูดของเด็กทั้ง 3 ด้านพัฒนาขึ้นมากหลังจากการจัดกิจกรรมคำคล้องจองโดยเริ่มจากพฤติกรรมทางการพูดด้านทักษะทางการพูด การเข้าใจความหมาย และด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ดีขึ้นตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) และมีการสังเกตประกอบการจัดกิจกรรม โดยศึกษาเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับกิจกรรมคำคล้องจอง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย ด้านทักษะทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย และด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

สมมติฐานของการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจองมีพฤติกรรมทางการพูดสูงขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จังหวัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน จากจำนวน 10 ห้องเรียน
2. กลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นเด็กนักเรียนชาย – หญิง อายุระหว่าง 4 – 5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จังหวัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 15 คน ซึ่งได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มา 1 ห้องเรียน แล้วสุ่มนักเรียนจากห้องเรียนที่สุ่มได้โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มาจำนวน 15 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมคำคล้องจอง
2. แบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์
2. ทดสอบก่อนการจัดกิจกรรม (Pretest)
3. ดำเนินการจัดกิจกรรมคำคล้องจองในช่วงเวลา 11.00 น. – 11.30 น. ทุกวันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี เป็นเวลา 8 สัปดาห์
4. ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมคำคล้องจองและสังเกตพฤติกรรมเด็กโดยมีผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมเด็กและจดบันทึกพฤติกรรมเด็กอย่างละเอียด
5. เมื่อจัดกิจกรรมเสร็จผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมปรึกษาและแปรพฤติกรรมทางการพูดของเด็กเป็นคะแนนและบันทึกลงในแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทุกวัน ตลอด 8 สัปดาห์
6. นำข้อมูลที่ได้อีกตลอด 8 สัปดาห์ มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

1. วิเคราะห์หาสถิติพื้นฐานของพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย
2. เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนพฤติกรรมทางการพูดก่อน – หลัง โดยใช้สูตร

t-test for Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง มีพฤติกรรมทางการพูดหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจองมีพฤติกรรมทางการพูดด้านทักษะทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมายและด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับการใช้แบบสังเกตและการบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยขณะร่วมกิจกรรม

อภิปรายผล

การอภิปรายผลครั้งนี้เพื่ออธิบายพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง ซึ่งผู้วิจัยต้องการนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การอภิปรายพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยก่อน และหลังการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

ตอนที่ 2 การอภิปรายพฤติกรรมทางการพูดของเด็ก แยกเป็นรายด้าน 3 ด้าน ด้านทักษะ
ทางการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย ด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่
ต้องการ

จากการวิเคราะห์คะแนนพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยจากแบบสังเกต
พฤติกรรมและจากการบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยขณะร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง พบว่า

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจองมีพฤติกรรม
ทางการพูดสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนน
เฉลี่ยก่อนการจัด กิจกรรมเป็น 2.67 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมคำคล้องจองเป็น 17.16
คะแนน จากคะแนนเฉลี่ยนี้ทำให้ทราบว่าเด็กมีพฤติกรรมทางการพูดดีขึ้น ทั้งนี้ เนื่องมาจากกิจกรรมคำคล้อง
จองที่ผู้วิจัยจัดขึ้นโดยยึดหลักการจัดกิจกรรมคำคล้องจองที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย กล่าวคือ
ผู้วิจัยทำแผนภาพคำคล้องจองโดยเน้นการสื่อความหมายด้วยภาพประกอบที่ชัดเจนและสวยงาม คำคล้อง
จองที่ใช้เป็นคำคล้องจองที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่เด็กกลุ่มตัวอย่างเรียนอยู่ในเวลาปกติ และคำคล้อง
จองเสริมที่ไม่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้แต่เป็นคำคล้องจองที่มีเนื้อเรื่องสนุกสนาน และใกล้ตัวเด็ก กอปรกับ
ผู้วิจัยจัดกิจกรรม คำคล้องจองที่เน้นการยัดผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ ทั้ง
การสนทนาการให้เด็กแสดงความคิดเห็น คิดความหมายของคำ ประโยค และความหมายโดยรวมของคำ
คล้องจอง และเล่นเกมโดยมีผู้วิจัยเป็นผู้สนับสนุนให้เด็กแสดงพฤติกรรมทางการพูด และพฤติกรรมอื่น ๆ
อย่างสนุกสนาน ตรงตามคำแนะนำของไพเราะ พุ่มม้น (2544 : 7) ที่กล่าวว่า ครูควรใช้เพลง หรือคำคล้องจอง
มาร้องหรือมาท่องเพื่อให้เด็กหันมาสนใจและร้องตาม ควรเป็นคำคล้องจองที่สั้น ๆ สนุกสนาน เด็กจำง่าย และ
สามารถทำท่าทางประกอบได้ ครูไม่ควรเป็นคนเจ้าอารมณ์ ใช้วิธีตะโกน หรือใช้ไม้ฟาดโต๊ะ ให้เด็กเจ็บหรือ
เลิกเล่น ควรใช้กิจกรรมคำคล้องจองปราบความซนของเด็กจะเหมาะสมที่สุด เด็กที่ร่วมกิจกรรมคำคล้องจองที่
เหมาะสม และสนุกสนานจริงมีพฤติกรรมทางการพูดทั้งในเรื่องทักษะทางการพูด สามารถพูดเป็นประโยคที่
ชัดเจน รู้จักคำพูดมากขึ้น และเลือกใช้ได้เหมาะสมรู้จักฟัง เข้าใจความหมายของคำ ประโยคและคำคล้องจอง
รวมถึงสามารถใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ดีขึ้น

ผลการจัดกิจกรรมคำคล้องจองทำให้เด็กได้พัฒนาพฤติกรรมทางภาษาที่นอกเหนือจากการ
พูดด้วย กล่าวคือ เด็กได้ฝึกทักษะการฟัง การอ่านคำ อ่านความหมายของคำคล้องจองจากภาพประกอบ และ
ยังได้ฝึกทักษะการเขียนจากการที่ผู้วิจัยนำแผนภาพคำคล้องจองติดไว้ในมุมภาษาเพื่อให้เด็กเข้าไปศึกษา
เพิ่มเติมทำให้เด็กมีพัฒนาการทางภาษาทั้งด้านการพูด การฟัง การอ่าน และในการเขียนเพิ่มเติมจากการ
ฝึกพูดอีกด้วย สอดคล้องกับ จอห์น บี วัตสัน (เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์, 2536 : 7 อ้างอิงจาก John B.
Watson) ที่ให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมที่สภาพเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์วัตสันเชื่อ
ว่าถ้าเราเปลี่ยนสภาพแวดล้อมได้ เราจะเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ได้ การสร้างสภาพแวดล้อมทางภาษา
ภายในห้องเรียนด้วยการนำแผนภาพคำคล้องจองติดไว้ในมุมภาษาในระดับสายตาเด็กเพื่อให้เป็นสื่อต่อเนื่อง
จึงเป็นส่วนให้เด็กพัฒนาพฤติกรรมทางภาษาได้อย่างดียิ่ง พฤติกรรมทางการพูดขณะจัดกิจกรรม คำคล้อง
จองตลอด 8 สัปดาห์

เด็กมีพฤติกรรมทางการพูดด้านการมีทักษะทางการพูดในระดับค่อนข้างดีแต่บางครั้งยังพูดได้ไม่
ชัดเจน พูดเร็ว แยกกันพูด และยังไม่สอดคล้องกับสิ่งที่ครูถาม สัปดาห์ที่ 3 เด็กมีพฤติกรรมทางการพูด
พัฒนาขึ้นมากทั้งในด้านทักษะทางการพูด และด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งแสดง
ถึงความสามารถในการเข้าใจความหมายของคำ ความหมายของประโยค และความหมายของคำคล้องจอง

การอธิบายดีขึ้น แต่ยืงววน การเรียงประโยคยังไม่ถูกต้องนัก การพูดไม่มีคำขึ้นต้นเช่น เมื่อครูถามว่า ประโยคที่ว่า "สิบนิ้วพอดิ" ในคำคล้องจองหมายถึงอะไร เด็กๆ ตอบว่า "10 นิ้ว" และ " นิ้วมี 10 " สัปดาห์ที่ 4 และ 5 เด็กมีพฤติกรรมทางการพูดพัฒนาดีมาก ค่ะแนนเฉลี่ยเมื่อเปรียบเทียบกับสัปดาห์ที่ 3 ทำให้มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งสองสัปดาห์สังเกตได้ว่าเด็กมีความสุขสนุกสนานกับการร่วมกิจกรรมคำคล้อง จอง และมีพฤติกรรมทางการพูดทั้งทางด้านทักษะการพูด ด้านการเข้าใจความหมาย และการใช้ภาษาพูด เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการพัฒนามากที่สุด เด็กสามารถใช้คำ วลี และคำเชื่อม รวมทั้งคำลักษณะนาม จากคำคล้องจองที่ได้ร่วมกิจกรรมมาใช้สร้างประโยคที่ประกอบด้วยประธาน กริยา และกรรมได้ดียิ่งขึ้นเช่น "แพะตัวหนึ่งเดินมาเจอแพะอีกตัวหนึ่งแพะสองตัวก็สวัสดีกัน" สามารถแสดงความคิดเห็น และสามารถสร้าง เรื่องราวตามความคิดของตนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ปรากฏในคำคล้องจองได้เป็นอย่างดี เด็กสามารถใช้คำพูดที่มีประโยคยาวมากกว่าเดิมและมีความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์มากขึ้นด้วย นั่นคือมีการนำคำที่ เป็นประธานวางข้างหน้าคำกริยาต่อท้ายด้วยกรรมในตำแหน่งที่ถูกต้อง ใช้คำพูดที่เข้าใจได้ง่าย สามารถ อธิบายในสิ่งที่คิด และต้องการถ่ายทอดให้ผู้ฟังเข้าใจและรู้ว่ามีหมายถึงอะไร และสอดคล้องตามทฤษฎีการ วางเขียนไขแบบคลาสสิกของพาฟลอฟ (Pavlov) คือ วิธีการที่ครูนำภาพและคำมาให้เด็กดูบ่อยๆ ต่อมาเด็กจะ จำได้โดยไม่ต้องดูภาพ การจัดกิจกรรมแบบนี้มีอยู่จะทำให้เด็กตอบสนองดีขึ้นทักษะทางการพูดทั้ง 3 ด้านที่ พัฒนาได้อย่างดีเป็นผลจากกิจกรรมคำคล้องจองที่เน้นการเรียนรู้ทักษะทางภาษาผ่านการเล่นที่สนุกสนาน หลายรูปแบบ ทั้งการร่วมกันอธิบายความหมาย การเล่นเกม และการทำงานกลุ่มกับเพื่อนซึ่งล้วนแต่ต้องใช้ ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญ การนำคำคล้องจองมาเป็นสื่อให้เด็กได้เรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้เด็ก เรียนรู้ และสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางการพูดผ่านกิจกรรมได้อย่างมีความรู้คู่กับมีความสุข สอดคล้องกับ เฟรด เอ็น ฟินลีย์ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544 อ้างอิงจาก Fred N. Finley) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ ที่ดีจะเกิดขึ้นได้หากผู้เรียนได้ใช้วิธีการเรียนด้วยลีลาความถนัดตามธรรมชาติของตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติจริง อย่างตื่นตัว กระตือรือร้น เป็นผู้รุกไม่ใช่เป็นผู้รับอย่างเดียว การเรียนรู้ก็จะเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนต้องใช้ กระบวนการทางปัญญา คือ การสังเกต คิดวิเคราะห์ สรุป เป็นการสร้างสาระ ความรู้ ที่มีความหมายให้ตนเอง และจดจำเรื่องที่เรียนรู้นั้นได้ยาวนาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ พบว่า พฤติกรรมทางการพูดด้านทักษะทางการพูดที่ประกอบด้วย การ กล่าวพูด การพูดชัดเจน และความมั่นใจในการพูด มีคะแนนเฉลี่ย ๑ สูงขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่สัปดาห์ที่ 1 ถึง สัปดาห์ที่ 8 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยเปิดโอกาสให้เด็กได้พูด แสดงความคิดเห็นโดยการสนับสนุนให้กล้า พูด ให้กำลังใจ ให้คำชมเชย และไม่ตำหนิเมื่อเด็กพูดผิดทำให้เด็กที่ร่วมกิจกรรมคำคล้องจองได้อย่าง สนุกสนานควบคู่กับความกล้าพูดสามารถตอบคำถาม ท่องคำคล้องจอง และอธิบายสิ่งต่างๆ ขณะร่วม กิจกรรมได้อย่างมั่นใจส่งผลให้เด็กพูดโดยใช้เสียงที่ชัดเจนมีจังหวะการพูดที่พอเหมาะ ไม่ช้าไม่เร็วเกินไป ด้านการเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และความหมายของคำคล้องจองพบว่าเด็กสามารถอธิบาย ความหมายได้ด้วยคำพูดที่เหมาะสมจากสัปดาห์ที่ 1, 2 ที่ ใช้ภาษาพูดได้มั่นใจแต่ไม่เป็นประโยคที่สละสลวย ในสัปดาห์ที่ 3 เด็กเริ่มสนุกกับการคิดคำเพื่อสร้างประโยคที่ทั้งสละสลวย ประกอบด้วย ประธาน กริยา และกรรม ถูกต้องตามหลักการสร้างประโยค และยิ่งสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจนสามารถพูด อธิบาย ขยายความด้วย การพูดจาก คำ วลี และประโยคที่ไต่ยีนจากการร่วมกิจกรรมคำคล้องจองให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจ นอกจากนั้น ยังสามารถพูดลำดับเหตุการณ์ได้อย่างต่อเนื่องในสัปดาห์ที่ 7 และ 8 เด็กสามารถพูดโดยคำนึงถึง สถานการณ์ได้ดีขึ้น เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างมั่นใจ ใช้การพูดด้วยภาษาที่สละสลวยและ แสดงออกได้เหมาะสมกับสถานการณ์ เด็กแสดงความคิดเห็นผ่านการพูด สังเกตได้จากเมื่อเด็กถูกเพื่อนเตือน

ให้พูด เด็กมักพูดว่า “รอเดี๋ยว เรากำลังคิดว่าจะพูดอะไร” แสดงให้เห็นว่าการพูดมีความสัมพันธ์กับการคิด ด้วย เลฟ ไวโกตสกี (Lev Vygotsky) จอห์น บี ทอมสัน และคณะ วิเศษฐ์ วังวิญญู (แปล), 2546 : 18) ได้แกะหาร่องรอยของพัฒนาการของความคิด และการพูดในเด็ก เขามีความเห็นว่าเป็นขั้นแรกสุดทั้งสองอย่างนี้มาจากคนละ สายธาร และก่อกำเนิดมาจากรากฐานที่แตกต่างกัน เด็กจะก่อรูปความคิดได้ก่อนที่พวกเขาจะพูดรู้เรื่อง และพวกเขาจะสามารถใช้น้ำเสียงสูง - ต่ำ และกล่าวถ้อยคำได้ก่อนที่พวกเขาจะนำมาใช้กับความคิดของพวกเขา สายธารสองสายนี้จะบรรจบกันราวๆ สองขวบหลังจากนั้นการพูดจะเริ่มเป็นเหตุเป็นผลและความคิดเริ่มเป็นถ้อยคำ จากอายุ 2 ขวบ ขึ้นไป ภาษาและความคิดเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กันและการพัฒนาทางความคิดจึงเริ่มถูกกำหนด โดยภาษาสอดคล้องกับภเนตร ธรรมบวร (2544 : 117) ที่กล่าวว่า เด็กพัฒนากระบวนการคิดเป็นระยะเวลายาวนาน ก่อนที่เด็กจะสามารถแสดงออกทางด้านการพูด พัฒนาการทางภาษาถือเป็นกระบวนการสำคัญที่เด็กจำเป็นต้องได้รับการกระตุ้น อย่างไรก็ตามครูพึงระลึกเสมอว่าภาษาและความคิดมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยง ต่อเนื่อง และพึ่งพากัน (Interdependent) แต่ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน (Identical) ดังนั้นการพัฒนาภาษาโดยเฉพาะพฤติกรรมทางการพูดควบคู่ไปกับการคิดด้วยกิจกรรมคำคล้องจองจึงนับว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กอีกวิธีหนึ่ง

ข้อสังเกตที่ได้จากการวิจัย

1. การจัดกิจกรรมคำคล้องจองให้กับเด็กเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องคำนึงถึงมีอัตราส่วนที่พอเหมาะระหว่างครูกับเด็กเพราะจำนวนเด็กที่พอเหมาะจะทำให้ครูสามารถสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางการพูดและพฤติกรรมอื่นๆ ของเด็กได้อย่างครบถ้วนทำให้ครูสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมทางการพูดเพื่อแปรเป็นระดับคะแนนได้ดี
2. พฤติกรรมทางการพูดเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทางภาษาที่ประกอบด้วยการฟัง การอ่าน และการเขียน และการจัดกิจกรรมคำคล้องจองไม่เพียงแต่พัฒนาพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนควบคู่กันไปด้วย
3. การจัดกิจกรรมคำคล้องจองที่สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย คือ จัดโดยยึดเด็กเป็นสำคัญ ด้วยสื่อที่เหมาะสมและสวยงาม ครูเป็นผู้คอยกระตุ้น สนับสนุนและให้กำลังใจ ทำให้เด็กมีความสุขที่จะร่วมกิจกรรมส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาพฤติกรรมทางการพูดควบคู่กับความสนุกสนาน
4. บทบาทครูในการจัดกิจกรรมคำคล้องจองเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะสนับสนุนให้เด็กอยากร่วมกิจกรรม โดยการเป็นผู้นำการจัดกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน มั่นยำกับลำดับขั้นการจัดกิจกรรม และ เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมกับกิจกรรมให้มากที่สุด
5. รูปแบบการจัดกิจกรรมคำคล้องจองที่หลากหลายรูปแบบทำให้เด็กสนุก และ ตื่นเต้นกับการร่วมกิจกรรม
6. การจัดกิจกรรมที่สนับสนุนให้เด็กแสดงความสามารถทั้งแบบกลุ่มและแบบรายบุคคลส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการด้านการเป็นผู้นำและผู้ตามได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. คำคล้องจองสามารถนำมาปรับปรุงใช้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กได้หลายวิธี เช่น การนำคำคล้องจองมาจัดทำเป็นแผ่นภาพคำคล้องจองที่มีภาพประกอบคำที่สวยงาม
2. การจัดทำแผ่นภาพคำคล้องจองที่ถูกต้องนอกจากใช้จัดกิจกรรมแล้วเมื่อนำมาติดที่มุมภาษายังเป็นสื่อที่ดีให้เด็กเข้าไปศึกษาเพิ่มเติม
3. การเลือกคำคล้องจองมาใช้กับเด็กควรเลือกที่มีเนื้อหาใกล้ตัวเด็กเพราะเด็กจะสนใจมากกว่าคำคล้องจองที่มีเนื้อหาไกลตัว ใช้คำศัพท์ยากและมีเนื้อหาที่ยาวเกินไป
4. การแบ่งวรรคตอนในการพูดคำคล้องจองเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากเป็นสิ่งที่จะทำให้เด็กสนุกสนาน จำง่าย เมื่อพบคำคล้องจองอื่นๆ เด็กจะสร้างจังหวะของตนเองและทำให้การพูดคำคล้องจองง่ายขึ้นและจำได้เร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทักษะทางภาษาในด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการฟัง การอ่าน และการเขียน ผ่านกิจกรรมคำคล้องจอง
2. ควรจัดกิจกรรมคำคล้องจอง กับเด็กเล็กชั้นนริบาล เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ให้เด็กมีความพร้อมทั้งทักษะการฟัง การพูด เพื่อเป็นพื้นฐานการอ่านและการเขียนต่อไป
3. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยในตัวแปรอื่น ๆ เช่น การเล่นบทบาทสมมติ การเล่านิทาน เพลง ประสิทธิภาพแบบปฏิบัติการทดลอง ประกอบอาหาร เป็นต้น
4. ควรศึกษาผลของการจัดกิจกรรมคำคล้องจองที่สัมพันธ์กับพัฒนาการทางด้านอารมณ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2540 ก.). คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 3-6 ปี). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2540ข). แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กาญจนา สุวรรณธาร. (2537). ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นเสรีสร้างที่ครูมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กิฟลี วรรณจิณี. (2535). การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์ กับการใช้แบบฝึกแบบปกติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). เอกสารคำสอน การศึกษาสำหรับผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ. เจริญรัตน์ เรืองแก้ว. (2547). คำคล้องจอง. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- จอห์น บี ทอมสัน และคณะ, วิเศษฐ์ วัชวิญญู (แปล). (2546). เด็กตามธรรมชาติ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท แปลนพรินต์ จำกัด.
- จิระประภา บุญนิธย์ ละออ ชูติกร และ ศรีสมบัติ เทพกาญจนา. (2544). ภาษาพาสนก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ วี อินเตอร์ พรินท์.
- จิระประภา บุญนิธย์ และคณะ. (2546). ภาษาพาสนก. กรุงเทพฯ : วี อินเตอร์ พรินท์
- จุฑา สุขใส. (2545). ผลของการจัดกิจกรรมท่องคำคล้องจองแบบมีความหมายที่มีต่อพัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฬารัตน์ อินุพัฒน์. (2543). พัฒนาการทางภาษาพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นบล็อก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉลองรัฐ อินทรีย์. (2522). อิทธิพลของสิ่งต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- ฉันทนา ภาคบงกช. (2532). เอกสารประกอบการศึกษาวิชา ปว. 541 การศึกษาผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณรงค์ ทองปาน. (2526). การสร้างหนังสือสำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ.
- ดวงเดือน ศาสตรภักษ์. (2529). การเปรียบเทียบบทกวีพัฒนาการเด็ก. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- นางเยาว์ คลีกคล้าย. (2543). *การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก*. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2544). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2536). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- นิรมล ช่างวัฒนชัย. (2541). *เทคนิคการสอนศิลปะภาษาและวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- บันลือ พฤษะวัน. (2518). *แนวการสอนสำเร็จรูปคู่มือการสอน ป. 1 และเด็กแรกเรียน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- บุญเชิด ภิญโญนนท์พงษ์. (2526). *การทดสอบแบบอิงเกณฑ์ : แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจมาศ พระธานี. (2538). *ความผิดปกติทางการพูดและภาษา*. ขอนแก่น : ภาควิชาโสต คอ นาสิกларังษัทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2540). *วรรณกรรมกับเด็ก*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ประพจน์ อัครวิรุฬหการ. (2540). *หนังสือและเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ปราณี เชียงทอง. (2536). *วรรณกรรมสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เปลื้อง ณ นคร. (2540). *ภาษาวรรณนา วิวัฒนาการและวิบัติของภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : ขาวฟ้า.
- พรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช. (2543). "มิติใหม่ในการสอนอาชยานไทย", ใน *ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*. หน้า 127 – 139. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ. (2533). *ปฐมวัยศึกษา : กิจกรรมและสื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการและการเรียนรู้*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พัชรี เจตนเจริญรักษ์. (2537). *ความสนใจในการรับรู้ของเด็กปฐมวัยจากการใช้เทคนิคการเตรียมเด็กให้สงบ (การเก็บเด็ก)*. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี สอนแก้ว. (2536). *เอกสารการสอนประกอบวิชา 2173107 จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. บริษัทสำนักพิมพ์ ดวงกมล จำกัด.
- พัฒนา ชัยพงศ์. (2535). "การเตรียมเด็กให้สงบ," ใน *เอกสารประกอบการอบรม*. หน้า 8 – 12. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ไพเราะ พุ่มมัน. (2544). *การพัฒนาคุณภาพนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาสู่ผลงานทางวิชาการ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
- ภรณ์ คุรุทันะ. (2542). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2543). *เรียนรู้ภาษาสร้างสรรค์ปัญญา (Whole Language Approach) บทสัมภาษณ์คณาจารย์ไทย*. ชมรมไทย – ออสเตรเลีย, มูลนิธิ. กรุงเทพฯ : ถ่ายเอกสาร
- ภิญโญ สาธร. (2525). *การบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สาขาวิชาภาษาไทย. (2538). *การใช้ภาษาไทย 1*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยฯ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2525). "สื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา". ใน *เอกสารการสอนชุดที่ 1 – 7*.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- มาณวิกา ผลพิรุฬห์. (2533). *ความสามารถในการเล่าเหตุการณ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสอนโดยใช้
ทักษะพื้นฐานละครสร้างสรรคกับการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542 ก). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- _____. (2542 ข). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- รังสรรค์ จันต๊ะ. (2541). *เอกสารประกอบการสอนวิชา ศท ๑๓๐ ภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ :
นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ละออ ชูติกร. (2547, กุมภาพันธ์). *Kids and School*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 44. กรุงเทพฯ.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วรธิดา อุดมสม. (ม.ป.ป.). *เจ้าสาวบนดวงจันทร์*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วรรณิ์ โสมประยูร. (2539). *การสอนภาษาไทยระดับประถมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช
- ศรียา นิยมธรรม และ ประภัสร นิยมธรรม. (2541). *พัฒนาการทางภาษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย เล่ม 1 แนวคิดเชิงทฤษฎี – วัยเด็กตอน
กลาง*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิริมาศ แก้วเจริญวงศ์. (2541). *สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็ก
ปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สนอง สุทธาอามาตย์. (2545). *ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
เสริมประสบการณ์โดยการประกอบอาหาร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สถิรนันท์ อยู่ทองแก้ว. (2541). *ทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการสรุปกิจกรรมในวงกลมโดยใช้
เทคนิคการสร้างสมุดเล่มใหญ่*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย.
- สมาพร สามเตี้ย. (2545). *พัฒนาการทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยการเล่นเกม
ทางภาษา*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2529). *เอกสารชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถม
ศึกษา หน่วยที่ 7 และหน่วยที่ 10*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทย : ตามแนวการเรียนรู้ ภาษารวมชาติแบบองค์รวม*. กรุงเทพฯ : พริกหวาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2544). *แนวคิดและประสบการณ์การจัดการศึกษาที่ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุดในสหรัฐอเมริกา*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2542). *รายงานการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางบ้านกับความสามารถด้านสติปัญญาของเด็กอายุ 4 – 7 ปี*. กรุงเทพฯ : สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุริวงศ์ พงศ์ไพบูลย์. (2542). *วิเคราะห์สารคดี เพลงกล่อมเด็กภาคใต้*. สงขลา : โครงการฝ่ายวิจัย สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.
- สุภาวดี ศรีวรรณะ. (2542). *พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยและวิธีการส่งเสริม*. นครสวรรค์ : เจ. กรุป แอดเวอร์ไทซิ่ง/อินทนนท์การพิมพ์.
- สมนา พานิช. (2531). *การเตรียมความพร้อมเด็กเล็ก*. โรงเรียนชุมชนเมืองราชบุรี.
- สุมพร เจ-ไพบูลย์. (2544). *ทำอย่างไรเด็กจึงจะภูมิใจในตนเอง และมีความสุข*. กรุงเทพฯ : ไทยเจริญการพิมพ์.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษา หลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อารี พันธุ์ณี. (ม.ป.ป.). *จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน*. กรุงเทพฯ : บริษัท ตันอ้อ 1999 จำกัด.
- Armstrong, C. (1960, December). *Bush School Language Project Maryvale and Napperby School Southern Directorate An Appraisal*.
- Burry – Stock, Judith and other. (1996). "Rater Agreement Indexes for Performance Assessment" *Educational and Psychological Measurement*. 52 (6) : 256.
- Downing, J., & Thackrey, D. (1971). *Reading Readiness*. London : University of London Press.
- Fisher, R. (1992). *Teaching children to think*. Great Britain : Simon and Schuster Education.
- Gilmore, Susan Elizabeth. (1997). "The Relation of Oral Storytelling Ability to Certain Normally," *Dissertation Abstracts International – A*. (CD – ROM). 58 (7) : 1998, January. Available : UMI ; Dissertation Abstracts (1999).
- Jakiel S.J. (1971, June), "An Analysis of Popular Ninth Grade Literature Anthologies with Respect to Sketched objective for the Study of Literature in the Ninth Grade," *Dissertation Abstracts International*. 31 (6) : 6279-A.
- Johnston, Callum Barnett. (1995). "Interactive Storybook Software and kindergarten Children : The Effect on Verbal Ability and Emergent Storybook Reading Behaviors," *Dissertation Abstracts International – A*. (CD-ROM). 56 (11) : 1996, May. Available : Umi ; Dissertation Abstract (1999).
- Templin, M.C. (1957). *Center Language Skills in Children*. Minnesota : University of Minnesota.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- คู่มือแผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง
- แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง
- คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดและเกณฑ์การให้คะแนนของเด็กปฐมวัย
- ตัวอย่างการบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

คู่มือแผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง

คำชี้แจง

กิจกรรมคำคล้องจอง เป็นกิจกรรมที่ครูจัดให้กับเด็ก โดยมีสื่อเป็นแผนภาพคำคล้องจองที่มีเนื้อหาสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ปกติ และ คำคล้องจองที่ไม่สัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้ แต่มีเนื้อหาใกล้ตัวเด็ก การจัดกิจกรรมคำคล้องจองจัดเป็น 3 รูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบมีจุดเน้นที่ต่างกันดังนี้

รูปแบบที่ 1 จัดกิจกรรมในวันที่ 1 กิจกรรมเน้นให้เด็กคิด พูดและอธิบายความหมายของคำ ประโยค และความหมายของคำคล้องจอง ดังตัวอย่าง

1. ชี้นำ

- นำแผนภาพคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้นปฏิบัติการ

พูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอ 1 รอบพร้อมกับชี้คำในแผนภาพ

คำคล้องจอง

- ให้เด็กพูดตามที่ละวรรคจนจบ
- สนทนาและสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำที่ปรากฏใน

คำคล้องจอง

- สนทนาและสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของประโยคที่ปรากฏ

ในคำคล้องจอง

- สนทนาและสนับสนุนให้เด็ก แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำคล้องจอง

3. ขั้นสรุป

- ร่วมกันพูดคำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

หมายเหตุ : * นำแผนภาพคำคล้องจองติดไว้ในศูนย์ภาษา ตามจินตนาการ

รูปแบบที่ 2 จัดกิจกรรมในวันที่ 2 กิจกรรมเน้นการพูดคำคล้องจองผ่านการเล่นเกมน ดังตัวอย่าง

1. ชี้นำ

- นำแผนภาพคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตา
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้นปฏิบัติการ

- พูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอให้เด็กฟัง 1 รอบ พร้อมกับชี้คำ

ในแผนภาพคำคล้องจอง

- ให้เด็กพูดตามที่ละวรรคจนจบ
- เล่นเกมจากคำคล้องจอง เช่น เกมจากคำคล้องจอง “ร่างกายของฉัน”

1. เด็กนั่งเป็นวงกลม

2. เด็กคนที่ 1 พูดคำคล้องจองวรรคที่ 1 “นี่คือ ผม” เด็กคนที่ 2 พูด คำคล้องจองวรรคที่ 2

“นี่คือหน้าผาก” ต่อไปเรื่อย ๆ จนจบ โดยเด็กสามารถดูคำคล้องจองในแผนภาพคำคล้องจองได้

3. เล่นเกมจากคำคล้องจองซ้ำ 2-3 รอบ

- เด็กแสดงความคิดเห็นจากการเล่นเกมคำคล้องจอง

3. ขั้นสรุป

- ร่วมกันพูดคำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

หมายเหตุ : นำแผ่นภาพคำคล้องจองติดไว้ที่ศูนย์ภาษา

รูปแบบที่ 3 จัดกิจกรรมในวันที่ 3 กิจกรรม ดังตัวอย่าง

1. ขั้นนำ

- นำแผ่นภาพคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- สันทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้นปฏิบัติการ

- ร่วมกันพูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอพร้อมชี้คำในแผ่นภาพ

คำคล้องจอง

- แบ่งกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาที่ครูถาม เช่น

คำคล้องจองร่างกายของฉัน

นี่คือผม

นี่คือหน้าผาก

นี่คือปาก

นี่คือลูกตา

นี่คือขา

นี่คือแขน

อันแบนแบน

เขาเรียกสะโพก

เอาไวโยก

แฮมบ้า แฮมบ้า

- ครูตั้งคำถามว่า เด็กคิดว่า แฮมบ้า แฮมบ้า แปลว่าอะไร? เพราะเหตุใด
- เด็ก ๆ จะแสดงท่าทางประกอบคำว่า แฮมบ้า แฮมบ้า อย่างไร? เพราะเหตุใด
- เด็กร่วมปรึกษากายในกลุ่มและออกมานำเสนอหน้าห้องจนครบทุกกลุ่ม

3. ขั้นสรุป

- ร่วมกันพูดคำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

หมายเหตุ : นำแผ่นภาพคำคล้องจองติดไว้ที่ศูนย์ภาษา

บทบาทครู

1. เตรียมแผ่นภาพคำคล้องจองที่ถูกต้องสวยงาม
2. อธิบาย และสร้างข้อตกลงกับเด็กในการร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง
3. กระตุ้นให้เด็กร่วมกิจกรรมตามจุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมแต่ละวันอย่างเป็นกันเอง

กระตือรือร้น และสนุกสนาน

4. ร่วมกับเด็กสรุปสิ่งที่เด็กได้รับจากการร่วมกิจกรรม

เวลาในการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมคำคล้องจองใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที

ข้อเสนอแนะ

เมื่อสิ้นสุดกิจกรรมคำคล้องจองครูควรนำแผนภาพคำคล้องจองติดไว้ที่มุมภาษา เพื่อให้เด็กที่สนใจนำไปศึกษา และถ้าเด็กคนใดต้องการคำอธิบายเพิ่มเติมครูควรเข้าไปอธิบายพร้อมมอบหมายกิจกรรมให้เด็กทำเพิ่มเติม

แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง (สัปดาห์ที่ 1)

ชื่อกิจกรรม “ร่างกายของฉันวันที่ 1”

จุดมุ่งหมาย

พัฒนาทักษะการคิด พูดและอธิบายความหมายของคำ ประโยค และความหมายของคำคล้องจอง

1. บอกความหมายของคำ และประโยคที่อยู่ในคำคล้องจองได้
2. บอกความหมายของคำคล้องจอง “ร่างกายของฉัน” ได้
3. สนุกสนานกับการร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง

เนื้อหา

คำคล้องจองร่างกายของฉัน

ผู้แต่ง

ไม่ทราบนามผู้แต่ง

นี่ คือ ผม	นี่ คือ หน้าผาก
นี่ คือ ปาก	นี่ คือ ลูกตา
นี่ คือ ขา	นี่ คือ หัวไหล่
ยื่น ออกไป	เขา เรียกว่า แขน
อัน แบน แบน	เขา เรียก สะโพก
เอา ไว้ โยก	แซมบ้า แซมบ้า

กิจกรรม

1. ขั้นนำ

- สนทนากับเด็กและนำแผ่นภาพคำคล้องจองติดในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้นปฏิบัติ

- พูตกำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะสม่ำเสมอให้เด็กฟัง 1 รอบ พร้อม

กับชี้คำในแผ่นภาพคำคล้องจอง

- ให้เด็กพูดตามครูที่ละวรรค จนจบ
- สนทนา และสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำที่อยู่ใน

คำคล้องจอง

- สนทนาและสนับสนุนให้เด็ก แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของประโยคที่อยู่ใน

ในคำคล้องจอง

- สนทนาและสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำคล้องจอง

3. ขั้นสรุป

- 3.1 ร่วมกันพูตกำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง (สัปดาห์ที่ 1)

ชื่อกิจกรรม “ร่างกายของฉันวันที่ 2”

จุดมุ่งหมาย

พัฒนาการพูด คำคล้องจองผ่านการเล่นเกม

1. พูดคำคล้องจอง “ร่างกายของฉันได้”
2. พูดแสดงความคิดเห็นจากการเล่นเกมได้
3. ฝึกการเล่นร่วมกับผู้อื่นโดยการเคารพ และปฏิบัติตามข้อตกลงของกิจกรรมได้

เนื้อหา

คำคล้องจองร่างกายของฉัน

ผู้แต่ง

ไม่ทราบนามผู้แต่ง

นี่ คือ ผม	นี่ คือ หน้าผาก
นี่ คือ ปาก	นี่ คือ ลูกตา
นี่ คือ ขา	นี่ คือ หัวไหล่
ยื่น ออกไป	เขา เรียกว่า แขน
อัน แบน แบน	เขา เรียก สะโพก
เอา ไว้ โยก	แซมบ้า แซมบ้า

กิจกรรม

1. ขั้นนำ

- สนทนากับเด็กและนำเสนอภาพคำคล้องจองติดในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้นปฏิบัติ

- พูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะสม่ำเสมอให้เด็กฟัง 1 รอบ พร้อมกับ

ชี้คำในแผนภาพคำคล้องจอง

- เล่นเกมจากคำคล้องจองโดยครูอธิบายกติกาของเกม
 1. เด็กนั่งเป็นวงกลม
 2. เด็กคนที่ 1 พูดคำคล้องจองวรรคที่ 1 (นี่คือผม)
 3. เด็กคนที่ 2 พูดคำคล้องจองวรรคที่ 2 (นี่คือหน้าผาก)
 4. เด็กคนที่ 3 พูดคำคล้องจองวรรคที่ 3 (นี่คือปาก)
 5. เล่นต่อจนจบโดยเด็กสามารถดูคำคล้องจองในแผนคำคล้องจองได้

- เล่นเกมคำคล้องจอง ซ้ำ 2- 3 รอบ
- เด็กแสดงความคิดเห็นจากการเล่นเกมคำคล้องจอง

3. ขั้นสรุป

ร่วมกันพูดคำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

สื่อ

แผ่นภาพคำคล้องจอง “ร่างกายของฉัน”

ประเมินผล

สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางการพูดในแบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ : นำแผ่นภาพคำคล้องจองติดไว้ที่ศูนย์ภาษา เพื่อให้เด็กที่สนใจเข้าไปดูได้สะดวก

แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง (สัปดาห์ที่ 1)

ชื่อกิจกรรม “ร่างกายของฉันวันที่ 3”

จุดมุ่งหมาย

พัฒนาการพูดผ่านการทำงานกลุ่มกับเพื่อน

1. พูดและแสดงความคิดเห็นของตนเองให้ผู้อื่นฟังได้
2. ทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้
3. พูดและปฏิบัติกับเพื่อนด้วยกิริยาที่เหมาะสม

เนื้อหา

คำคล้องจองร่างกายของฉัน

ผู้แต่ง

ไม่ทราบนามผู้แต่ง

นี่ คือ ผม	นี่ คือ หน้าผาก
นี่ คือ ปาก	นี่ คือ ลูกตา
นี่ คือ ขา	นี่ คือ หัวไหล่
ยื่น ออกไป	เขา เรียกว่า แขน
อัน แบน แบน	เขา เรียก สะโพก
เอา ไว้ โยก	แขนง้า แขนง้า

กิจกรรม

1. ขั้นนำ

- นำแผนภาพคำคล้องจองมาติดไว้ในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้นปฏิบัติ

- พูดคำคล้องจองร่วมกับเด็กด้วยเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอ พร้อมกับชี้คำ

ในแผนภาพคำคล้องจอง

- อธิบายกิจกรรมจากคำคล้องจอง
 1. แบ่งกลุ่มตามความสนใจ เพื่อร่วมกัน แก้ปัญหาที่ครูตั้งขึ้น
 2. ครูบอกคำถามกับเด็กโดยให้เด็ก ๆ แต่ละกลุ่มร่วมปรึกษาถึงความหมายของคำ “แขนง้า แขนง้า” เด็ก ๆ คิดว่า “แขนง้า แขนง้า” แปลว่าอะไร ? เพราะเหตุใด?

- คิดทำทางประกอบการทำ “แขนง้า แขนง้า” พร้อมบอกเหตุผลประกอบการคิด

ทำทาง

- เด็กร่วมปรึกษาภายในกลุ่มและออกมา แสดงท่าเต้นหน้าห้อง เหตุผลประกอบ

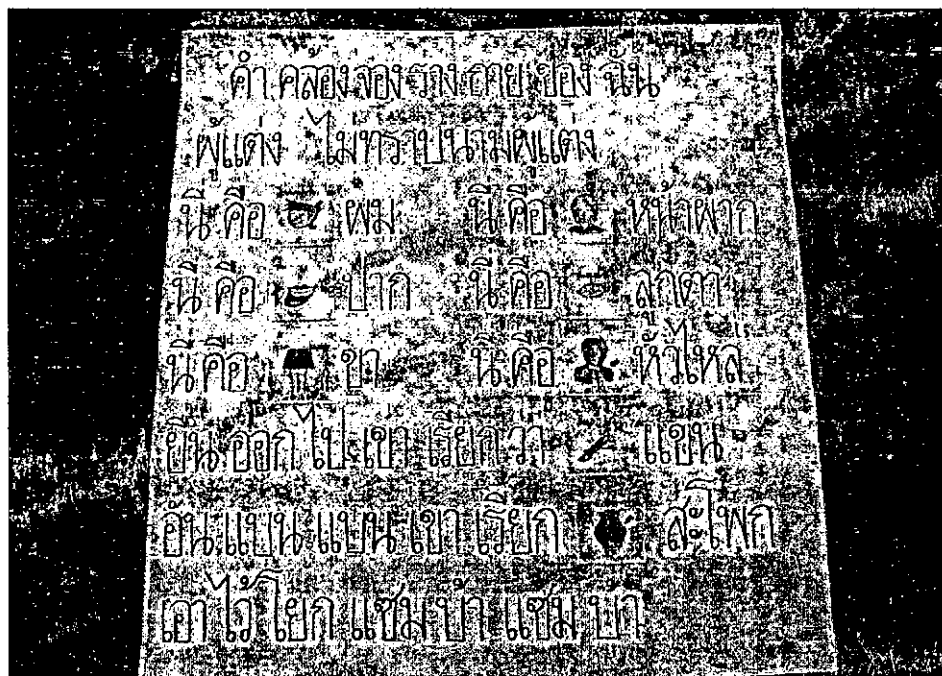
จนครบทุกกลุ่ม

3. บัณฑิตรูป

ร่วมกันพูดคำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

สื่อ

แผ่นภาพคำคล้องจอง "ร่างกายของฉัน"

ประเมินผล

สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางการพูดในแบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ : นำแผ่นภาพคำคล้องจองติดไว้ที่ศูนย์ เพื่อให้เด็กที่สนใจเข้าไปดูได้สะดวก

แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง (สัปดาห์ที่ 2)

ชื่อกิจกรรม “นิ้วมือของฉัน” วันที่ 1

จุดมุ่งหมาย

พัฒนาทักษะการคิด พูดและอธิบายความหมายของคำ ประโยค และความหมายของคำคล้องจอง

1. บอกความหมายของคำ และประโยคที่อยู่ในคำคล้องจองได้
2. บอกความหมายของคำคล้อง “นิ้วมือของฉัน” ได้
3. สนุกสนานกับการร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง

เนื้อหา

คำคล้องจองนิ้วมือของฉัน

ผู้แต่ง

ฐะปณีย์ นาครทรรพ

นิ้วมือ	ของฉัน	เรียงกัน	เป็นแถว
ฉันนับ	ดูแล้ว	สิบนิ้ว	พอดี
นิ้วมือ	ของฉัน	เคลื่อนไหว	ได้คล่อง
หยิบฉวย	จับต้อง	ว่องไว	ด้วยดี
พนมมือ	ก็ได้	ไหวสวย	ทุกที
ขี้เล็บ	ไม่มี	สะอาด	ดีจริง

กิจกรรม

1. ชื่นหน้า

- 1.1 นำคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- 1.2 สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้นปฏิบัติการ

- พูตกาลคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะสม่ำเสมอให้เด็กฟัง 1 รอบพร้อมกับชี้คำ

ในแผนภาพคำคล้องจอง

- ให้เด็กพูดตามที่ละวรรคจนจบคำคล้องจอง
- สนทนาและสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำ และประโยค

ที่ปรากฏในคำคล้องจอง

- สนทนาและสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของคำคล้องจอง

3. ขั้นสรุป

- ร่วมกันพูตกาลคล้องจอง “นิ้วมือของฉัน” อีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตาม

จินตนาการ

สื่อ

- แผ่นภาพคำคล้องจอง “นิ้วมือของฉัน”

ประเมินผล

สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางการพูดในแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ : นำแผ่นภาพคำคล้องจองติดที่ศูนย์ภาษา

แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง (สัปดาห์ที่ 2)

ชื่อกิจกรรม "นิ้วมือของฉัน" วันที่ 2

จุดมุ่งหมาย

พัฒนาการพูด คำคล้องจอง ผ่านการเล่นเกม

1. พูดคำคล้องจองได้
2. แสดงความคิดเห็นจากการเล่นเกมได้
3. ฝึกการเล่นร่วมกับผู้อื่นโดยการเคารพ และปฏิบัติตามข้อตกลงของกิจกรรม

เนื้อหา

คำคล้องจองนิ้วมือของฉัน

ผู้แต่ง

ฐะปณีย์ นาคทรพรพ

นิ้วมือ	ของฉัน	เรียงกัน	เป็นแถว
ฉันนับ	ดูแล้ว	สิบนิ้ว	พอดี
นิ้วมือ	ของฉัน	เคลื่อนไหว	ได้คล่อง
หยิบฉวย	จับต้อง	ว่องไว	ด้วยดี
พนมมือ	ก็ได้	ไหวสวย	ทุกที
ชี้เล็บ	ไม่มี	สะอาด	ดีจริง

กิจกรรม

1. บินนำ

- นำคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. บินปฏิบัติการ

- พูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะสม่ำเสมอให้เด็กฟัง 1 รอบพร้อมกับชี้คำ

ในแผนภาพคำคล้องจอง

- ให้เด็กพูดตามที่ละครจบนจบ
- เล่นเกมนิ้วมือของฉัน

1. แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเริ่มพูดคำคล้องจองในวรรคแรกขณะพูดให้เด็กย้ำ

เท้าตามจังหวะที่พูด

2. กลุ่มที่ 2 พูดคำคล้องจองในวรรคที่ 2 ขณะพูดให้เด็กตบตักตามจังหวะที่พูด

3. เล่นสลับจนจบคำคล้องจอง

4. เล่น เกม ชั่ว 2-3 รอบ ตามความสนใจของเด็กโดยอาจเปลี่ยนท่าจากตบตักย้ำเท้า

เป็นท่าอื่นในรอบต่อไป เช่น ตบมือ ตบไหล่

- ครูและเด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเล่นเกม

3. ขั้นสรุป

- ร่วมกันพูดคำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบ

สื่อ

- แผ่นภาพคำคล้องจอง “นิ้วมือของฉัน”
- เกมนิ้วมือของฉัน

ประเมินผล

สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางการพูดในแบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ : แผ่นภาพคำคล้องจองติดที่ศูนย์ภาษา

แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง (สัปดาห์ที่ 2)

ชื่อกิจกรรม “นิ้วมือของฉัน” วันที่ 3

จุดมุ่งหมาย

พัฒนาการพูดผ่านการทำงานกลุ่มกับเพื่อน

1. ตอบคำถามพร้อมอธิบายเหตุผลประกอบได้
2. ทำงานร่วมกับเพื่อนได้
3. พูดและปฏิบัติกับเพื่อนด้วยกิริยาที่เหมาะสม

เนื้อหา

คำคล้องจองนิ้วมือของฉัน

ผู้แต่ง

ฐปนีย์ นาครทรรพ

นิ้วมือ	ของฉัน	เรียงกัน	เป็นแถว
ฉันนับ	ดูแล้ว	สิบนิ้ว	พอดี
นิ้วมือ	ของฉัน	เคลื่อนไหว	ได้คล่อง
หยิบฉวย	จับต้อง	ว่องไว	ด้วยดี
พนมมือ	ก็ได้	ไหวสวย	ทุกที
ชี้เล็บ	ไม่มี	สะอาด	ดีจริง

กิจกรรม

1. ชื่นหน้า

- นำแผนภาพคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ชื่นปฏิบัติการ

- ร่วมกันพูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะสม่ำเสมอพร้อมชี้คำในแผนภาพคำคล้องจอง
- ให้เด็กหาประโยค “ชี้เล็บไม่มีสะอาดดีจริง” ที่อยู่ในคำคล้องจอง เมื่อเด็กหาพบคุณครูชมเชย และร่วมกันอ่าน
 - ครูตั้งคำถามว่า “ถ้าต้องการไม่ให้เล็บมือมีชี้เล็บเด็กๆ จะทำอย่างไร? เพราะเหตุใด?”
 - อธิบายขั้นตอนการทำงานเพื่อตอบคำถามดังกล่าวโดย
 1. แบ่งกลุ่มเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม
 2. สมาชิกในกลุ่มปรึกษากันว่ามีวิธีการใดบ้างที่จะทำให้ชี้เล็บไม่มี และเพราะเหตุใดโดยคิดวิธีการให้ได้มากที่สุด

3. นำเสนอวิธีที่จะทำให้ข้อเล็บไม่มีจากภาพวาดที่สมาชิกในกลุ่มร่วมกันคิดและร่วมกันทำ ทั้ง 2 กลุ่ม
4. นำเสนอวิธีการที่จะทำให้ข้อเล็บไม่มีจากภาพวาดที่สมาชิกในกลุ่มร่วมกันคิด และร่วมกันทำ ทั้ง 2 กลุ่ม

3. ขั้สรุป

ร่วมกันพูดคำคล้องจองอีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

สื่อ

- แผ่นภาพคำคล้องจอง “นิ้วมือของฉัน”
- กระดาษขนาดใหญ่ พร้อมสีเทียน หรือสีชอล์ค

ประเมินผล

สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางการพูดในแบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ : แผ่นภาพคำคล้องจองติดที่ศูนย์ภาษา

แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง (สัปดาห์ที่ 3)

ชื่อกิจกรรม คำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว” วันที่ 1

จุดมุ่งหมาย

พัฒนาทักษะการคิด พูด และอธิบายความหมายของคำ ประโยค และความหมายของคำคล้องจอง

1. บอกความหมายของคำ และประโยคที่อยู่ในคำคล้องจองได้
2. บอกความหมายของคำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว” ได้
3. สนุกสนานกับการร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง

เนื้อหา คำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว”

ผู้แต่ง

พรใจ สารยศ

นิวโป้ง ตัวใหญ่ มีใบ หน้า ยิ้ม
 นิวซี่ จิ้มลิ้ม ยิ้ม สวย กว่า ใคร
 นิวกลาง ชอบ โกรธ ชอบ โทะษ ใคร ใคร
 นิวนาง ร้องไห้ นิวก้อย เกเร

กิจกรรม

1. บั๊หน้า

- นำคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. บั๊ปฏิบัติ

- พูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะสม่ำเสมอให้เด็กฟัง 1 รอบ พร้อมกับ

ชี้คำในแผ่นภาพคำคล้องจอง

- ให้เด็กพูดตามที่ละวรรค จนจบคำคล้องจอง
- สนทนา และสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยคและความหมายของคำ

คล้องจอง

1. คำคล้องจองที่เด็กๆ พูดจบกล่าวถึงอะไร ? เด็กๆ ทราบได้อย่างไร?
2. ให้เด็กอธิบายความหมายของคำ “ใบหน้ายิ้ม” “จิ้มลิ้ม” “ยิ้มสวย” “โกรธ” “ร้องไห้”

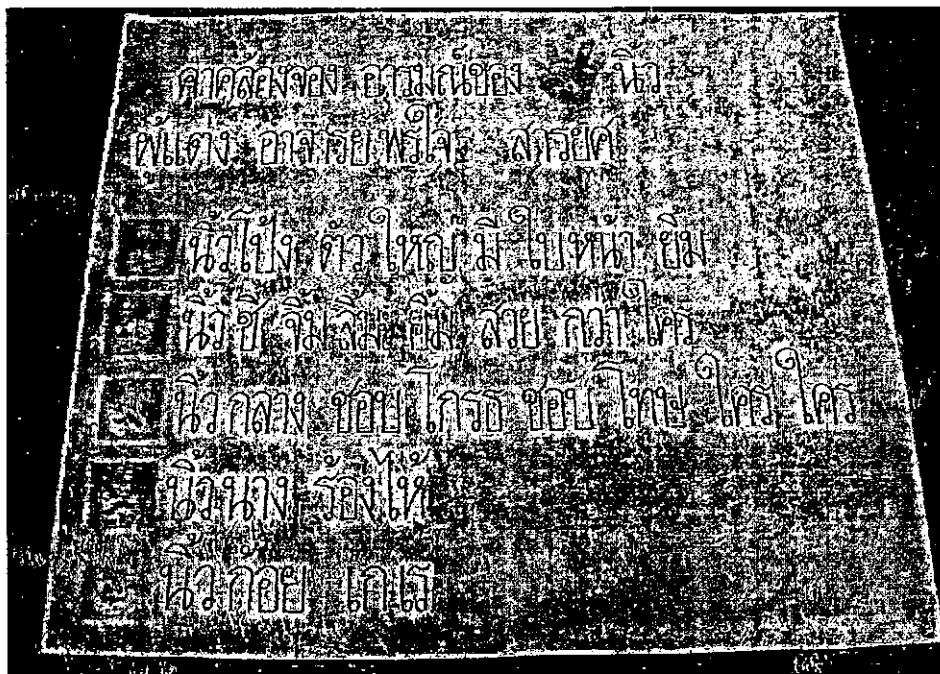
“เกเร”

3. ให้เด็กอธิบายความหมายของประโยค “นิวโป้งตัวใหญ่ มีใบหน้ายิ้ม”

“นิวซี่จิ้มลิ้มยิ้มสวยกว่าใคร” “นิวกลางชอบโกรธ ชอบโทะษใครใคร” “นิวนางร้องไห้ นิวก้อยเกเร”

3. ขั้นสรุป

ร่วมกันพูดคำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว” อีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ
สื่อ ผ่านภาพคำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว”

ประเมินผล

สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางการพูดในแบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ : ผ่านภาพคำคล้องจองติดที่ศูนย์ภาษา

แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง (สัปดาห์ที่ 3)

ชื่อกิจกรรม คำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว” วันที่ 2

จุดมุ่งหมาย

พัฒนาการพูด คำคล้องจองผ่านการเล่นเกม

1. บอกความหมายของคำ และประโยคที่อยู่ในคำคล้องจองได้
2. บอกความหมายของคำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว” ได้
3. สนุกสนานกับการร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง

เนื้อหา

คำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว”

ผู้แต่ง

พรใจ สารยศ

นิวโป่ง ตัวใหญ่ มีใบ หน้า ยิ้ม
นิวซี จิ้มลิ้ม ยิ้ม สวย กว่า ใคร
นิวกลาง ชอบ โกรธ ชอบ โทษ ใคร ใคร
นิวนาง ร้องไห้ นิวก้อย เกเร

กิจกรรม

1. ขั้่นนำ

- นำคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้่นปฏิบัติ

- พูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะสม่ำเสมอให้เด็กฟัง 1 รอบ พร้อมกับ

ชี้คำในแผ่นภาพคำคล้องจอง

- ให้เด็กพูดตามที่สรวรรค จนจบ
- เล่นเกม อารมณ์ของนิว

1. แบ่งเด็ก เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก เริ่มพูดคำคล้องจองในวรรคแรกขณะพูดให้เด็กย้ำ

เท่าตามจังหวะที่พูด

2. กลุ่มที่ 2 พูดคำคล้องจองในวรรคที่ 2 ขณะพูดให้เด็กตบตักตามจังหวะที่พูด

เล่นสลับกับกลุ่มแรกจนจบคำคล้องจอง

3. เล่น เกมซ้ำ 2-3 รอบตามความสนใจของเด็ก โดยอาจเปลี่ยนท่าจากตบตัก

ย้ำเท่า เป็นทำอื่นในรอบต่อไป เช่น ตบมือ ตบไหล่

- เด็กร่วมกัน แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเล่นเกม

3. ขั้นสรุป

ร่วมกันพูดคำคล้องจอง “อารมณ์ของนิ้ว” อีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบจินตนาการ

สื่อ

- แผนภาพคำคล้องจอง “อารมณ์ของนิ้ว”
- เกมอารมณ์ของนิ้ว

ประเมินผล

สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางการพูดในแบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ : แผนภาพคำคล้องจองติดที่ศูนย์ภาษา

แผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง (สัปดาห์ที่ 3)

ชื่อกิจกรรม คำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว” วันที่ 3

จุดมุ่งหมาย

พัฒนาการพูดผ่านการทำงานกลุ่มกับเพื่อน

1. แต่งประโยคที่สอดคล้องกับเพื่อน เพื่อแต่งนิทานเรื่อง “นิวก้อยเกเร” ได้
2. ทำงานกลุ่มกับเพื่อนได้
3. พูดและปฏิบัติกับเพื่อนด้วยกิริยาที่เหมาะสม

เนื้อหา คำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว”

ผู้แต่ง

พรใจ สารยศ

นิวโป้ง ตัวใหญ่ มีใบ หน้า ยิ้ม
นิวซี่ จิ้มลิ้ม ยิ้ม สวย กว่า ใคร
นิวกลาง ชอบ โกรธ ชอบ โทษ ใคร ใคร
นิวนาง ร้องไห้ นิวก้อย เกเร

กิจกรรม

3. ขั้หน้า

- นำคำคล้องจองติดให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก
- สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง

2. ขั้ปฏิบัติการ

- ร่วมกันพูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจนและมีจังหวะสม่ำเสมอพร้อมกับชี้คำในแผนภาพคำคล้องจอง

- ครูและเด็กช่วยกันแต่งนิทานเรื่อง “นิวก้อยเกเร” โดยเด็ก ๆ แต่ละคนจะช่วยกันแต่งคนละประโยค และครูเขียนเรื่องที่เด็กแต่งลงบนกระดานโดยประโยคสุดท้ายจะเป็นประโยคของครูที่แต่งให้นิทานไม่จบเรื่อง จากนั้นให้เด็กร่วมกันคิดว่าอยากให้นิทาน “นิวก้อยเกเร” จบอย่างไร

1. แบ่งเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม
2. แต่ละกลุ่มปรึกษากันว่าต้องการให้นิทานจบอย่างไร? เพราะเหตุใด?
3. วาดภาพตอนจบของนิทานลงในกระดาษ
4. นำเสนอตอนจบของนิทาน “นิวก้อยเกเร” ที่สมาชิกในกลุ่มร่วมกันคิด และร่วมกันทำ

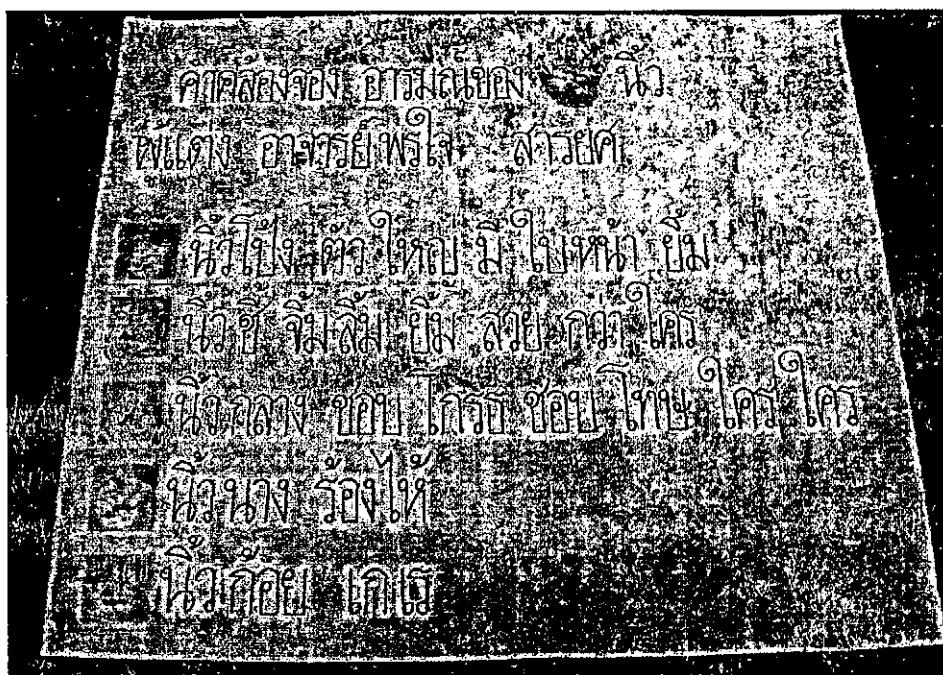
ทั้ง 2 กลุ่ม

3. ขั้นสรุป

ร่วมกันพูดคำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว” อีกครั้งพร้อมแสดงท่าทางประกอบตามจินตนาการ

สื่อ

- แผ่นภาพคำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว”
- กระดาษขนาดใหญ่พร้อมสีเทียน หรือ สีชอล์ค

ประเมินผล

สังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางการพูดในแบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

หมายเหตุ : แผ่นภาพคำคล้องจองติดที่ศูนย์ภาษา

คู่มือการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดและเกณฑ์การให้คะแนน ของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย เป็นเครื่องมือในการบันทึกพฤติกรรมทางการพูดขณะที่เด็กร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมและสังเกตด้วยสายตา ผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดตลอดเวลาที่เด็กร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง เวลา 11.00 – 11.30 น. ของทุกวันอังคาร พุธ พฤหัสบดี ตั้งรายละเอียด

1. แบบสังเกตชุดนี้ใช้เพื่อสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาล 2 อายุ (4 – 5 ขวบ) ที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสังเกตแล้วมีผู้สังเกตจำนวน 2 คน
3. แบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูด ประกอบด้วย
 - 3.1 ทักษะทางการพูด แบ่งได้ดังนี้
 - มีความมั่นใจในการพูด หมายถึง เด็กสามารถพูด ตอบคำถาม ท่องคำคล้องจอง อธิบายสิ่งต่าง ๆ ขณะร่วมกิจกรรมได้ และอธิบายสิ่งต่าง ๆ ตามความคิดโดยความสนใจของเด็กเอง
 - พูดชัดเจน หมายถึง เด็กสามารถพูดโดยใช้เสียงที่ชัดเจน มีจังหวะการพูดที่เหมาะสม ไม่ช้า ไม่เร็วจนเกินไป
 - พูดถูกต้อง หมายถึง เด็กสามารถพูด อธิบายสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้อง
 - พูดคล้อง หมายถึง เด็กสามารถพูดได้อย่างไม่ติดขัด
 - 3.2 การเข้าใจความหมาย แบ่งได้ดังนี้
 - ความหมายคำศัพท์ หมายถึง เด็ก สามารถพูดความหมายของคำที่สื่อผ่าน น้ำเสียง ได้อย่างชัดเจน โดยใช้ถ้อยคำที่รัดกุมและเหมาะสม สีหน้า ท่าทาง สีลาการพูด และแผ่นชาร์จอประกอบคำคล้องจองได้ถูกต้อง
 - ความหมายของประโยค หมายถึง เด็กสามารถบอก อธิบาย ความหมายของ ประโยคที่อยู่ในคำคล้องจองได้ถูกต้อง
 - ความหมายของคำคล้องจอง หมายถึง เด็กสามารถบอก อธิบาย ความหมายลึกซึ้งที่แฝงอยู่ในคำคล้องจองได้ถูกต้อง
 - 3.3 การใช้ภาษาพูดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ แบ่งได้ดังนี้
 - สร้างประโยค หมายถึง เด็กสามารถคิดคำ รู้จักใช้คำที่เหมาะสมเรียงเรียงเป็น ประโยคของตนเองด้วยภาษาที่สละสลวยงดงามโดยอาศัยการผูกจากคำ วลี และประโยคที่เขาได้ยิน และร่วมกิจกรรมคำคล้องจอง
 - สร้างเรื่องราว หมายถึง เด็กสามารถ พูด อธิบาย ขยายความเพื่อสื่อสารให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจโดยการพูดตามลำดับเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจน การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง และ น้ำเสียงเหมาะสมกับสถานการณ์ที่กำลังพูด

- แสดงแนวคิด หมายถึง เด็กสามารถพูด แสดงความคิดเห็นตามแนวคิดของตนเอง จากคำคล้องจองและการร่วมกิจกรรมคำคล้องจองได้

เกณฑ์การให้คะแนน

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 2 1 และ 0 ตามความหมายดังนี้

- 2 คะแนน หมายถึง เด็กแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ตามความเหมาะสมที่ให้ไว้
- 1 คะแนน หมายถึง เด็ก แสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ได้อย่างไม่สมบูรณ์ตามความเหมาะสมที่ให้ไว้
- 0 คะแนน หมายถึง เด็กไม่แสดงพฤติกรรม

การดำเนินการใช้แบบสังเกต

1. ศึกษาและทำความเข้าใจแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย และคู่มือการใช้ให้เข้าใจกระบวนการทั้งหมด เพื่อให้เกิดความเข้าใจและ นำไปใช้ได้ถูกต้อง
2. ทำการสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กก่อนการทดลองเพื่อหาข้อมูลพื้นฐาน (Baseline Data) โดยการสังเกตพฤติกรรมทางการพูดในช่วงกิจกรรมคำคล้องจอง
3. เมื่อเด็กร่วมกิจกรรมคำคล้องจองผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยดำเนินการสังเกต พฤติกรรมทางการพูดของเด็กโดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมคำคล้องจอง และสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กขณะร่วมกิจกรรมและนำข้อมูลมาบันทึกภายหลังจัดกิจกรรมคำคล้องจองเสร็จ ขณะที่ผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้บันทึกข้อมูลที่สังเกตลงในแบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดขณะเด็กร่วมกิจกรรมคำคล้องจองกับผู้วิจัย เป็นเวลา 8 สัปดาห์
4. นำผลการบันทึกพฤติกรรมทางการพูดที่เด็กแสดงออกขณะร่วมกิจกรรมมาปรึกษาร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย
5. ในการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย เมื่อเด็กมีพฤติกรรมในข้อใดให้ทำเครื่องหมาย (/) ลงในข้อพฤติกรรมนั้น

.....วัน/เดือน/ปี.....ครั้งที่.....เวลา.....น.

หมายเหตุ 0, 1, 2 หมายถึง ระดับคะแนนที่เด็กแสดงพฤติกรรมทางอารมณ์ค่าลดลง โดยใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องคะแนนความเข้าใจ พร้อมทั้งบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนา
ความในช่องหมายเหตุ

แบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

วันที่ 10 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547 เวลา 11.00 - 11.30 น.

กิจกรรมคำคล้องจอง “เรื่อง ร่างกายของฉัน”

- ครู : นำแผ่นภาพคำคล้องจอง มาติดบนกระดานในระดับสายตาเด็ก เด็กให้ความสนใจ จำ ชี้ให้ ปันดู จำพูดว่า มีตา มีปากด้วย ปันดูตามและพยักหน้ามองดูเฉย ๆ
- ครู : สนทนากับเด็กถึงผู้แต่งคำคล้องจอง ครูหยิบอกว่าคำคล้องจองที่ครูนำมานี้ เป็น คำคล้องจองที่แต่งมานานแล้ว ครูหยิไม่ทราบผู้แต่งนะละ เด็กลองฟังดูนะละ ครู หยิบจะพูดให้เด็ก ๆ ฟังหนึ่งรอบ
- ครู : พูดคำคล้องจองทีละวรรคด้วยน้ำเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอ จำ แก้ว เฟริสท์ พยายามพูดพร้อมครูแต่เสียงเบาและพูดตามได้บางคำ ป๊อป พยายามจะ พูดตาม และขณะพูดก็หันซ้ายหันขวามองหน้าเพื่อน ส่วนเด็กคนอื่นสนใจฟังดี มองตามคำที่ครูชี้ตามแผ่นคำคล้องจอง บาย พลอย เหม่อ
- ครู : ให้เด็กพูดตามครูทีละวรรค
น้องจำ แก้ว พูดพร้อมครู ไนท์ บุม โอ้ม เฟริสท์ พูดตามแต่เสียงเบา เปรม เบส พลอย ป๊อป พิณ ปิ่น คอปเตอร์พูดปกติ
- ครู : ชมเชยเด็กที่ช่วยกันพูดคำคล้องจอง
- ครู : ถามเด็ก ๆ ถึงความหมายของคำที่อยู่ในคำคล้องจองเช่น ผม หน้าผาก หัวไหล่ สะโพก
- ครู : ผมมีความหมายว่าอย่างไร ใครจะบอกความหมายของผมให้ครูได้บ้างละ
- แก้ว : สิ่งที่อยู่บนหัว
- เฟริสท์ : เส้นดำ ๆ ที่อยู่บนหัว
- พิณ : ผมเส้น ๆ
- ครู : ถามว่าแล้วคำว่า หน้าผากละคะ หมายความว่าอย่างไร
- จำ : หน้าผาก
- แก้ว : หัว
- ครู : หัวไหล่หมายความว่าอย่างไร
- เฟริสท์ : บนหน้า (ชี้หน้าผาก)
- ป๊อป : ตรงนี้ (ชี้ที่หัวไหล่)
- ครู : ชมเชยเด็ก ๆ ที่ช่วยกันอธิบายความหมายของคำ
- ครู : ความหมายของประโยค ครูชี้ให้เด็กดูประโยค พร้อมพูดให้เด็กฟัง นี่คือ ปาก ครูชี้ให้เด็กดูประโยค นี่ คือ ปาก พร้อมพูดให้เด็กฟัง แล้วถามความหมายของ ประโยคนี้
- ไนท์ : ร่างกาย
- พลอย : อ้าอึ้ง ไม่พูด
- ปัน : ชีที่ผม ไม่ยอมพูด เมื่อครูถาม

ครู : ให้เด็ก ๆ ดูประโยค อันแนบน แบน เขาเรียกสะโพก หมายความว่าอย่างไร
 จำ : กัน แบน แบน ใจ ครูหยา
 ปิ่น : บนตัวเรา

เด็กคนอื่นไม่ตอบแต่ฟังเพื่อน มี พิณ นาย โอม เล่นกับเพื่อนไม่สนใจพลอยยกมือแต่พอเรียกก็ไม่

ตอบ

ครู : ครูชมเชยและทบมือให้เด็ก ๆ ที่ร่วมกันอธิบายความหมายของประโยค
 ครู : ถามว่าคำคล้องนี้พูดถึงอะไร
 เฟรลท์ : ลูกตา
 คอปเตอร์ : ขา
 ปิ๊อป : หัวไหล่
 จำ : ร่างกายของฉัน
 พิณ : ปาก
 ครู : ชวนเด็ก ๆ พูดคำคล้องจองพร้อมทำท่าประกอบตามจินตนาการน้องปิ่น พลอย
 นายไม่พูดแต่ทำตาม ส่วนคนอื่นก็พูดตามบ้างไม่พูดตามบ้าง ทำท่าประกอบการ
 ท่องบางคนก็ไม่ทำ

ลงชื่อผู้บันทึก น.ส. รัตนารณ์ ภูธรเลิศ
 (ผู้ช่วยผู้วิจัย)

แบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

วันที่ 11 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547 เวลา 11.00 - 11.30 น.

กิจกรรมคำคล้องจอง “เรื่อง ร่างกายของฉัน”

- ครู : นำแผนภาพคำคล้องจอง ร่างกายของฉัน มาติดบนกระดานในระดับสายตา เด็ก และสนทนาพูดคุยถึงผู้แต่งคำคล้องจอง ซึ่งครูหยิกก็พูดกับเด็ก ๆ ว่า ได้ไปถาม อ. กมลลา แล้ว แต่อาจารย์กมลลา ก็จำไม่ได้ว่าใครแต่ง ไม่เป็นไรนะคะ เรามาร่วม กันพูดคำคล้องจองด้วยกันนะคะ แต่ครูหยิกอยากให้เด็ก ๆ ฟังครูหยิก 1 รอบก่อน ตกลงไหมคะ
- เด็ก : ค่ะ / ครับ
- ครู : พูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะที่สม่ำเสมอ จำ แก้ว คอปเตอร์ พูดพร้อมครู เมื่อพูดจบ 1 รอบ ครูให้เด็ก ๆ ร่วมพูดคำคล้องจอง พร้อมกับน้องปัน นาย พลอย ไม่ยอมพูดนั่งฟังเฉย ๆ แต่ตามองตาม คำที่ชี้ ส่วนเด็กคนอื่นพูดตาม
- ครู : ชมเชยเด็ก ๆ ที่ร่วมพูดคำคล้องจอง
- ครู : แนะนำเด็ก ๆ ว่า ครูหยิกมีเกมมาให้เด็ก ๆ เล่น ใครอยากเล่นบ้าง (เด็กยกมือ) เกม นี้เกี่ยวกับคำคล้องจองที่เด็กพูดจบไป ก่อนอื่นเด็ก ๆ นั่งเป็นวงกลมก่อนนะคะ เมื่อ เด็กนั่งเป็นวงกลมครูแนะนำกติกา การเล่นพร้อมสาธิตวิธีการเล่นให้เด็ก ๆ
- เด็กเริ่มเล่น: ป๊อป พูดนี่คือผม คอปเตอร์ นี่คือน้าผาก
- เบส : นี่คือลูกตา
- โอม : บอกไม่ใช่นี่คือปากก่อน
- เบส : พูดใหม่ นี่คือปาก
- น้องปัน : ไม่พูด นั่งนิ่งนาน บุมกระซิบนี่คือลูกตา
- บุม : พูดนี่คือขา
- พลอย : ไม่พูด เฟรลท์พูดแทนนี่คือหัวไหล่
- จำ : ยื่นออกไปเขาเรียกว่าแขน แก้วพูดอันแบน แบนเขาเรียกสะโพก
- นาย : ไม่พูด จำรับพูดแทน เอาไว้โยกแขนบ้า แขนบ้า
- ครู : ชมเชยเด็ก ๆ ที่เล่นเกม และชวนเด็กใหม่ 1 รอบ โดยเริ่มที่
- ปัน : นี่คือผม
- ไนท์ : นี่คือปาก
- จำ : บอกไม่ใช่ นี่คือน้าผากก่อน
- ไนท์ : นี่คือปาก
- เปรม : นี่คือลูกตา
- ป๊อป : นี่คือขา
- คอปเตอร์ : นี่คือขา
- แก้ว : ผิดแล้ว
- คอปเตอร์ : นี่คือหัวไหล่

เบส : นี่คือแขน
 จำ : ยื่นออกไปเขาเรียกว่าแขนหรือ
 เบส : พุดใหม่ เสียงเบา ยื่นออกไปเขาเรียกว่าแขน
 โอ้ม : อันแบน แบนสะโพก ครูหียช่วย อันแบนแบนเขาเรียกสะโพก
 โอ้ม : พุดใหม่ อันแบนๆ เขาเรียกสะโพก ปันไม่พุดมองซ้ายมองขวาเพื่อนบอกเอาไว้
 โยกแฉมบ้า แฉมบ้า ปันก็ไม่พุด
 ครู : ชมเด็ก ๆ ว่าเก่งมาก และถามเด็ก ๆ ว่า เล่นเกมนี้เด็ก ๆ รู้สึกละอย่างไร
 เปรม : สนุก (พุดไม่ชัด)
 จำ : ได้ความรู้เรื่องร่างกาย
 เบส : ดี
 พิณ : มีความรู้เยอะ
 ครู : ชวนเด็กพุดคำคล้องจอง ร่างกายของฉันพร้อมทำท่าประกอบ

ลงชื่อผู้บันทึก น.ส. รัตนารักษ์ ภูธรเลิศ
 (ผู้ช่วยผู้วิจัย)

แบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

วันที่ 13 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547 เวลา 11.00 - 11.30 น.

กิจกรรมคำคล้องจอง “เรื่อง ร่างกายของฉัน”

- ครู : นำแผนภาพคำคล้องจองร่างกายของฉัน มาติดบนกระดานในระดับสายตาเด็ก
- ครู : สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง
- ครู : ครูและเด็กร่วมกันพูดคำคล้องจองด้วยเสียงที่ชัดเจน และจังหวะสม่ำเสมอ (ครูชี้คำตามที่พูด)
- ครู : ให้เด็ก ๑ แบ่งกลุ่มตามความสนใจ 2 กลุ่ม กลุ่ม 1 มี 7 คน อีกกลุ่มมี 8 คน
- ครู : ถามคำถาม ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดว่า แชมบ้า แชมบ้า แปลว่าอะไร เพราะเหตุใด และคิดทำประกอบแชมบ้า แชมบ้า พร้อมบอกเหตุผลประกอบ

กลุ่มที่ 1 มี เฟริสท์ จำ บัน เปรม โอม ป๊อป คอปเตอร์ ในท์

- น้องเฟริสท์ : สาย มั่นคล้าย ๆ สายกัน
- น้องจำ : สายเอว มั่นสายเอวได้
- ป๊อป : โยก เพราะมันต้องโยก
- คอปเตอร์ : สายเอว ไม่บอกเหตุผล
- เปรม : สายเอว
- โอม : สายสะโพก
- ครู : เด็ก ๆ คิดทำประกอบ แชมบ้า อย่างไร เพราะอะไรคะ
- เฟริสท์ : สายเอว
- จำ : สายเอว ดีกว่า มั่นสายได้ และทำทำให้เพื่อนดู
- ครู : ตกลงเอาทำอะไรคะ
- จำ : สายเอวคะ เพื่อนพูดเอาสวยเอว (ยกเว้น บันไม่พูดพยักหน้า)

กลุ่มที่ 2 มี แก้ว เบส พิน พลอย บุม นาย บัน

- แก้ว : สายสะโพก เพราะว่าในคำเหมือน
- เบส : ปาก เหมือนปาก
- พิน : ซิมบ้า ใน CD เพราะชื่อเหมือนกัน
- พลอย : นาย บุม
- บัน : ไม่พูดเล่นกัน
- ครู : แล้วเด็ก ๆ จะทำอะไร กับคำว่า แชมบ้า แชมบ้า
- พิน : สายสะโพก เพราะอยู่คำเดียวกัน ซึ่งที่คำคล้องจอง
- บุม : สายเอว
- นาย : ไม่พูด ไม่สนใจ เล่น กับเพื่อนคือน้องเฟริสท์
- แก้ว : สายเอว ดีกว่า
- บุม : สายเอว
- ครู : เพราะอะไรคะ

แก้ว : สายเอว เพราะต้องสายเองนะ
 ครู : ให้แต่ละกลุ่มออกมาทำท่าประกอบคำคล้องจอง
 ครู : กลุ่มที่ 1 ออกมาทำท่าพร้อมพูดคำคล้องจอง
 ปิ่น : ไม่พูดและทำท่าอวย ๆ ไม่ค่อยกล้าเต้น
 ครู : กลุ่มที่ 2 ออกมาทำท่าประกอบ คำคล้องจอง
 พลอย กับ นาย ไม่เต้น ไม่พูดอึ้งเฉย ๆ เพื่อนในกลุ่มช่วยพูดและทำท่าประกอบ

ลงชื่อผู้บันทึก น.ส. รัตนภรณ์ ภูธรเลิศ
 (ผู้ช่วยผู้วิจัย)

แบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

วันที่ 17 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547 เวลา 11.00 - 11.30 น.

กิจกรรมคำคล้องจอง “เรื่อง นิ้วมือของฉัน”

- ครู : นำแผ่นภาพคำคล้องจองมาติดบนกระดานในระดับสายตาเด็ก
- เปรม : มือ วันนี้เรียนเรื่องมือ หรือ ครูหยี ส่วนเพื่อนก็สนใจดู
- ครู : สนทนา ถึง ผู้แต่งคำคล้องจองว่า เป็นผู้แต่ง
- ครู : พูดคำคล้องจอง ด้วยน้ำเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอ
พร้อมชี้คำตามที่พูด พูดให้เด็กฟัง 1 รอบ
- ครู : ให้เด็กพูดตามครูทีละวรรค ยกเว้นน้อง ปันกับนาย ไม่พูดแต่มองตาม
- ครู : ชมเชยเด็ก ๆ ที่พูดคำคล้องจอง
- ครู : ถามเด็ก ๆ ถึงความหมายของคำ คือ คำว่านิ้ว
- เปรม : เราไม่มีนิ้ว เราไม่รู้ว่าจะจับได้หรือเปล่า
- ปัน : เขินอายไม่กล้าตอบ เมื่อครูเรียก
- โอม : ทำให้เราจับของได้ (ขณะพูดและเตรียมจับผมตัวเองไปมา)
- จำ : นิ้วมือของตนเอง
- แก้ว : นิ้วมือของเราเอง (ชี้นิ้วของตนเอง)
- คอปเตอร์ : นิ้วมือที่อยู่กับเราตั้งแต่เกิด
- บুম : เราทำอะไรไม่ได้ถ้าไม่มีนิ้วมือ
- พิณ : ถ้าเราไม่มีนิ้วมือเราจับอะไรไม่ได้ ต้องไปนั่งสะพานลอย
- ครู : ชมเชยเด็กที่ร่วมอธิบายความหมายประโยค และชี้ชวนให้เด็กดูประโยค 10 นิ้ว
พอดี หมายถึงอะไร
- จำ : มี 10 นิ้ว
- แก้ว : นิ้วที่เรามืออยู่ครบ 10
- บুম : มี 10 นิ้ว
- คอปเตอร์ : มี นิ้ว 10 นิ้วตั้งแต่เกิด
- เฟริสท์ : นิ้วมี 10 นิ้วพอดี
- ครู : แล้วคำคล้องจองที่เด็กพูดวันนี้ พูดถึงอะไรคะ
- เฟริสท์ : นิ้วมือจับของได้
- จำ : มือเอาไว้สวยดี
- แก้ว : นิ้วมือ
- โอม : ชี้เล็บ (เสียงเบา)
- ปิ๊ปป : มือจับได้เร็ว
- ไนท์ : นิ้วมือนี่ 10 นิ้ว (เสียงเบา)
- จำ : เมื่อเรียงเป็นแถวพอดี
- ปัน : เหม่อไม่พูด

นาย : มองเพื่อนไม่พูด
ครู : ชมเชยเด็กและร่วมพูดคำคล้องจองประกอบท่าทางตามจินตนาการ

ลงชื่อผู้บันทึก น.ส. รัตนาภรณ์ ภูธรเลิศ
(ผู้ช่วยผู้วิจัย)

แบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

วันที่ 18 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547 เวลา 11.00 - 11.30 น.

กิจกรรมคำคล้องจอง “เรื่อง นิ้วมือของฉัน”

- ครู : นำแผ่นภาพคำคล้องจองมาติดบนกระดานในระดับสายตาเด็ก และสนทนากับเด็กถึงผู้แต่งคำคล้องจอง
- ครู : ครูให้เด็กพูดตามครูทีละวรรค บันเอามือไว้ที่ปากไม่ยอมพูดคำคล้องจองตามครู นายไม่พูด เล่นนิ้วมือ จำ มีความตั้งใจในการพูดคำคล้องจองมากพูดตามตลอด และมองคำที่ครูชี้
- ครู : ให้เด็กแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยครูอธิบายกติกาในการเล่น เกม พร้อมสาธิตวิธีการเล่นเกม เด็กมีความตั้งใจที่จะแข่งขันกันพูดคำคล้องจอง
- กลุ่มที่ 1 มี พิณ นาย คอปเตอร์ ไนท์ ฟลอย ป๊อป ปีน กร ทองไม่ทันเพื่อนแต่พยายาม นายไม่พูด คนอื่นท่องคำคล้องจองแต่ช่วงแรกเสียงเบา ไนท์จะไม่ท่อง แต่พูดถึงคำว่าสะอาดจัง จะพูดเสียงดัง
- กลุ่มที่ 2 ปั้น เปรม โอ้ม จำ เบส บูม เฟรสต์ แก้ว
- กลุ่ม 2 พูดเสียงดัง มีปั้นไม่พูดนั่งอายุดูเหมือนพูด
- ครู : คราวนี้ให้เด็กกลุ่มหนึ่งเวลาพูดคำคล้องจองให้ย่ำเท้า กลุ่มที่ 2 ให้ตบตัก เวลาพูดคำคล้องจอง เริ่มที่กลุ่ม 2 ก่อน ทุกคนพูดเสียงดัง แต่ปั้นไม่พูด แต่ทำท่าตบตักตามเพื่อน กลุ่ม 1 พูดคำคล้องจองเสียงดังขึ้นกว่ารอบแรก แต่นายไม่ทำนั่งเฉย ไม่ยืน ทำท่าแบบเพื่อน
- ครู : รอบต่อไป ก็เปลี่ยนให้กลุ่มหนึ่งมาตบตัก กลุ่ม 2 ย่ำเท้าเล่นเหมือนเดิม กลุ่มหนึ่งพูดเสียงดัง นายเริ่มตบตักตามเพื่อนแต่ยังไม่พูดคำคล้องจอง กลุ่ม 2 พูดเสียงดังเช่นกัน ปั้นไม่พูด ย่ำเท้าไม่ทัน บางทีก็หยุดยืนนิ่ง ๆ ครูชมเชยเด็ก ๆ และถามเด็กถึงความรู้สึกที่ได้เล่นเกมนี้
- ปั้น : สนุกมาก
- แก้ว : ได้ความรู้
- เปรม : สนุก
- พิณ : ได้ออกกำลังกาย
- จำ : ได้ความรู้ และออกกำลังกายตอนย่ำเท้า
- ครู : ให้เด็กร่วมกัน พูดคำคล้องจองและแสดงท่าประกอบตามจินตนาการ

ลงชื่อผู้บันทึก น.ส. รัตนภรณ์ ภูธรเลิศ
(ผู้ช่วยผู้วิจัย)

แบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

วันที่ 24 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547 เวลา 11.00 – 11.30 น.

กิจกรรมคำคล้องจอง “เรื่อง อารมณ์ของนิว”

- ครู : ครูนำแผ่นภาพคำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว” มาติดบนกระดานในระดับสายตา
เด็ก เด็กให้ความสนใจ คอปเตอร์พูดกับเฟริสท์ “ดูมีคำคล้องจองแบบใหม่ด้วย”
เฟริสท์ : ไม่รู้อ่านไม่ออก คอปเตอร์ : นิวใจมีรูปนิว
- เฟริสท์ : เรียบแล้ว คอปเตอร์ แก้ว : ยังไม่เรียบ
- แก้ว : รูปไม่เหมือนเดิม รูปใหม่
- ครู : สนทนาถึงผู้แต่งคำคล้องจอง
- ครู : พูดคำคล้องจองที่ละวรรค ด้วยน้ำเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอ ปิ่น นาย
ตั้งใจฟัง แก้ว เปรม โอ้ม ไม่ค่อยสนใจ จำ บুম เบส พยายามพูดตามครู พลอย
ป๊อป พิณ ปิ่น คอปเตอร์ ไนท์ ก็พยายามพูดตามด้วยเสียงที่ตั้ง ไม่ค่อยจะยอม
ฟังครูพูด
- ครู : ให้เด็กพูดตามครูที่ละวรรค จำ คอปเตอร์ พิณ พูดพร้อมครูแต่ไม่ได้ทั้งวรรค
ได้คำแรกกับคำท้าย เช่น นิวโป้งตัวใหญ่ นิว – ใหญ่ ที่ฟังชัดเจน ส่วนคนอื่นก็
พูดตาม ยกเว้นปิ่นกับนาย นายไม่สนใจเลย เล่นกับโอ้ม ส่วนคนอื่นก็พูดตาม
บางคนก็พูดเสียงดัง บางคนก็พูดเบามาก เช่น พลอย ไนท์ เสียงดัง ก็มี จำ พิณ
แก้ว คอปเตอร์
- ครู : ถามเด็กๆ ว่าคำคล้องจอง ที่เด็กพูดจบไป นั้นเป็นคำคล้องจองเกี่ยวกับอะไร
- พิณ : อารมณ์ของนิว
- เปรม : นิว
- บুম : นิวทำดี หรือไม่ดี
- ปิ่น : อารมณ์ของนิว
- พิณ : นิวมีร้องไห้
- เบส : นิวมีมือ
- ครู : เด็กๆ ทราบได้อย่างไร
- จำ : ก็ในคำคล้องจองบอก
- คอปเตอร์ : ดูรูป มีรูปให้ดู
- ครู : คราวนี้ เด็ก ๆ อู่อ่านนี้ (ครูชี้คำประกอบ) โบน้ายิ้ม หมายถึงอะไร
- บุม : ไม่โกรธใคร
- พิณ : ยิ้มไม่ทำหน้าบึ้ง สดใสทุกวัน
- เปรม : หมายถึงดี
- เฟริสท์ : อารมณ์ดีทุกวัน
- ป๊อป : ใจดี (เสียงเบามาก)

ครู : แล้วคำว่า จิ้มลิ้ม สะท้อนถึงอะไร
 จำ : น่ารัก
 เบส : ยกมือ พอเรียกไม่ตอบ
 ป๊อปปี้ : หน้าจิ้มลิ้ม
 ฟลอย : ถือ
 ครู : ยิ้มสบายสะ สะ หมายถึงอะไร
 แก้ว : ยิ้มสวย
 เฟริสท์ : ยิ้มแบบสวย ๆ
 ปิ่น : ยิ้มสวยมาก ๆ
 ครู : เกเร หมายถึงอะไรคะ
 ปิ่น : ชอบแกล้งเพื่อน
 จำ : ชกคนอื่น
 คอปเตอร์ : ไปชกตอยเขา
 เบส : ไปโทษคนอื่น
 ครู : ร้องให้แปลว่าอะไรคะ
 จำ : น้ำตาออกมาจากตา
 ปิ่น : ยกมือ ยิ้มสวยไม่ตอบ
 โอเม : เวลาโดนดุ น้ำตาออกมา
 บุม : เราเจ็บเราร้องไห้
 ป๊อปปี้ : เวลาเขามาชกเราร้องไห้
 ครู : โกรธ หมายถึงอะไร
 จำ : โมโห
 เฟริสท์ : เวลาโกรธ โมโหคนที่อยู่ข้าง ๆ เรา
 บุม : โมโห
 โอเม : ทะเลาะกับคนอื่น
 นาย : โกรธคนอื่น ไม่ยกโทษให้คนอื่น
 ฟิน : แค้น
 คอปเตอร์ : โมโห
 ปิ่น : ไม่ชอบคนนั้น และทะเลาะคนนั้น
 แก้ว : อีกคนมาทะเลาะกับเรา และเราก็จะโกรธ
 เบส : คนที่มาทำร้ายเรา เราก็โกรธ
 ครู : ให้เด็กพูดคำคล้องจอง “อารมณ์ของนิว” พร้อมทั้งทำประกอบตามจินตนาการ

ลงชื่อผู้บันทึก น.ส. รัตนาภรณ์ ภูธรเลิศ
 (ผู้ช่วยผู้วิจัย)

แบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

วันที่ 25 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547 เวลา 11.00 - 11.30 น.

กิจกรรมคำคล้องจอง “เรื่อง อารมณ์ของนิ้ว”

- ครู : นำแผ่นภาพคำคล้องจอง อารมณ์ของนิ้ว มาติดบนกระดาน ในระดับสายตาเด็ก และสนทนากับผู้แต่งคำคล้องจอง
- ครู : พูดคำคล้องจองให้เด็กฟัง 1 รอบ ด้วยน้ำเสียงที่ชัดเจน และมีจังหวะสม่ำเสมอ
น้องแก้ว จำ พูดพร้อมครู
- ครู : ให้เด็กพูดตามครูทีละวรรค
- เด็ก : ปีน ก้มหน้าไม่พูดตาม น้องนายเริ่มพูดตามบ้างแต่เสียงเบา คอปเตอร์ เฟริสท์
พิน แก้ว จำ เบส ป๊อป เสียงดัง
- ครู : ให้เด็ก ๆ แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม ครูอธิบายให้กลุ่มแรกพูดคำคล้องจอง ใน
วรรคแรก พร้อมทำท่าอย่าเท้า กลุ่มที่สองพูดต่อวรรคที่ 2 พร้อมทำท่าตบตัก ตาม
จังหวะที่พูด พร้อมสาธิตให้ดู 1 ครั้ง
- เด็ก : กลุ่มที่ 1 : เปรม ปีน เบส ไนท์ ฟลอย คอปเตอร์ นาย
กลุ่มที่ 2 : ปีน โอม จำ เฟริส แก้ว พิน ป๊อป บุม
- กลุ่มที่ 1 : นายเริ่มที่จะพูดตาม พูดๆ หยุดๆ เสียงเบามาก มัวแต่กังวลในการอย่าเท้า เด็ก
คนอื่นก็พูด คำคล้องจองกันพร้อมอย่าเท้า ถูกจังหวะบ้าง ไม่ถูกจังหวะบ้าง ปีน
คอปเตอร์ เบส น้ำเสียงดังดี ขณะพูดคำคล้องจอง
- กลุ่มที่ 2 : ปีนมองเพื่อนทำท่าตบตัก ตามแต่ไม่พูด จำ พิน แก้ว นำทีมพูดคำคล้องจอง
เสียงดัง เพื่อนคนอื่นก็ช่วยพูดเล่นแบบนี้สลับกัน อีก 2 รอบ
- ห้องบันทึกยังไม่ยอมพูดเลย น้องนายพยายามแต่ก็พูดแล้วก็ไม่พูดส่วนเด็กคนอื่น ๆ ก็พูดและตั้งใจดี
บุม ฟลอย ที่ไม่ค่อยสนใจเท่าไร เอาแต่เหม่อ
- เมื่อจบเกมครูถามเด็ก ๆ ถึงความรู้สึกที่ได้เล่นเกมนี้
- จำ : ได้ความรู้เกี่ยวกับอารมณ์ของนิ้ว และสนุกมาก
- แก้ว : สนุกมาก
- เปรม : สนุก
- โอม : ได้ความรู้
- เฟริสท์ : สนุก
- เบส : สนุก
- บุม : สนุกมาก
- ป๊อป : มันส์
- พิน : สนุกมาก ๆ

ปิ่น : ได้มีความรู้เยอะกับนิ้วมือ
คอปเตอร์ : สนุก
ไนท์ : สนุก
ครู : ให้เด็ก ๆ พูดคำคล้องจองอารมณ์ของนิ้ว พร้อมทั้งทำประกอบตามจินตนาการ
ปิ่น : ไม่พูด
โอม พลอย บুম ไนท์ เล่นกัน

ลงชื่อผู้บันทึก น.ส. รัตนภรณ์ ภูธรเลิศ
(ผู้ช่วยผู้วิจัย)

แบบบันทึกพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

วันที่ 26 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2547 เวลา 11.00-11.30น.

กิจกรรมคำคล้องจอง “เรื่อง อารมณ์ของนิว”

- ครู : นำแผนภาพคำคล้องจองมาติดบนกระดานในระดับสายตา
ครูและเด็กร่วมกันพูดคำคล้องจอง เด็กทุกคนพูดพร้อมกันทั้ง 15 คน ปั่นก็พูดด้วย
- ครู : ให้เด็ก ๆ แต่งนิทาน โดยครูเป็นคนตั้งชื่อเรื่อง คือ นิวก้อยเกเร ให้เด็ก ๆ ช่วยกัน
แต่งคนละประโยคละนะ ใครจะเริ่มก่อนดี
- พิน : อยู่มาวันหนึ่ง
บุม : มีนิวก้อยอยู่หนึ่งนิว
จำ : ชอบไปทุบตีคนอื่น
ปัน : และเกเรกับพ่อแม่
ไนท์ : ตี่มากเลย
ปิ๊อป : ไม่มีใครเล่นด้วย
คอปเตอร์ : นิวก้อย ก็เล่นคนเดียว
พลอย : ไม่พูด
เบส : ก็เล่นได้สนุก
จำ : เลยไปหาเพื่อน
เฟริสท์ : เพื่อนก็ไม่อยู่
โอม : นิวก้อยร้องไห้
เปรม : พ่อแม่มาเจอ
แก้ว : นิวก้อยวิ่งหนี ไปเด็ดดอกไม้ไปโยนใส่กบ
บัน : ไม่พูด
นาย : ไม่พูด
ครู : แล้วนิวก้อยก็กลับมาเกเรกับพ่อแม่ และเพื่อนอีก
ครู : เอาละ เรื่องมีแค่นี้ ยังไม่มีตอนจบครูหยิบบอกให้เด็กแต่งตอนจบของนิทาน เรื่อง
นิวก้อยเกเร ได้ไหมคะ ให้เด็กแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 มี 7 คน อีกกลุ่ม 1 มี
แปดคน ช่วยกันคิดว่าจะให้นิทานจบอย่างไร
- กลุ่มที่ 1 มี จำ บุม เบส โอม ปัน เฟริสท์ ไนท์
เฟริสท์ : เสนอว่า แล้วมันก็โดนคนอื่นแกล้งบ้าง
จำ : มันรู้สึกผิดที่ทำตัวไม่ดีเลยไม่ทำแบบนี้อีก
เบส : นิวก้อยไปเล่นกับเพื่อนแล้วเพื่อนแกล้ง
โอม : นิวรู้สึกผิดไปขอโทษ พ่อแม่กับเพื่อน ๆ
ปัน : ไม่พูด
ไนท์ : นิวก้อยไปบอกพ่อแม่ว่าจะไม่เกเร กับพ่อแม่กับเพื่อน ๆ อีก

- จำ : ตกลงเอาอะไร
 โอม : เอาของเฟริสท์
 จำ : ไม่เอาไม่ดี
 เบส : เอาของใคร
 จำ : เอาของเรา
 เฟริสท์ : ไม่เอา เอาของไนท์นะ
 โอม : เอา
 ปิ่น : พักหน้า
 จำ : ไม่เอา
 ครู : ใครชอบของจำยกมือ
 เด็ก ๆ : ไม่มีใครยกมือ
 ครู : ใครเอาของเฟริสท์
 โอม : ยกมือ
 ครู : ใครเอาของไนท์ ยกมือ
 ปิ่น ไนท์ เฟริสท์ บุม เบส ยกมือ
 ครู : ตกลงเอาของใครนะคะ
 ครู : ทำไมเด็ก ๆ เลือกของไนท์ ให้ตอนจบเป็นแบบนี้ นิ้วก้อยไปบอกพ่อแม่ว่าจะไม่
 เกเรกับพ่อแม่ กับเพื่อน ๆ อีก
 โอม : ยาวดี
 บุม : ดี
 เบส : คนดี เชื่อฟังพ่อแม่
 กลุ่มที่ 2 นาย พลอย พิณ ปิ๊อป คอปเตอร์ ปิ่น เปรม แก้ว
 ปิ่น : ไปบอกทุกคนว่าเราขอโทษ
 พลอย : กลับบ้าน
 ปิ๊อป : กลับบ้านไปขอโทษคุณพ่อคุณแม่
 พิณ : ไปขอโทษ คนอื่น แต่สายไปเสียแล้ว พ่อแม่ไม่ยกโทษให้
 คอปเตอร์ : นิ้วก้อยเดินเข้าไปหาบ้านใหม่
 แก้ว : นิ้วก้อยไปสัญญา กับพ่อแม่ว่าจะไม่เกเรอีกแล้ว
 นาย : ไม่สนใจ ไม่พูด
 เปรม : ไม่พูด ทำท่าคิด
 ครู : เด็กมีใครจะเสนอตอนจบอีกไหมคะ ถ้าไม่มี เด็ก ๆ ตกลงกันนะคะว่าจะให้ตอน
 จบเป็นอย่างไร
 พิณ : กลับบ้านไปขอโทษพ่อแม่
 คอปเตอร์ : นิ้วก้อยเข้าป่า หาด้านใหม่อยู่เลย
 ปิ่น : ไม่เอานิ้วก้อยจะอยู่กับใครละในป่า
 เปรม : เตียวเสือกัด
 ครู : เด็ก ๆ จะเอาอย่างไหนคะ

- ปิ่น : ยกมือดีกว่าครุฑพระราชมารดา
 ครุฑพระราชมารดา : ใครเห็นด้วยกับ ไปบอกทุกคนว่าเราขอโทษ
 เด็ก : ไม่มีใครยกมือ
 ครุฑพระราชมารดา : กลับบ้าน
 เด็ก : ไม่มี
 ครุฑพระราชมารดา : กลับบ้านไปขอโทษคุณพ่อ คุณแม่
 เด็ก : พิน แก้ว ยกมือ
 ครุฑพระราชมารดา : ไปขอโทษคนอื่น แต่สายไปเสียแล้ว คุณพ่อคุณแม่ไม่ยกโทษให้
 เด็ก : ไม่มี
 ครุฑพระราชมารดา : นิ้วก้อยเดินเข้าป่าไปหาบ้านใหม่
 เด็ก : คอปเตอร์ นาย ป๊อป ยกมือ
 ครุฑพระราชมารดา : นิ้วก้อยไปสัญญาอยู่กับพ่อแม่ว่าจะไม่เกเรอีกแล้ว
 เด็ก : พลอย ปิ่น
 ครุฑพระราชมารดา : นิ้วก้อยเดินเข้าป่าไปหาบ้านใหม่ มีคนยกมือ 3 คนมากที่สุด ตกลงเด็ก ๆ เอา
 ตอนจบแบบนี้ละคะ
 คอปเตอร์ : เฮ! เสียงดัง
 ครุฑพระราชมารดา : เพราะเหตุใด ตอนจบจึงเป็นแบบนี้ละคะ
 เปรม : ดีแล้ว
 แก้ว : ก็คะแนนมาก
 เด็กนำเสนอตอนจบ หน้าชั้นเรียน
 ครู : กลุ่มที่ 1 ว่าอย่างไรคะตอนจบ เด็กตกลงกันว่าอย่างไร ครูหยาจะพูดเรื่องที่เด็ก
 ช่วยกันแต่งให้ฟัง แล้วเดี๋ยวกลุ่ม 1 พูดตอนจบเองนะคะ
 ครูหยา : พูด : อยู่มาวันหนึ่งมีนิ้วก้อยอยู่หนึ่งนิ้ว ชอบไปทู่ตีคนอื่น และเกเรกับพ่อแม่ดื้อ
 มากเลย ไม่มีใครเล่นด้วย นิ้วก้อยก็เล่นคนเดียว เล่นไม่สนุกเลยไปหาเพื่อน
 เพื่อนไม่อยู่นิ้วก้อยร้องไห้ พ่อแม่มาเจอ นิ้วก้อยหนีไปเด็ดดอกไม้ โยนใส่กบ แล้ว
 นิ้วก้อยก็กลับบ้านมา เกเรกับพ่อแม่ และเพื่อน ๆ อีก นิ้วก้อยกับไปบอกพ่อแม่ว่า
 จะไม่เกเรกับพ่อแม่กับเพื่อนอีก
 ครู : กลุ่มที่ 2 จบอย่างไร เดี่ยวเด็ก ๆ ลองฟังดูนะคะ
 คอปเตอร์ : นิ้วก้อยเดินเข้าไปในป่าหาบ้านใหม่
 เด็กและครู : ช่วยกันพูดคำคล้องจอง และทำท่าประกอบตามจินตนาการ

ลงชื่อผู้บันทึก น.ส. รัตนภรณ์ ภูธรเลิศ
 (ผู้ช่วยผู้วิจัย)

ภาคผนวก ข

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแผนการจัดกิจกรรมคำคล้องจอง
 - 1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ละออ ชูติกร
ที่ปรึกษาสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
 - 1.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กมลลา มุสิกกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระดับ 8 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
 - 1.3 อาจารย์พรใจ สารยศ
หัวหน้าฝ่ายวิชาการระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
2. ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 2.1 รองศาสตราจารย์ ดร. เยาวพา เดชะคุปต์
อาจารย์ประจำภาควิชาหลักสูตรและการสอน สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - 2.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นภเนตร ธรรมบวร
รองผู้อำนวยการโรงเรียนประถมสาธิตละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
 - 2.3 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บังอร ต้นปาน
กรรมการสภาคณาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ภาคผนวก ค

ตารางแสดงค่าดัชนีความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา IOC

การวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างลักษณะพฤติกรรมกับจุดประสงค์ (IOC) ของแบบ
สังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

ตาราง 6 แสดงคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัย

แบบสังเกตพฤติกรรมทางการพูด ของเด็กปฐมวัย	ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			IOC
		คนที่1	คนที่ 2	คนที่3	
ด้านที่ 1 ด้านทักษะการพูด	1.	+1	+1	+1	1
	2.	+1	+1	+1	1
	3.	+1	+1	+1	1
	4.	+1	+1	+1	1
ด้านที่ 2 ด้านการเข้าใจความหมาย	1.	+1	+1	+1	1
	2.	+1	+1	+1	1
	3.	+1	+1	+1	1
ด้านที่ 3 ด้านการใช้ภาษาพูดเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ	1.	+1	+1	+1	1
	2.	+1	+1	+1	1
	3.	+1	+1	+1	1

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล

นางสาวปานใจ จารุณนิช

สถานที่เกิด

กรุงเทพมหานคร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน

271/1 ถ. อรุณอมรินทร์ ต. วัดอรุณ

อ. บางกอกใหญ่ กทม. 10600

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

กรุงเทพฯ 10300

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2535

มัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนสตรีวัดระฆัง

พ.ศ. 2539

ค.บ. (วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย) จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต

พ.ศ. 2548

กศ.ม. (สาขาการศึกษาปฐมวัย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ